

Manželská láska

a její rozkoše moudrosti

a také smilná láska

a její radosti nepřičetnosti

(Výběr)

Z anglického překladu

Delights of Wisdom
Relating to Conjugal Love Followed by
Pleasures of Insanity Relating to Licentious Love
by Emanuel Swedenborg

původního latinského originálu

Delitiae Sapientiae de Amore Coniugali
post quas sequuntur Voluntates Insaniae
de Amore Scortatorio
ab Emanuele Swedenborg, Suecio

Poprvé vydáno 1768, Amsterdam

Emanuel Swedenborg

Emanuel Swedenborg

Manželská láska

a její rozkoše moudrosti
a také smilná láska
a její rozkoše nepřičetnosti
(Výběr)

Vybrala a přeložila Lenka Máchová
Jazyková redakce Lenka Košková
Návrh obálky Kantor's Creative Club, Ostrava

Vydáno vlastním nákladem
Lenka Máchová
U oblouku 500/12
70800 Ostrava-Poruba

stránky české Swedenborské společnosti:
<http://www.swedenborg.cz>

Sazbu připravila Lenka Máchová
Tisk Tiskservis Ostrava
Vydání první, Ostrava 2001

Copyright © Lenka Máchová, 2001
Translation © Lenka Máchová, 2001

ISBN 80-238-7219-2

Úvod

Swedenborgův přerod z přírodního filozofa v proroka

*Ernst Benz**

Swedenborg se narodil ve starobylé švédské rodině zabývající se hornictvím a záležitostmi církve, Jeho otec byl známým švédským biskupem luterské státní církve a jeho zbožnosti zcela dominovala víra v realitu duchovního světa v podobě andělů a ďáblů. Swedenborg vyrůstal v této zbožné atmosféře. Hluboce přesvědčen o existenci duchovního světa andělů a ďáblů, zakládal svůj vnitřní život na zbožnosti a modlitbách. Do kontaktu se světem moderní vědy přišel až jako student Uppsalské univerzity a za dalších studentských let v Anglii. Zdálo se, jako by jej tyto zkušenosti zcela odklonily od jeho dřívější dětské víry. V Londýně se seznámil s takovými vůdčími osobnostmi moderní vědy, jako byli Newton, Halley a Flamsteed, a s dalšími velikány Královské společnosti; během následného vzdělávacího pobytu ve Francii přišel do kontaktu s matematiky, geometrií a fyzikou pařížské Akademie. Oddal se s takovou vášní ideálu odhalování tajemství vesmíru vědeckou metodou, že se hluboce odcizil svému otci. Své náboženské cítění však neopustil. Dokonce i jeho vědecké snahy byly vedeny úsilím proniknout k původnímu vnímání Adama, k duchovní inteligenci, kterou se Adam vyznačoval před svou vzpourou proti Bohu. Swedenborgovy vědecké snahy jej také nikdy neodvedly od pravd Božího slova. Dokonce i v době svého

mládí, kdy se přestal účastnit bohoslužeb a přijímání, zůstal přesvědčen, že existuje vnitřní spojení mezi Božím zjevením ve svatém Písmu a jeho zjevením v knize přírody. Očekával a doufal, že mu jeho vědecké úsilí otevře tuto univerzální duchovní inteligenci, kterou obsahuje vnitřní, skrytý smysl svatého slova.

Dráha jeho životního vývoje je v historii křesťanské církve značně ojedinelá. Učenec, jenž se neúnavně pokoušel přiblížit se v důležitých přírodních oborech své doby - ve fyzice, geologii a inženýrství - k všeobecnému vědeckému pohledu na vesmír, zakoušel jedno zklamání za druhým: zklamání ve snahách spojit znalosti, které získával v různých výzkumných oborech, a objevit tak horlivě vytoužený vesmírný plán. Po každé, když ztratil kontakt s ideálem všeobecného vědeckého náhledu, opět se u něj s novou silou objevily staré náboženské myšlenky o duchovní inteligenci. Čím dále jej od obecného řešení odvedla některá analytická vědeckovýzkumná metoda a čím lépe poznával svět akademických aktivit na tehdejších univerzitách a akademiích, tím více jej fascinovala myšlenka, že pravé poznání, které obsahuje zároveň tajemství věčného spasení i tajemství přírodního světa, může člověk získat jen božsky inspirovanou intuicí.

Vize božského povolání a vědomí prorockého poslání

Pro toto období Swedenborgovy vědecké krize byly typické mnohé vizionářské zkušenosti, jimiž byl vystaven a které nebyly zapříčiněny například pochybnostmi o správnosti jeho vědeckých teorií v jednotlivých oborech - ty byly jedna za druhou učeným světem Evropy uznávány - ale jeho pochybnostmi o možnostech nalezení cesty k univerzálnímu poznání metodou analytického výzkumu. Celá krize obsahovala i morální aspekt, díky kterému opustil své dřívější návyky, zájem o krásné pohlaví a požitky z dobrého jídla. Vyvrcholením krize, jež byla spojena s řadou z duše jím otřásajících zážitků, neustálými sny a dalšími vizionářskými prožitky, byla vize, v níž spatřil tvář v tvář Krista. Završením tohoto vývoje byla jeho vize Božího povolání v dubnu 1745 v Londýně, kdy mu bylo řečeno, že mu budou otevřeny oči, aby viděl do světa duchů včetně nebe a pekla. Tato vize Božího povolání vytyčila také zásadní změnu v jeho vnějším životě -

vzdal se svého povolání přisedícího švédského důlního průmyslu a od té doby žil již jen pro své vizionářské zkušenosti: „Od té doby Pán denně otevíral oči mého ducha, takže jsem - ve stavu naprosté bdělosti - byl schopen vidět, co se děje ve druhém světě, a zcela bděle rozmlouvat s anděly a duchy.“

Toto povolání Pánem mu umožnilo rozvinout vědomí svého prorockého poslání. Ve světle tohoto povolání vnímal, že celý jeho dosavadní život byl pod kontrolou a řízením Spasitele a Vykupitele, a brzy si začal být vědom i prozřetelného spojení mezi svým studiem přírodních věd a otevíráním svého zraku do duchovního světa. Na otázku, proč byl jako filozof vybrán, aby viděl do tajemství nebe, odpověděl poukazem na souvztažnosti, jež existují mezi přírodním a duchovním světem: „Stalo se tak proto, aby se duchovní věci, které se dnes odkrývají, mohly vyučovat přírodními a rozumnými způsoby. Duchovní pravdy se totiž nacházejí v souvztažnosti s přírodními pravdami, jsou v nich zakončeny a spočívají na nich. Proto jsem byl nejprve v letech 1710 až 1744 uveden do přírodních věd, a potom mi bylo otevřeno nebe.“

Tato vize povolání v něm položila neotřesitelné základy pro přesvědčení, že duchovní znalosti, které mu od této doby Pán neustále předával, mají charakter pravého zjevení. Na tomto základě spočívá i jeho tvrzení o jedinečném poslání zjevovatele, které podle něj znamenalo, že mu byla svěřena značně specifická role v církevní historii. Toto hluboké vědomí poslání se v jeho případě prohloubilo až k myšlence, že prostřednictvím vizionářského, jemu poskytnutého odhalování duchovního smyslu svaté bible byla završena eschatologická událost popsaná ve spisech Nového zákona jako druhý příchod Krista. Tento druhý příchod se měl uskutečnit prostřednictvím člověka, jemuž byl otevřen duchovní zrak a který měl zjevit doposud skrytá tajemství Božího slova: „Že se mi Pán zjevil osobně a pověřil mě tímto posláním, to vpravdě dosvědčuji.“

Interpretace Bible a kritika dogmatismu

Nyní začíná být zřejmé, že jeho posláním nemělo být dále rozvinout svaté Písmo dalším inspirovaným spisem, ale spíše sepsat dílo výkladové: odkrývalo doposud skrytý duchovní význam Božího slova! Osobitý rys tohoto výkladu se zakládá na faktu, že se tento proces odehrával na základě vizionářských zážitků, při kterých mu obyvatelé duchovního a nebeského světa - a někdy i Pán sám - odkrývali duchovní smysl Božího slova. To je na jeho vizionářských zkušenostech novým rysem a také charakteristickým principem jeho interpretační metody, jež je založena na unikátním učení o „vědě souvztažností“.

Díky duchovní interpretaci biblického textu se na scéně objevuje řada nových myšlenek, jež vlastně rozšiřují tradiční učení církve. To je předmět, pro který se někteří Swedenborgovi kritici - zejména několik teologů ustarané církve ve Švédsku - cítili povinni nařknout jej z hereze.

Tento odklon od tradičních církevních pohledů své doby měl dvě stránky: za prvé to byla ve Swedenborgových spisech přítomná pronikavá kritika jistých dogmatických učení. Šlo především o kritiku starých nauk o trojnosti a kristologii. Podle jeho názoru vznikly chyby, jež vedly k učení o trojné osobnosti Boha a dvou podstatách v Kristu, již v nejranějším stadiu církve. Když došlo k oddělení víry od účinné lásky ve smyslu aktivní lásky k bližnímu, nauka o víře se stala prostorem k rozsáhlým debatám, jimiž byli lidé odváděni stále dál od pravdy. Jeho pravděpodobně nejpozoruhodnější kritikou byla kritika tehdejší nauky ortodoxních protestantů o ospravedlnění, kterou namířil proti jejímu původci, samému apoštolu Pavlovi. Jeho hlavní výtku, která se stále znovu objevuje v jeho kritice teologie o ospravedlnění, je tato: Pavel svým hlásáním nauky o spasení samotnou vírou oddělil viru od účinné lásky, a tak odsunul účinnou lásku na vedlejší kolej ctností křesťanské zbožnosti („přestože účinná láska je vším“). Tak v církvi přispěl k teologickému formalismu bez lásky.

Jeho kritika tehdy přijímaných dogmat nebyla navíc předkládána v podobě abstraktních učení, ale formou zpráv o vizionářských setkáních se samými původci těchto dogmat. Takto má jeho kritika dogmatismu velmi moderní podobu - například když hovořil o svých častých setkáních s Martinem Lutherem, který dál kázal svou nauku o ospravedlnění ve světě

duchů, ale tam pod vlivem nebeských pravd změnil názor (jistě spolu se změnou srdce) a přednesl následující řeč rozzlobeným luteránům, kteří nemohli tuto náhlou změnu pohledu svého reformátora pochopit:

Nedivte se, že jsem se chopil víry samé jako ospravedlňující, odňal účinné lásce její duchovní podstatu a lidem vzal jejich svobodnou vůli v duchovních záležitostech, nemluvě o tom, že jsem učil tolik dalších dogmat, která po svém přijetí závisejí jako články v řetězu na víře samé. Mým cílem totiž bylo odtrhnout se od římských katolíků, a o tento cíl jsem nemohl usilovat a nemohl jsem jej dosáhnout jinak než takto. Nedivím se tedy, že jsem se spletl, dívím se ale, jak mohla hloupost jednoho člověka nechat zhlopnout tolik lidí...

Přetvoření křesťanského učení

Bylo by však chybou vidět hlavní rys Swedenborgova učení v jeho kritice tradičních dogmat. Co bylo na jeho učení opravdu nové, byla jeho snaha poskytnout současníkům křesťanské porozumění tam, kde tradiční církevní učení opomnělo nabídnout světu nové učení, jak to vyžadovaly hluboké změny ve smýšlení a přístupech doby: učinil tak svým učním o podobě duchovního a nebeského světa, svou teologií pohlavnosti a novým chápáním postavení člověka ve vesmíru. Swedenborgovo učení o struktuře duchovního a nebeského světa se pokusilo nahradit soudobé uvaďlé nauky náboženské ortodoxie o životě po smrti a posledním soudu a naplnit je novým, živým náboženským chápáním jakožto skutečných stadií duchovního rozvoje jednotlivce. Eschatologie Nového zákona byla všude postavena na očekávání, že vzkříšený Kristus se brzy vrátí v nebeských oblacích, shromáždí kolem sebe své učedníky a bude s jejich pomocí vládnout. Blízkost událostí „posledních dnů“ se všemi velkými událostmi s nimi spojenými, obecné vzkříšení mrtvých, soud a stvoření nového nebe a nové země musely zastíňovat - díky své naléhavosti - vše, co bylo na zemi doposud považováno za významné. Pozemský život se nyní jevil jako pouhá příprava na rychle

se blížící naplnění proroctví o Kristově druhém příchodu a Jeho vstupu do svatého Božího království, což mělo učinit všechny věci novými.

Toto materialistické očekávání věcí, jež se měly odehrát na konci věků, však v průběhu času pozbylo přesvědčivosti. Pozdější generace křesťanů již upustily od dříve rozšířeného očekávání, že svět dospěje brzy ke svému konci. Tento vývoj s sebou přinesl stále sílící pochybnosti o původním pojetí událostí posledního soudu. Dokonce i ta očekávání soudu, která byla odložena do neurčité, ale vzdálené budoucnosti, odezněla a přestala být v náboženském a morálním smýšlení zajímavá.

V této době naplnil Swedenborg tradiční pojetí posmrtného života novým náboženským obsahem - nechápal je totiž jako historické události, ale jako stadia duchovního vývoje. Výchozím bodem jeho nového pojetí byl jeho koncept člověka. Stará ortodoxie znala dva druhy duchovních bytostí: anděly a lidi. Andělé byli prvními duchovními bytostmi, které Bůh stvořil ke svému obrazu. Někteří z nich spolu s Luciferem, vládnoucím andělem světla v čele, zneužili své svobody vzpoury proti Bohu a byli vyhnáni z nebe (démoni neboli ďáblové jsou padlí andělé, kteří existovali jako zvláštní duchovní bytosti před člověkem a spolu s ním). Člověk je druhým stvořením a byl stvořen k Božímu obrazu; počet padlých andělů měl být doplněn z řad lidí a Adam měl být pozvednut k trůnu padlého Lucifera. Padlí andělé se však pokusili i toto nové stvoření zatáhnout do vzpoury, kterou osnovali proti Bohu. Proto se na pozadí světové historie odehrává tento zápas mezi Bohem a Satanem a anděly a ďábly za duši lidstva.

Swedenborg však neviděl - a to je zásadní zpráva, kterou obdržel při svých rozhovorech s obyvateli nebeského a duchovního světa - žádný zásadní rozdíl mezi různými druhy duchovních bytostí. Existuje pouze jedna duchovní bytost, a tou je člověk. Andělé a ďáblové nejsou žádnými bytostmi zvlášť vytvořenými vedle lidstva, ale jsou také lidmi v různém stadiu rozvoje svých duchovních těl. Nebe, země a peklo jsou místa pro realizaci, povznesení či odmítnutí člověka; zaopatřují rozvíjení lidstva ve všech jeho výšinách i hlubinách, v jeho možnostech i zvláštnostech, jednotlivě i společně. Lidé a andělé nejsou dva rozdílné druhy ve stvoření, tak jako myš a orel, ale dvě rozdílná stadia vývoje jednoho rodu lidí, tak jako housenka a motýl.

Tato myšlenka je u Swedenborga spojena s dalším poznáním, že vývoj člověka není ukončen skončením jeho pozemské existence, ale pokračuje dalším životem, jenž začíná bezprostředně po fyzické smrti. Mezi tímto

životem a životem příštím neleží žádné čekací období neurčitého trvání. Po umírání okamžitě následuje vzkříšení. Smrtí se osvobozuje vnitřní člověk, který se může rozvíjet, aniž by mu překážely zábrany fyzického těla, v podobu duchovního těla, a může se zároveň stát tím, kým opravdu je, tedy může se rozvíjet v souladu s nejvnitřnějším popudem své lásky. Duchovní interpretaci získává nejenom myšlenka vzkříšení, ale i myšlenka soudu. Podle Swedenborga není soud jediným a jedinečným Božím soudem na všech zemřelých, kteří byli za tímto účelem vzkříšeni, ale uskutečňuje se ihned po smrti každého jednotlivého člověka. Nespočívá však v soudu nebeského soudce nad zemřelým, ale v životě člověka samého; jeho uvědomění a vlastní úsilí, které vynaložil na tomto světě, je již tímto soudem. Smrt ústí v odkrytí podoby, kterou získal vnitřní člověk během života. V člověku pracuje „vnitřní paměť“, která všechno zaznamenává a z níž se sestavuje úplný, pravý obraz člověka, nezastřený maskou těla. Tato vnitřní paměť je vnitřním modelem člověka samého v jeho jedinečné individuální formě, kterou měl vtištěnu za svého života. Po smrti se tento vnitřní člověk začne bez jakéhokoliv zatajování odhalovat spolu s odhalováním své vnitřní paměti. Tato vnitřní paměť je knihou života. Není to vnější soudce, který soudí člověka, ale soudce vnitřní, jež si člověk nese ve své vnitřní bytosti.

Vývoj mužů a žen tedy nekončí tímto pozemským životem, ale pokračuje dalším životem, a to bezprostředně po smrti těla. Život zde i život nahore tvoří jediný spojitý řetěz rozvoje a postupného učení. Nezasahuje do něj žádná bezbřehá noc smrti. Člověk tak přizpůsobuje život vedený na tomto světě i celé své osobní bytí novým podmínkám duchovního těla, které odpovídá životu v duchovním světě. Smrt zatahuje fyzickou oponu a otevírá před očima obyvatel duchovního a nebeského světa pravou podobu člověka, která se teprve nyní začíná rozvíjet ve své pravé bytí. Swedenborgův popis změny lidské osobnosti po smrti obsahuje charakteristicky revoluční reinterpretaci církevního učení o „posledních věcech“ (eschatologie). Budoucí svět se tak nejeví jako svět, v němž je člověk věčně odměňován za své dočasné dobré skutky či trestán za své dočasné hříchy, ale jako místo dalšího vývoje člověka, dalšího rozvoje jeho osobnosti. Není to místo bytostí bez tváře a bez těla, bez pohlaví a bez osobnosti, bez osobní minulosti, ale místo neustále se prohlubujícího rozvoje aktivních duchovních osobností, místo pokračující individualizace osobního života a tvorby vyšších forem společenství.

Tento další rozvoj se řídí pravidlem, že po smrti se člověk stává tím, co skutečně miluje. Rozvíjí se oním hlavním směrem, který si jeho vnitřní člověk vybral a kterým se vydal za svého života. Jeho vnitřní forma nyní vychází nezastřeně najevo. Člověk po smrti má stále ještě své vnější vědomí a nerozumí oné hluboké změně, jež nastala v jeho podstatné bytosti. Brzy je však transformován do stavu svého nitra a rovnováha mezi jeho pravým nitrem a zevnějškem, ztracená za pozemské existence, je znovuoobnovena. Jeho vnitřní člověk tehdy udává vnější podobu jeho duchovního těla v duchovním světě. Jakmile odpadne pozemská maska, ve tváři člověka se odrazí nezastřená vnitřní podoba jeho osobnosti. Když je člověk transformován do stavu, ve kterém je jeho vnitřní podstata svobodná, obrací se ke společnosti sobě blízkých, vpravdě „spřízněných“ duchů: každého zde přitahuje ona speciální láska, kterou je jeho bytost přitahována k těm, jež ožívuje stejný druh lásky.

Právě v tomto stadiu dochází k velkému dělení duchů. Dokud mají svůj zevnějšek, žijí dobří se zlými právě tak jako na světě. Jakmile jsou však přetvořeni ve svou vnitřní podstatu a základní vládnoucí láska jejich bytosti se projevuje ve výrazu tváře jejich duchovních těl, dobří se oddělují od zlých a každý z nich spěchá ke své vlastní společnosti, kde se tužba srdce, která je vedla již na zemi, naplňuje. Nebe a peklo nejsou ničím, co existovalo před lidstvem a kam se duše posílají po Božím soudu - po takzvaném „posledním soudu“. Peklo se skládá ze společenství lidí, jejichž základním popudem je sebeláska. Ti se na zemi bouřili proti Bohu a Jeho slovu a ubližovali svému bližnímu, aby zvětšili svou moc a sobecké radosti, a v příštím světě trestají sami sebe tím, že musejí pod tlakem vnitřního nutkání projevovat své zvrácené základní pohnutky vůči sobě navzájem. Zlý člověk je d'áblem pro druhého zlého člověka a jejich peklo spočívá v tom, že jsou ovládáni vnitřním nucením činit jeden druhému zlo. Přesně takovým způsobem je dobrý člověk andělem pro druhého dobrého člověka, a realizace Boží lásky v lásce bližního dává oběma život nebe. Mimo lidi nejsou andělé ani d'áblové.

Rozdílné světy jsou proto neustále vnitřně spojeny. V našem světě se vyvíjí vnitřní podoba duchovního člověka podle základní náklonnosti jeho vládnoucí lásky. V duchovním světě se tato vnitřní forma viditelně odhaluje a nutí jej spojit se s lidmi svého druhu, s jeho spřízněnými duchy. Své adepty získává nebe i peklo ze světa duchů.

Lidská sexualita jako součást Božího plánu

Tato myšlenka posloužila Swedenborgovi k formulaci nové teologie sexuality. Koncepte rozvinutá v díle *Manželská láska* (1768) má pro Swedenborgovu vizionářskou teologii nosný význam. Tím, že založil náboženské nauky o manželství na nové teologii sexuality, Swedenborg značně předběhl svou dobu. Právě manželství je nejen sjednocením manžela a manželky, v němž manželé dosahují vnějšího spojení plnou a pravou láskou, ale je také osobní jednotou duší zahrnující veškerá stadia osobního života. Swedenborg tuto myšlenku vykládá interpretací příběhu stvoření, kterým rozumí učení doslovného významu, že Adam a Eva původně tvořili dohromady jednoho člověka. Manželství v dokonalém smyslu existuje tam, kde manžel a manželka dosáhnou pomocí dokonalé lásky dokonalé osobní jednoty. Toto tihnutí k jednotě hraje důležitou úlohu i v manželstvích na zemi, neboť je zakořeněno v samé bytosti manžela a manželky. Pravdou je, že této dokonalé jednoty lidé ve sféře pozemské manželské lásky málokdy dosáhnou; ve své dokonalé formě je možná jen v nebi. Plyne z toho samozřejmě závěr - což je také nejodvážnější závěr, který můžeme ze Swedenborgovy metafyziky lásky vyvodit - že pohlavní rozdíly muže a ženy existují dále i po smrti v duchovním světě.

Rozrůznění a znovusjednocení obou pohlaví osobním svazkem odráží základní zákon realizace Boží lásky v lidstvu. Právě zde se Swedenborg dostal do konfliktu s tradičním pojetím příštího života. Od času sv. Augustina bylo učení o andělech ovlivněno puritánským přístupem, povzneseným až do oblasti metafyziky. V církevním učení o budoucím životě, jak je poprvé formuloval Augustin, se nutně dostávají do vzájemného konfliktu dva základní náboženské přístupy: na jednu stranu Augustin věřil v tělesné vzkříšení, na straně druhé pro něj sexuální impulsy patřily jednoznačně do sféry hříchu. Tento konflikt překonal nadmíru podivnou spekulací, kterou nalezl neme v jeho díle nazvaném *Boží město*. Těla vzkříšených mužů a žen jsou při povznesení do nebe přeměněna na bezpohlavní, přestože sekundární pohlavní rysy zůstanou nezměněny. Do doby publikace Swedenborgových děl nebyl tento názor nikdy zpochybněn. Protože podle Swedenborga je zřejmé, že pohlavní rozrůznění lidské rasy je výsledkem tihnutí, které je součástí vnitřního uspořádání člověka, a že muži a ženy mají v jádru svých

bytostí, v souladu s nejvnitřnější podstatou své pravé lásky, přirozenou tendenci k takovému spojení, manželství musí existovat i v nebi, neboť pravá manželství uzavřená v tomto světě se budou moci čistě a plně realizovat pouze v duchovním těle - v oné formě existence charakteristické pro nebe.

Chvalozpěv na manželskou lásku

Tato idealistická koncepce, založená na myšlence, že pravá manželství se uzavírají v nebi, nezabránila Swedenborgovi, aby pozemská manželství hodnotil realisticky. Věděl, že pohlavní láska je nakažena sobectvím a neukojitelnou žádostí po mnohosti. Věděl také, že pravá manželská láska je darem od Boha a že spojení každé opravdově se milující dvojice do jedné dvojice manželské se může uskutečnit pouze v Bohu. Věděl také, že sexuální aspekty mužů i žen se musí v manželstvích nejprve očistit, aby se oprostily od svého rozpolceného a sobeckého charakteru. Konečně také věděl, že manželství se pouze velmi zřídka uzavírají z takové vnitřní lásky a že k většině z nich dochází s ohledem na společenské postavení, společenské zvyklosti a nejrůznější druhy kalkulací týkající se možných finančních či obchodních výhod. Proto Swedenborg tolik zdůrazňuje skutečnost, že v duchovním světě se ti, kteří patří k sobě, k sobě dostanou, přestože se jim to nepodařilo na zemi. Manželství, která nejsou opravdová, v nebi netrvají. Poslední soud, který nastane po smrti každé lidské bytosti zjeví se její pravé a základní podstaty a opravdové lásky, spočívá také v soudu jejího manželství. Ty dvojice, které patří k sobě, spolu zůstanou a vytvoří jedinou lidskou bytost, ostatní se rozejdou po svých vlastních cestách. V nebi je manželský chaos, stejně jako všechny ostatní chaosy, přiveden v řád; ti, kteří k sobě nepatří, v nebi nejsou nuceni žít spolu.

Tak tato vizionářská teologie dosahuje vyvrcholení v chvalozpěvu na manželskou lásku a na pravé manželství - v období počínajícího úpadku manželství dvorních, šlechtických a buržoazních společenských tříd. Swedenborg věří, že kdyby bylo možné povznést pravé manželství tak, aby se stalo převládající formou pozemského manželství, bylo by dosaženo Božího království na zemi a lidská společnost by byla v pravé souvztáhnosti se společenstvím v nebi.

Opakem manželské lásky je láska smilná. Je to láska převrácená lidským sobectvím. V takovýchto sexuálních požitcích není „partner“ předmětem lásky, ale předmětem sobeckých požitků - pouze prostředek stupňování vlastních sobeckých radostí. V tomto druhu „lásky“ je dokonale pohrdnuto Božím obrazem v bližním a tento obraz je dokonale zneuctěn; proto také v člověku, který se této lásce oddává, degeneruje. Všichni, kdo jsou oddáni tomuto vzájemnému párování a používají se vzájemně ke svým sobeckým účelům, upadají stále hlouběji do zkaženosti. Zprávy o Swedenborgových vizích cizoložníků a smilníků jsou svým poetickým smyslem srovnatelné s Dantovou vizí pekla.

Tato teologie sexuality představuje značné rozšíření teologie reformační. Reformace bezpochyby přinesla novou teologii a nová učení pro život v tomto světě, avšak nepřinesla žádný nový pohled na život budoucí. Reformační teologie si nesla náhledy na příští život jako určitý relikt z církve předreformační; nezbavila se tradičního pojetí katolického středověku, v němž se nebe jeví jako nějaký druh velkého kláštera se zástupy bezpohlavních andělských bytostí velebících Pána věčnými chvalozpěvy. Swedenborg tyto středověké pozůstatky klášterního pojetí zbožnosti vyvrátil: nebe je královstvím dalšího nekonečného rozvoje lidstva a rozvoje všech osobních sklonů a sil člověka, jeho lásek a znalostí.

Stejně jako tam nalézají svá naplnění všechny ostatní druhy lásky, činí tak i láska manželská, a to zejména proto, že tento druh spojení muže a ženy v jedinou duchovní osobu je základní hnací silou lidské podstaty a tuto touhu po osobní integritě a jednotě v sobě nesou muži i ženy mocí samého stvoření. Toto učení silně ovlivnilo myšlenky a představy romantických básníků a německých básníků idealismu. Zatímco dnešní církevní teologové se ve svém zoufalém úsilí nalézt nový přístup k fenoménu sexuality omezují zejména na diskuse o dovolenosti či nedovolenosti antikoncepce, „heretik“ Swedenborg by mohl naši generaci učít přinejmenším tomu (celkem nezávisle na obsahu svých jednotlivých koncepcí), že pro církev je důležité ujmout se s pomocí nové teologie pohlavnosti (neboli nové teologie manželství) vedení duchovního a morálního rozvoje lidstva a poskytnout spolehlivé teologické odpovědi k překonání problému, jemuž čelí naše generace; spíše tedy urovnat cestu k odpovídajícímu způsobu života, než v tradičním hávu sledovat poslední farmaceutické či technické vynálezy.

část 1

Manželská láska a její rozkoše moudrosti

* Ernst Benz (1907 - 1978)

německý evangelický teolog a církevní historik

Široký záběr Ernsta Benze daleko přesahoval tradiční oblast církevní historie. Intenzivně se zabýval mysticismem a pevně se chopil také problematiky východních náboženství. V raném období života jej zaujal ruský jazyk a literatura a v roce 1957 vydal důležité dílo nazvané *Geist und Leben der Oster Kirchen* (Duch a život východní církve). Dalším z jeho významných děl je jeho *Beschreibung des Christentum* (Popis křesťanství), originální a oblíbená kniha. Benz mnoho let pracoval také jako spolutvůrce časopisu *Zeitschrift für Religions und Geistesgeschichte* (Časopis pro religionistiku). Jeho mnohostranný výzkum byl oceněn několika čestnými doktoráty.

Benz také vydal díla o Swedenborgovi: *Swedenborg in Deutschland: F. C. Oetingers und Immanuel Kants* (Swedenborg v Německu: F. C. Oetinger a Immanuel Kant); *Auseinandersetzung mit der Person und Lehre Emanuel Swedenborgs, Nach neuen Quellen bearbeitet von E. Benz* (Objasnění osoby a nauky Emanuela Swedenborga, podle nových pramenů zpracované E. Benzem), Frankfurt 1947; *Emanuel Swedenborg: Naturforscher und Seher* (Emanuel Swedenborg, vědec a věštec), Mnichov 1848; *Vision und Offenbarung: Gesammelte Swedenborg-Aufsätze* (Vize a zjevení: sebraná pojednání o Swedenborgovi), Zürich 1979, shromážděná k vydání Benzovým bývalým studentem a přítelem Rev. Friedemanem Horném.

*Vím, že mnozí Z těch, kteří budou číst ná-
sledující pojednání i vyprávění na konci jednot-
livých kapitol, si budou myslet, že to jsou pouhé
výplody mé fantazie. Přísahám však, že to ne-
jsou výmysly, ale že jsem vše opravdu zažil, a to
ne v nějakém nevědomém stavu, ale za plného
vědomí. Bůh se totiž rozhodl zjevit se mi a vyslat
mě, abych učil o věcech Nové církve - církve, kte-
rou symbolizuje Nový Jeruzalém v knize Zjevení.
Z tohoto důvodu otevřel nitro mé mysli a mého
ducha. Proto mohu nyní přebývat zároveň
v duchovním světě s anděly a v přírodním světě
slidmi, a to již po dobu pětadvaceti let (r. 1768
- pozn. překl.) (1) **

* Číslování odkazuje ke značení, které Swedenbors používal k indexování všech svých teologických děl.

Manželství v nebi

Lidé, kteří se domnívají, že se člověk po smrti stane duší či duchem podobným nějakému éteru či vánku, nemohou uvěřit tomu, že v nebi existují manželství. Nevěří tomu ani tehdy, pokud se domnívají, že člověk nežije jako člověk až do dne posledního soudu.

Obecně lidé nemohou uvěřit v existenci manželství v nebi, pokud nevědí nic o duchovním světě - světě, ve kterém žijí andělé a duchové, a kde tedy leží nebe a peklo. Protože tento svět nebyl doposud znám a lidé nevěděli, že andělé jsou dokonalými lidmi a duchové pekla jsou nedokonalými lidmi, nemohlo být zjeveno nic o tom, že v těchto světech existují manželství. Lidé by totiž začali hned namítat: „Jak by se mohla duše spojit s jinou duší, nebo vánek s jiným vánkem, tak jako muž se ženou na zemi?“ Obdobně by mohli přijít s řadou dalších námitek, které by okamžitě zničily jejich víru v manželství v příštím životě.

Nyní však, když byly díky knihám *Nebe a peklo* a *Zjevená apokalypsa* osvětleny některé skutečnosti o onom světě, který byl dokonce i popsán, můžeme racionálním způsobem dokázat následující skutečnosti:

- člověk žije po smrti dál jako člověk;
- muž je stále mužem, žena je stále ženou;
- s každým zůstává po smrti jeho vlastní láska;
- s každým zůstává zejména láska k opačnému pohlaví; a s těmi, kteří přicházejí do nebe - což je každý, kdo na zemi získá duchovní charakter - zůstává manželská láska.

V dalších odstavcích tato tvrzení vysvětlím. (27)

Člověk žije po smrti dál jako člověk

Až do dnešního dne člověk nevěděl, z důvodů zmíněných výše, že po smrti bude žít dál jako člověk. Ještě překvapivější je skutečnost, že to nevěděli ani lidé křesťanského světa, kteří mají Boží Slovo, a proto by měli být osvíceni v otázkách věčného života, neboť ve Slově učí sám Pán, že mrtví vstanou a že Bůh je Bohem živých, ne mrtvých (*Mt 22,31-32, L 20,37-38*).

Člověk se navíc svými city a myšlenkami nachází již v tomto životě uprostřed andělů a duchů a je s nimi spojen tak těsně, že kdyby se měl od nich oddělit, okamžitě by zemřel. Hloubka lidské neznalosti je proto nanejvýš překvapivá, zejména vezme-li se v úvahu, že všichni lidé již od počátku stvoření přicházejí po smrti mezi své (neboli, jak říká Slovo, jsou mezi ně shromažďováni).

Kromě toho lidé mají jisté vnitřní cítění (což lze říci i tak, že nebe vplývá do nitra jejich mysli), díky kterému dokážou vnitřním způsobem vnímat pravdu, a mohou ji tedy jakoby vidět. Týká se to zejména pravdy, že člověk žije po smrti dál jako člověk - šťastně, žil-li dobrý život, a nešťastně, žil-li špatný život. Neuvažuje takto snad každý, odpoutá-li se svými myšlenkami trochu od těla a povznese-li se nad smyslové vnímání? Takto se člověk povznese tehdy, když se vnitřně zabývá bohoslužbou nebo když leží na smrtelné posteli a čeká na svůj konec, a také tehdy, když slyší vyprávět o zemřelých a o jejich osudu.

Přinesl jsem nesčetné podrobné zprávy o zemřelých a informoval jsem jisté osoby o současném posmrtném stavu jejich zemřelých sourozenců, druhů a přátel. Popisoval jsem posmrtný stav Angličanů, Dánů, římských katolíků, židů a pohanů, a také stav Luthera, Kalvína a Melanchthona.

Přesto jsem nikdy neslyšel nikoho namítat: „Jak by jejich posmrtný úděl mohl být takový, když ještě nevstali ze svých hrobů, neboť ještě nenašel poslední soud? Nejsou snad zatím pouhými nehmotnými dušemi přebývajícími někde v limbu?“ Nikoho jsem takto mluvit neslyšel; z toho vyvozují, že každý má vnitřní vnímání, díky kterému ví, že člověk žije po smrti dál jako člověk.

Neříká si snad člověk, který miluje svého druha, družku či děti, kteří umírají nebo již zemřeli, je-li ve stavu povzneseném nad smyslovost a tělesnost, že jsou nyní v rukou Božích a že až sám zemře, znovu je spatří a bude s nimi spojen ještě pevněji životem lásky a radosti? (28)

Je však nutné si uvědomit, že po smrti člověk již není přírodním, ale duchovním člověkem - a přesto vidí sám sebe v každém ohledu úplně stejně jako dříve; a to tak věrně, že si vůbec neuvědomuje, že již není v přírodním světě. Má totiž stejné tělo, tvář, řeč i smysly jako předtím, protože má stejné city a myšlenky neboli stejnou vůli a myšlení. Ve skutečnosti však již není stejný jako dřív, protože je duchovním, tedy vnitřním člověkem. Tento rozdíl však sám nevnímá, neboť nemůže porovnat svůj současný stav se stavem dřívějším, přírodním, který odložil před přechodem do stavu duchovního.

Často jsem slyšel tyto lidi tvrdit, že se jim vůbec nezdá, že by se ocitli někde jinde, než kde byli dříve. Všimli si pouze toho, že už nevidí lidi, kteří zůstali v přírodním světě, a naopak vidí ty, kteří tento svět opustili.

Zemřeli kolem sebe vidí ty, kteří již také přešli na druhý břeh, protože už nejsou přírodními lidmi, ale stali se lidmi duchovními neboli vnitřními. Vidí tedy druhé duchovní neboli vnitřní lidi tak, jak přírodní neboli hmotný člověk vidí jiného přírodního neboli hmotného člověka.

Přírodní a duchovní lidé se však navzájem spatřit nemohou, protože mezi vnitřní podstatou a hmotnou formou je takový rozdíl jako mezi prvotním a následným. A protože prvotní je čistší, následné, které je hrubší, je nemůže spatřit; stejně tak nemůže prvotní, které je čistší, spatřit následné pro jeho hrubost. Proto lidé tohoto světa nevidí anděly, stejně jako andělé nevidí lidi tohoto světa.

Po smrti se člověk stává vnitřním neboli duchovním člověkem, protože duchovní člověk se skrývá uvnitř přírodního, hmotného člověka. Hmotný člověk slouží duchovnímu jako oblek či skořápka, která je po smrti sejmuta a odložena a vyjde z ní vlastní člověk, který je čistší, vnitřnější a dokonalejší. (31)

Po smrti muž zůstává dále mužem a žena ženou

Protože každý člověk žije po smrti dál jako člověk a lidé jsou muži a ženami, a protože mužství je jednou věcí a ženství druhou (a jedno nemůže být pro svou odlišnost změněno na druhé), žije po smrti muž dále jako muž a žena jako žena, každý z nich jako samostatný duchovní člověk. Protože však nikdo neví, v čem spočívá základní podstata mužství a v čem základní podstata ženství, povíme si nyní pár slov o tom.

Základní rozdíl tkví v tom, že nejvnitřnější kvalitou mužství je láska, kterou zahaluje moudrost, zatímco nejvnitřnější kvalitou ženství je tato moudrost, kterou zahaluje z ní plynoucí láska. Tato druhá láska je ženskou láskou, kterou dává Pán ženě prostřednictvím moudrosti jejího manžela, zatímco ta předchozí láska je mužskou láskou, což je láska k růstu v moudrosti, kterou dává Pán manželovi podle toho, nakolik přijímá moudrost. Muž je proto formou moudrosti lásky a žena je formou lásky k této moudrosti. Proto muž i žena touží již od stvoření po sjednocení.

Svědectví, že ženství je odvozeno z mužství neboli že žena byla vzata z muže, podávají následující verše knihy *Genesis (Gn 2, 21-23)*:

Hospodin Bůh (...) vzal jedno z jeho žeber a uzavřel to místo masem. A Hospodin Bůh utvořil z žebra, které vzal z Adama, ženu a přivedl ji k němu. Adam zvolal: „Toto je kost z mých kostí a tělo z mého těla. At' muženu se nazývá, vždyť z muže vzata jest." (32)

Díky tomuto prvotnímu utváření je muž orientován intelektově a žena volně, nebo jinými slovy, muž se rodí s náklonností znát, rozumět a prohlubovat svou moudrost, zatímco žena se rodí s láskou spojovat se s touto náklonností manžela.

Protože vnitřní skutečnosti utvářejí ke své podobě ty vnější a protože mužství je formou intelektu, zatímco ženství je formou lásky k tomuto intelektu, muž se vyznačuje jiným vzhledem, hlasem a fyzickou stavbou nežli žena. Konkrétně má tvrdší pohled, hrubší hlas a silnější stavbu těla a tvář mu pokrývají vousy. Je obecně méně krásný než žena. Obě pohlaví se odlišují také chováním a způsoby. Ve stručnosti - obě pohlaví nemají nic shodného, přestože jsou v každém svém jednotlivém rysu schopna spojení.

Mužství se opravdu nachází v každé jednotlivé části mužova těla, dokonce i té nejmenší, v každé jeho jednotlivé myšlence a v každém jeho jednotlivém záchrvěvu citu. Totéž platí i pro ženství v ženě. A jelikož jedno nemůže být přeměněno na druhé, muž po smrti zůstává mužem a žena ženou. (33)

S každým po smrti zůstává jeho vlastní láska

Lidé vědí, že existuje láska, ale nevědí již, co to láska je. O tom, že existuje, vědí z běžné konverzace. Lidé například říkají: „On mě miluje“,

nebo že panovník miluje své poddané a poddaní milují svého panovníka, že manžel miluje svou manželku, matka své děti a děti svou matku, nebo že někdo miluje svou zemi, spoluobčany, blízké. Tohoto termínu se používá také mimo souvislost s lidmi, např. řekne-li se, že někdo miluje nějakou věc.

Avšak přestože lidé používají slovo láska tak často, stěží vůbec kdo ví, co to láska vlastně je. I kdyby o tom někdo přemýšlel, nedovedl by si o ni udělat jasnou představu, a proto by ji stěží pochopil; láska totiž není věcí světla, ale věcí tepla. Proto člověk její existenci často buď popírá, nebo tvrdí, že jde o nějaký podnět, který v něm vzniká, když něco pozoruje, poslouchá nebo s někým rozmlouvá, a tento podnět na něj pak působí. Vůbec si neuvědomuje, že láska je ve skutečnosti životem samým, a to nejen obecně životem jeho těla a všech jeho myšlenek, ale i životem každé jejich jednotlivosti.

Moudrý člověk si může tuto skutečnost odvodit z následujících úvah: Pokud bychom odstranili veškeré city lásky, byl by člověk schopen zformovat jedinou myšlenku? Byl by schopen vykonat jediný čin? Neplatí, že v té míře, v jaké chladnou city lásky, chladnou i myšlenky, řeč a činy? A že čím je láska vřelejší, tím jsou i myšlenky, řeč a činy vřelejší?

Láska je proto teplem lidského života neboli jeho vitálním teplem. Ani teplo krve a její červená barva nepocházejí z žádného jiného zdroje. Vyvolává je oheň andělského slunce, který je čistou láskou. (34)

Každý má svou vlastní lásku, která se liší od lásky kohokoli jiného - jinými slovy, žádní dva lidé nemají přesně tutéž lásku. To vidíme i na neomezené rozmanitosti lidských tváří, které svým vzhledem odrážejí lásku. Každý ví, že se výraz obličeje mění podle toho, co člověk právě cítí. Tvář prozrazuje touhy lásky stejně jako její radosti a bolesti.

Z toho všeho je zřejmé, že člověk je takový, jaká je jeho láska - můžeme dokonce říct, že člověk je formou své lásky. Musíme však podotknout, že jde o vnitřního člověka neboli jeho ducha, který žije po smrti, a ne o vnějšího člověka, který žije ve světě. Ten se totiž již od raného mládí učí skrývat tužby své lásky a dokonce i předstírat takové touhy, které ve skutečnosti necítí. (35)

S člověkem zůstává po smrti jeho vlastní láska, protože láska je životem člověka, a tedy člověkem samým. Člověkem jsou i jeho myšlenky, a proto i jeho inteligence a moudrost - ty jsou však s jeho láskou sjednoceny. Člověk totiž myslí ze své lásky a podle své lásky, a kdyby byl svobodný, také by podle ni mluvil a jednal. Z toho vidíme, že láska je bytím neboli esencí

lidského života a myšlení je z ní odvozeným vyjádřením čili manifestací života. Řeč a jednání, o kterých se říká, že pocházejí z myšlenek, ve skutečnosti neplynou přímo z myšlenek, ale z lásky působící prostřednictvím myšlenek.

Vím na základě četných osobních zkušeností, že po smrti člověk není tím, kým si myslí, že je, ale je tím, čím jsou pohnutky jeho lásky a z nich plynoucí myšlenky; jinými slovy, je svou láskou a také svou inteligencí. Vím také, že člověk po smrti odkládá vše, co není v harmonii s jeho láskou, a postupně přijímá vzhled, tón hlasu, způsob řeči, gestikulaci a veškeré způsoby lásky, která náleží jeho životu. Proto je celé nebe uspořádáno podle různorodosti náklonností lásky k dobru a celé peklo podle různorodosti náklonnosti lásky ke zlu. (36)

S člověkem zůstává zejména láska k opačnému pohlaví; s těmi, kteří přicházejí do nebe - což je každý, kdo zde na zemi získá duchovní charakter - zůstává manželská láska.

Láska k opačnému pohlaví zůstává s člověkem po smrti proto, že muž je dále mužem a žena dále ženou. Mužství se nachází v celku i v každé jednotlivosti mužů, a totéž platí o ženství v ženách. Oba tyto principy - mužství i ženství - skrývají v každé jednotlivosti, i v té nejmenší, sklon k vzájemnému spojení.

Protože tento sklon ke spojení byl člověku dán již od stvoření a nachází se tedy u mužů i u žen neustále, každý touží a usiluje po spojení s druhým.

Láska sama o sobě je touhou a následným úsilím o spojení; manželská láska je touhou a úsilím o sjednocení. Muž a žena byli totiž stvořeni takovým způsobem, že se mohou stát ze dvou bytostí jakoby jedním člověkem neboli jedním tělem. Když se stanou jedním, jsou - nahlížíme-li na oba společně - úplným člověkem; nejsou-li však takto spojeni, zůstávají dva a každý z nich je rozděleným neboli polovičním člověkem.

Protože tento vrozený sklon ke spojení je ukryt v nejhlubším nitru každé jednotlivosti muže a ženy a totéž platí i o jejich sklonu ke sjednocení a touze po něm, vzájemná láska k opačnému pohlaví zůstává s lidmi i po smrti. (37)

Používáme termíny „láska k opačnému pohlaví“ a „manželská láska“, neboť láska k opačnému pohlaví a manželská láska se od sebe navzájem odlišují. Láska k opačnému pohlaví se nachází v přírodním člověku, zatímco manželská láska v duchovním člověku.

Přírodní člověk miluje pouze vnější spojení a fyzické rozkoše a touží po nich, zatímco duchovní člověk miluje vnitřní spojení a z něj plynoucí duchovní štěstí, po kterém také touží. Duchovní člověk rovněž vnímá, že toto štěstí je možné pouze s jediným partnerem, se kterým může být spojován stále těsněji v jedno. Čím těsněji je spojen, tím více vnímá své štěstí, které neustále roste a přetrvává až do věčnosti - o tom však přírodní člověk vůbec nic neví. Proto jsme také řekli, že manželská láska zůstává po smrti s těmi, kteří přicházejí do nebe, tedy s těmi, kteří na zemi získají duchovní charakter. (38)

K tomu připojuji následující paměťhodnou událost.

Jednou jsem spatřil tři duchy, kteří právě přišli ze světa; procházeli se, pozorovali okolí a zkoumali vše, co jim přišlo do cesty. Byli naprosto udiveni tím, že jsou stále stejnými lidmi jako dřív a že kolem sebe vidí stejné věci jako před svou smrtí. Věděli totiž, že opustili dřívější, přírodní svět, kde věřili tomu, že po smrti nebudou žít jako lidé až do doby posledního soudu, po kterém opět získají své tělo a kosti zanechané v hrobech. Aby se proto s konečnou platností ujistili, že jsou opravdu lidmi, neustále se zkoumali a dotýkali se sami sebe i jeden druhého. Dotýkali se také okolních předmětů a nesčetnými důkazy se přesvědčovali, že jsou opravdu lidmi přesně tak jako v dřívějším světě - pouze s tím rozdílem, že nyní vidí sami sebe v jasnějším světle a okolní předměty ve větším lesku a dokonaleji.

Náhodou šli kolem dva andělští duchové. Zastavili nově příchozí a zeptali se jich: „Odkud přicházíte?“ Ti odpověděli: „Právě jsme odešli ze světa, a vidíme, že jsme opět na světě; tak jsme nějak přešli z jednoho světa do druhého, a teď se tomu díváme.“

Potom se tři nově příchozí začali andělských duchů vyptávat na nebe; a protože dva z nich byli mladí a z jejich očí zářilo něco, v čem

andělští duchové rozpoznali jiskru žádosti, poznamenali: „Asi jste tu spatřili nějaké ženy." Příchozí potvrdili, že ano. A protože se zajímali o nebe, andělští duchové jim pověděli následující: „V nebi je všechno podivuhodné a krásné a jsou tam takové věci, jaké oči člověka nikdy dřív nespatřily. Žijí tam také mladé dívky a mladí mužové. Dívky jsou tak krásné, že mohou být nazvány ztělesněním krásy, a mladí mužové tak mravní, že mohou být nazváni ztělesněním mravnosti. Krása dívek a mravnost mladých mužů si od-povídají a vzájemně se přizpůsobují."

Dva mladíci se potom zeptali, zda lidé v nebi vypadají naprosto stejně jako v přírodním světě. Na to se jim dostalo odpovědi: „Jsou naprosto stej-ní; ani z muže, ani z ženy nic nechybí. Jedním slovem, muž je stále mužem a žena je stále ženou v naprosté dokonalosti lidské formy, do které byli stvořeni. Jestli chcete, poodejděte kousek stranou a prozkoumejte se, jestli vám něco nechybí a jestli jste celými muži tak jako předtím."

Příchozí pak pokračovali: "Ve světě, ze kterého jsme přišli, jsme sly-šeli říkat, že v nebi se lidé nežení a nevdávají, protože se stanou anděly. Znamená to, že tam neexistuje láska k opačnému pohlaví?" Andělští duchové odpověděli: „Neexistuje tam vaše láska k opačnému pohlaví, ale existuje tam andělská láska k opačnému pohlaví, která je ctnostná a bez smyslového vábení."

Na to mladíci zklamaně prohlásili: „Láska k opačnému pohlaví bez smyslového vábení - co to asi je?" A když o tom začali přemýšlet, povzdechli si: „Jak musí být taková nebeská radost suchá a fádňí. Jak si potom může mladý člověk přát nebe? Není taková láska prázdná a bez života?"

Andělští duchové se rozesmáli: „Láska andělů k opačnému pohlaví, taková jaká panuje v nebi, je přesto plná těch nejvniřnějších rozkoší. Tato láska je tím nejpříjemnějším rozpínáním mysli, a proto i všeho, co je uvnitř hrudi, kde vše vzájemně spolupracuje jako srdce s plícemi. Z této vzájem-nosti pochází dýchání, zvuk a řeč. Vzájemný vztah muže a ženy je díky ní vztahem nebeské sladkosti samé, která je zároveň i čistá.

Všichni, kteří jsou nově uváděni do nebe, bývají zkoumáni co do své vnitřní čistoty. Proto jsou zavedeni mezi mladé dívky, které jsou ozdobami nebe, a ty podle jejich tónu hlasu, způsobu řeči, výrazu tváře, očí, držení těla a sféry, která z nich vyzařuje, poznají, jací jsou ve vztahu k opačnému pohlaví. Jestliže jejich láska není čistá, dívky utečou pryč a řeknou svým přátelům, že spatřily satyry či chlípáky. Nově příchozí navíc projdou

proměnou, takže před očima andělů vypadají, jako by měli tělo porostlé srstí a vlčí či leopardí nohy. Brzy jsou také svrženi dolů, aby nezamořovali atmosféru svými chutíci."

Když to vše mladíci uslyšeli, prohlásili: „Podle toho, co jsme právě slyšeli, v nebi žádná láska k opačnému pohlaví neexistuje. Je tato cudná láska k opačnému pohlaví něčím jiným než láska bez života? A vztah mezi ženou a mužem tam nemůže být ničím jiným než suchou a mrtvou radostí. My ale nejsme z kamenů a ze skály, ale z živých vjemů a pocitů!"

Duchové rozhořčeně odvětili: "Vy vůbec nevíte, co to čistá láska k opačnému pohlaví je, protože sami ještě nejste čistí! Tato láska je tou nejskutečnější rozkoší mysli, a proto i srdce; ne však již těla pod srdcem. Andělská cudnost, která je společná oběma pohlavím, zabraňuje průchodu této lásky za hranici srdce, avšak uvnitř této hranice a nahoře nad ní se mravnost mladých mužů, podněcována krásou dívek, naplňuje rozkošemi čisté lásky k opačnému pohlaví. Tyto rozkoše však mají příliš niternou podstatu a mají v sobě příliš mnoho radostí, než aby je bylo možné popsat slovy.

Andělé cítí k příslušníkům opačného pohlaví tuto lásku, protože ne-mají jinou lásku než manželskou - a ta nemůže existovat společně s nečistou láskou k opačnému pohlaví. Pravá manželská láska je mravná a nemá nic společného s láskou nečistou. Je láskou pouze k jedinému člověku opačného pohlaví, oddělenou od všech ostatních lásek, neboť je v první řadě láskou ducha a až následně těla, ne naopak; není tedy láskou zamožující ducha."

Nato se dva mladíci zaradovali a řekli: „Tak přece jen v nebi existuje láska k opačnému pohlaví! Co jiného by potom byla manželská láska?" Andělští duchové však odpověděli: „Zkuste o všem pouvažovat trochu hlou-běji a důkladněji; zjistíte pak, že vaše láska k opačnému pohlaví je ze své podstaty nemanželská, a proto naprosto odlišná od lásky manželské - tak rozdílná jako pšenice od plevle nebo jako život člověka od života zvířete.

Kdybyste se jen zeptali žen v nebi, co to je nemanželská láska, ujistí-ji vás, že by odpověděly asi takto: „Nač se to ptáte? Co to říkáte? Jak vůbec můžete něco tak dráždivého vyslovit? Jak někdo může mít lásku, která ne-existovala od počátku stvoření?"

Kdybyste se jich pak zeptali, co to je pravá manželská láska, vím, že by vám odpověděly, že to není láska k příslušníkům opačného pohlaví, ale láska k jedinému člověku opačného pohlaví, která vzniká pouze tehdy,

když mladý muž spatří mladou ženu, jež mu byla poslána Pánem, a když žena spatří tohoto mladého muže. V jejich srdcích se rozhoří touha po manželství a oba pocítí, že patří jeden druhému - on jí a ona jemu. Láska se totiž setká s láskou a způsobí, že se oba poznají. Okamžitě spojí jejich duše a potom i jejich mysl. Odtud vstoupí do hrudi a po svatbě postupuje dále. Tak se stane láskou v plnosti, která každým dnem roste a stále těsněji je spojuje, až nejsou více dvěma lidmi, ale jakoby jedním člověkem.

Vím také, že tytéž ženy by přísahaly, že neznají žádnou jinou lásku k opačnému pohlaví. Řekly by: Jak by mohla existovat láska mezi mužem a ženou, která by nebyla natolik vzájemná a opěťovaná, že by usilovala o věčné spojení, díky němuž se dva mohou stát jedním tělem?"

Andělští duchové ještě dodali: „V nebi se neví nic o tom, co to je nečistá láska, ani to, že vůbec existuje nebo že je možná. Andělé při myšlence na nečistou lásku či na lásku mimo manželství pocítí mrazení po celém těle, a naopak při myšlence na čistou a manželskou lásku se jejich tělo rozechřívá. Když muž spatří dívku lehkých mravů, všechny jeho nervy ochabnou, a ožijí až při pohledu na jeho manželku."

Když to mladíci uslyšeli, zeptali se, zda se v nebi sezdání partneři milují podobně jako na zemi.

Duchové odpověděli, že úplně stejně. A protože vycítili, že by příchozí chtěli vědět, zda v nebi také prožívají stejné rozkoše, potvrdili, že ano, ale že jejich rozkoše jsou mnohem blaženější, protože vjemy a smyslová vnímání andělů jsou mnohem vytříbenější než vjemy a vnímání lidí na zemi.

„Navíc," pokračovali, „čím by byl život, který tuto lásku doprovází, kdyby nepramenil z neustálého přílivu energie mužské síly? Kdyby tato energie ochabla, neuvadla a neochladla by také tato láska? Není snad tato síla mírou, stupněm a základem této lásky? Není jejím počátkem, oporou a naplněním? Podle vesmírného zákona prvotní věci existují a trvají z věcí konečných, a totéž platí i o lásce. Kdyby tedy neexistovaly konečné rozkoše, neexistovaly by vůbec žádné rozkoše manželské lásky."

Příchozí se pak zeptali, jestli se v nebi také rodí děti. A pokud se nerodí, čemu pak tyto rozkoše slouží? Andělští duchové odpověděli, že v nebi nejsou přírodní, ale duchovní potomkové.

„Duchovní potomkové? Co to je?"

„Díky konečným rozkoším se sezdání partneři spojují do ještě těsnějšího svazku dobra a pravdy, a svazek dobra a pravdy je v manželství svazkem lásky

a moudrosti. To jsou právě duchovní potomkové, kteří se z takového manželství rodí. Protože v nebi je manžel podobou moudrosti a žena podobou lásky k této moudrosti, a oba jsou duchovními lidmi, nemůže tam dojít k početí a zrození jiných potomků než duchovních.

Proto také andělé, když prožijí tyto rozkoše, nezesmutní jako někteří lidé na zemi, ale zůstanou veselí díky neustálému přílivu nové síly, který následuje po předchozím a slouží k jejímu obnovení a také k osvětlení anděla. Všichni, kdo přijdou do nebe, se totiž navrátí do doby svého raného mládí a vrátí se jim veškerá síla patřící k tomuto věku, a tak to zůstane až do věčnosti."

Když to příchozí uslyšeli, zeptali se ještě: „Nepíše se snad v Bibli, že v nebi nejsou manželství, protože tam žijí andělé?"

Na to je duchové vyzvali: „Pohled'te vzhůru do nebe, tam obdržíte odpověď."

„Proč bychom se měli dívat do nebe?"

„Protože odtamtud získáváme veškerá vysvětlení otázek týkajících se Slova. Slovo je vnitřně duchovní, a andělé, protože jsou duchovní lidé, nás učí, jak mu duchovně porozumět."

Nečekali dlouho a nebe nad jejich hlavami se otevřelo. Objevili se dva andělé a pravili: „V nebi existují manželství tak jako na zemi, ale jsou v nich pouze lidé, kteří v sobě již mají manželství dobra a pravdy. Pouze ti se totiž stanou anděly. Proto se ve Slovu manželstvím míní manželství duchovní, které má vztah k manželství dobra a pravdy. K uzavírání těchto duchovních manželství dochází již na zemi, a ne až po smrti, a tedy ani v nebi. Proto se píše o pěti pošetilých pannách, které byly pozvány na svatbu, že nemohly vstoupit, protože v sobě neměly manželství dobra a pravdy - neměly olej, ale jen lampy. Olejem je míněno dobro a lampami pravda. A být oddán v manželství znamená vstoupit do nebe, kde se toto manželství dobra a pravdy nachází."

Tři nově příchozí byli rádi, že slyšeli toto vysvětlení. Naplnila je touha po nebi a naděje na nebeské manželství, a prohlásili: „Budeme se vši silou snažit žít mravný a ctnostný život, abychom došli toho, po čem toužíme." (44)

Stavy manželů po smrti

V předchozí kapitole jsme ukázali, že v nebi existují manželství. V této kapitole se budeme zabývat otázkou, zda manželská smlouva uzavřená na světě zůstává v platnosti i po smrti.

To však není otázkou úsudku, ale zkušenosti, kterou jsem získal kontaktem s duchy a anděly. Předložím však vše takovým způsobem, aby čtenář mohl tuto otázku také pochopit. (45)

S každým člověkem zůstává po smrti láska k opačnému pohlaví podle své vnitřní kvality, tedy podle toho, jaká byla v jeho vnitřní vůli a v myšlenkách, dokud přebýval na světě.

Vše, co člověk miluje, jej následuje po smrti, neboť láska je vnitřním bytím jeho života. A vládne láska, která stojí v čele všech ostatních lásek, zůstává s člověkem až do věčnosti spolu s ostatními láskami, které jsou jí podřízeny.

Láska je totiž pohnutkou lidského ducha, a z něj ji člověk pociťuje v těle. Po smrti se člověk stává duchem a bere si svou lásku s sebou. Jelikož láska je vnitřním bytím lidského života, člověka čeká po smrti takový osud, jaký byl jeho život na světě.

Láska k opačnému pohlaví je nejobecnější ze všech lásek a je zasazena do duše každého člověka již od stvoření. Z ní člověk odvozuje celý svůj základní charakter. Tato láska je zasazena do duše lidí kvůli rozmnožování lidské rasy. Zůstává s člověkem proto, že muž je po smrti dále mužem a žena ženou a v jejich duši, myslí a těle se nenachází nic, co by nebylo mužské podstaty v muži a ženské podstaty v ženě. Obě pohlaví byla stvořena tak,

že neustále usilují o spojení - a to až k bodu sjednocení. Podnětem k tomuto úsilí je láska k opačnému pohlaví, která předchází manželskou lásku. Tento sklon ke spojení byl vložen do všech částí a do každého jednotlivého principu muže a ženy, a proto nemůže být zničen a zemřít spolu s tělem. (46)

V člověku zůstává taková láska k opačnému pohlaví, jaká byla v jeho nitru, dokud žil ve světě. Každý má totiž nitro a zevnějšek, které se také nazývají vnitřním a vnějším člověkem. Odsud také pochází vnitřní a vnější vůle a myšlení. Když člověk umírá, opouští svůj zevnějšek a zůstává mu nitro - vnější prvky totiž náleží jeho tělu a nitro jeho duchu.

Protože člověk je tím, čím je jeho láska, a láska sídlí v jeho duchu, láska k opačnému pohlaví zůstává s člověkem i po smrti, a to taková, jaká byla dříve vnitřně - byla-li manželská a čistá, zůstává dál taková i po smrti. Byla-li však niterně vlná, zůstane dál taková.

Měli bychom však podotknout, že neexistují dva lidé s naprosto stejnou láskou k opačnému pohlaví. Ta má nekonečně mnoho obměn, ale je vždy taková, jaký je duch člověka. (47)

Také manželská láska zůstává dál taková, jaká byla niterně, tedy jaká byla ve vnitřní vůli a v myšlenkách člověka, dokud žil na světě.

Protože jednou věcí je obecná láska k opačnému pohlaví a druhou je manželská láska, zmíníme se o obou těchto láskách a řekneme si, že i manželská láska zůstává s člověkem po smrti a je taková, jaká byla v jeho nitru, dokud žil na zemi. Protože však mnoho lidí neví, jaký je rozdíl mezi láskou k opačnému pohlaví a manželskou láskou, je třeba zmínit se na úvod i o tom.

Láska k opačnému pohlaví obecně je láska, která je zaměřena na více lidí a je zakoušena s více lidmi; manželská láska je naopak láska výlučně k jednomu jedinému člověku, se kterým je také zakoušena. Láska, která je zaměřena na více lidí a která je zakoušena s více než jedním člověkem, je přírodní láskou, kterou má člověk společnou se zvířaty; manželská láska je naopak láskou duchovní a náleží pouze člověku. Člověk byl totiž stvořen a zrozen tak, aby se stal duchovním člověkem. Lze proto říci, že nakolik se člověk stává duchovním člověkem, natolik odkládá obecnou lásku k opačnému pohlaví a přijímá lásku manželskou.

Na počátku manželství to vypadá tak, jako by láska k opačnému pohlaví byla spojena s manželskou láskou. Jak však manželství pokračuje, tyto dvě lásky se postupně oddělují. Jsou-li *manželé* lidmi s duchovním charakterem, tuto lásku k opačnému pohlaví odkládají a přijímají manželskou lásku. U přírodních lidí je tomu naopak.

Z výše řečeného je zřejmé, že láska k opačnému pohlaví je nečistá a nemravná, protože je zakoušena s více lidmi a je sama o sobě přírodní, ba dokonce zvířecí; a je cizoložná, protože je promiskuitní a neomezuje se ve svých cílech. Manželská láska je zcela odlišná.

V následujících kapitolách poukážeme na to, že manželská láska je duchovní a vpravdě lidská. (48)

Po smrti člověk prochází dvojím stavem, vnějším a vnitřním.

Nejprve vstoupí do stavu vnějšího, potom do vnitřního. Ve vnějším stavu se oba partneři (pokud oba zemřeli) potkají, poznají se, a pokud žili ve světě spolu, znovu vytvoří pár a na čas spolu opět žijí. V tomto stavu žádný z partnerů neví, jaké skutečné city k němu ten druhý chová, protože ty jsou skryté v jejich nitru.

Později, když oba přecházejí do vnitřního stavu, se tento pravý vzájemný vztah začne projevovat. Pokud je harmonický a partneři k sobě cítí sympatii, pokračují ve společném manželském životě. Je-li však disharmonický a cítí-li k sobě antipatii, manželství ukončí.

Pokud měl muž na světě více manželek, tak se k nim postupně přidružuje, zatímco je ve vnějším stavu. Když však přechází do stavu vnitřního, počíná vycitňovat náklonnosti své lásky a jejich kvalitu, a potom buď jednu ženu přijme, nebo opustí všechny. V duchovním světě totiž, stejně jako ve světě přírodním, není křesťanům dovoleno mít více než jednu manželku, protože by to znečistilo a zneuctilo náboženství.

Něco podobného se děje i u žen, které měly několik manželů. Ženy se však ke svým manželům nepřipojují, ale jen se jim ukáží a *manželé* si je přidruží k sobě.

Je také pravdou, že manželé málokdy poznají své manželky, ale naopak manželky své manžele poznají snadno. Ženy totiž mají vnitřní vycitňování lásky, kdežto muži pouze vnější. (49 opak.)

Mohou-li partneři žít spolu, zůstanou dále v manželství. Pokud však spolu žít nemohou, rozdělí se - někdy se muž oddělí od ženy, jindy žena od muže a někdy oba od sebe navzájem. Lidé se po smrti takto rozdělují proto, že na zemi lidé málokdy uzavírají sňatek na základě vnitřního vnímání lásky, ale častěji tak činí z vnějších pohnutek zakrývajících vnitřní.

Vnější vnímání lásky má svůj původ ve věcech, které se týkají lásky ke světu a lásky k vlastní osobě. Láska ke světu se zabývá zejména bohatstvím a majetkem a láska k vlastní osobě získáváním společenského postavení a poct. Kromě toho člověka lákají do manželství různá další lákadla, jako jsou krása či vnější uhlazenost chování, a někdy přitahuje dokonce i prostopášný charakter. Výsledkem je, že manželství uzavřená na zemi jsou z větší části vnější a ne zároveň i vnitřní, přestože pravé manželství tvoří pouze vnitřní sjednocení neboli sjednocení duší. Toto sjednocení nelze spatřit dřív, než lidé odloží svůj vnější charakter a přijmou charakter vnitřní, k čemuž dochází po smrti.

Proto se lidé od sebe vzájemně oddělují a poté vstupují do nových svazků s těmi, kteří jsou obdobného vnitřního uzpůsobení a charakteru, pokud k tomuto spojení nedošlo již na zemi. To se stává v případě těch lidí, kteří od časného mládí milovali ideál zákonného a krásného partnerství s jediným člověkem, po kterém toužili a o které žádali Pána, a kteří se vyhýbali všem popudům přelétavých chťičů a ošklivili si je. (49)

V tomto případě je muži poskytnuta vhodná manželka a ženě vhodný manžel. Do nebe nemohou být totiž trvale přijati žádní jiní manželé než ti, kteří jsou vnitřně sjednoceni nebo kteří jsou takového sjednocení schopni. V nebi se totiž dva manželé nazývají ne dvěma, ale jedním andělem. To je také míněno slovy Pána, že již nejsou dva, ale jen jedno tělo (Mt 19,6, Mk 10,8).

Do nebe nemohou být přijati jiní manželé než ti, kteří jsou vnitřně sjednoceni, protože pouze oni tam mohou žít v jednom domě, ve společné ložnici a společné posteli. V nebi se totiž všichni vzájemně sdružují podle příbuznosti a podobnosti svých lásek a podobně to je i s jejich příbytky. V duchovním světě neexistuje žádný prostor, ale jen zdání prostoru. Toto zdání odpovídá životnímu stavu jeho obyvatel, který je výsledkem vývoje stavů jejich lásky. Proto tam nikdo nemůže bydlet nikde jinde než ve svém vlastním domě, který je mu poskytnut podle kvality jeho lásky. Když člověk v nebi přespí v cizím domě, svírá se mu hrud' a špatně se mu dýchá. Obdobně tam nemohou žít dva lidé v jednom domě, nejsou-li navzájem

svou vnitřní podobou. A již vůbec spolu nemohou žít jako manželé, pokud k sobě vnitřně netíhnou. Jestliže je toto vzájemné tíhnutí pouze vnější a není zároveň i vnitřní, onen dům či místo samo je rozdělí, odmítne a vypudí.

Proto je těm, kteří jsou po době přípravy uváděni do nebe, umožněno manželství, v němž duše partnerů tíhnou ke vzájemnému spojení natolik, že si již nepřejí žít dva životy, ale jen jeden život. Muži je proto po rozluce dána vhodná manželka a ženě vhodný manžel. (50)

Manželské dvojice prožívají po smrti stejný intimní vztah jako na světě. Liší se pouze v tom, že je rozkošnější a požehnanější než na světě, avšak nedochází k plození dětí. Namísto toho v něm dochází k duchovnímu plození, které má vztah k lásce a moudrosti.

Manželské dvojice prožívají stejný důvěrný vztah jako na zemi, protože muž je stále mužem a žena ženou a v obou je již od stvoření zasazeno tíhnutí ke spojení. Toto tíhnutí je sklonem lidského ducha, a teprve z tohoto duchovního sklonu pramení vzájemná tělesná náklonnost. Po smrti, když se člověk stane duchem, toto vzájemné tíhnutí trvá dál, což by nebylo možné, kdyby nepokračovaly také vztahy z pozemského života. Lidé totiž zůstávají stejnými lidmi jako dříve a neschází nic z muže ani z ženy. Lidé mají stejnou podobu, city a myšlenky.

Co jiného z toho může plynout, než že prožívají i stejný intimní vztah? A protože manželská láska je mravná, čistá a posvátná, je i jejich intimní vztah nyní naplněný a dokonalý.

Tyto vztahy jsou rozkošnější a požehnanější než na zemi, protože když se člověk stane duchem, jeho manželská láska se stane niternější a čistší, a tak ji dokáže lépe vnímat; každá rozkoš se přitom prohlubuje spolu s tím, jak se prohlubuje její vnímání člověkem, a to až k bodu, kdy člověk pociťuje požehnání této lásky jako rozkoš. (51)

Manželství v nebi neústí v plození dětí, ale v duchovní plození vztahující se k lásce a moudrosti. Důvodem je skutečnost, že lidé v duchovním světě nemají třetí, přírodní složku. Přírodní prvky v sobě přechovávají duchovní skutečnosti, a duchovní skutečnosti bez této schrány nenabývají oné pevné formy jako věci stvořené ve světě přírodním. Duchovní věci samy o sobě se navíc vztahují k lásce a moudrosti. Proto se z těchto manželství rodí zase jen duchovní skutečnosti.

Říkáme, že se tyto věci rodí, protože manželská láska anděla zdokonaluje - sjednocuje jej s jeho partnerem, a tak se oba stávají stále více člověkem. Jak jsme již řekli, manželské dvojice v nebi nejsou dvěma, ale jedním andělem. Manželským spojením se proto naplňuje jejich lidství, jež spočívá v touze růst v moudrosti a v lásce ke všemu, co má vztah k této moudrosti. (52)

To se však děje jen u lidí, kteří přijdou do nebe. Jiné je to u těch, kteří jdou do pekla. Když jsme řekli, že muži je po smrti poskytnuta vhodná manželka a ženě vhodný manžel a oba se těší rozkošnému a požehnanému vztahu, musíme tomu rozumět tak, že mluvíme o lidech, kteří jsou přijati do nebe a stanou se anděly. Tito lidé totiž mají duchovní charakter a manželství jsou také ve své podstatě duchovní, a proto svatá.

Naopak lidé, kteří jdou do pekla, mají zcela přírodní charakter. Zcela přírodní manželství přitom ve skutečnosti nejsou manželství, ale párování v důsledku nečistých chťů. O charakteru těchto párování si řekneme později v kapitole o čistotě a její nepřítomnosti a dále v kapitole o smilné lásce. (53)

K doposud řečenému dodám ještě následující:

1. Všichni manželé, kteří mají pouze přírodní charakter, se po smrti rozejdou. Láska k manželství je v nich totiž chladná, a láska k cizoložným vztahům vřelá. Po tomto rozchodu se občas připojují k jiným lidem jako ke svým manželským druhům, ale krátce nato se opět oddělí. To se často děje opakovaně, s jedním partnerem po druhém. Nakonec je muž předán nějaké smilné ženě a žena nějakému cizoložnému muži. K tomu dojde ve vězení v pekle, kde je promiskuitní smilstvo pod trestem zakázáno.
2. Pokud má jeden z partnerů duchovní charakter a druhý charakter přírodní, dvojice se po smrti také rozejde. Duchovnímu partnerovi je dán vhodný manžel či manželka, zatímco přírodnímu je přidělen přírodní partner tak jako na místech smilstva.
3. U lidí, kteří žili na zemi v celibátu a zcela ze své mysli vypudili myšlenku na manželství, dojde k následujícímu: měli-li tyto lidé duchovní charakter, zůstanou v celibátu, avšak měli-li charakter přírodní, stanou se smilnými. Jiné to však je, pokud si za svého svobodného života přáli vstoupit do manželství, a to tím více, pokud o ně marně usilovali. Jsou-li tyto lidé duchovní, je jim poskytnuto požehnané manželství; ne však dřív, než vstoupí do nebe.
4. Svobodní muži a svobodné ženy, kteří byli za života na zemi uzavřeni v klášteřích, pokračují nějakou dobu ve svém klášterním životě. Na konci

tohoto období jsou propuštěni a nabudou vytoužené svobody, za kterou se modlili. Nyní mohou žít buď v manželství, pokud si to přejí, či zůstat svobodni. Pokud si přejí vstoupit v manželství, učiní tak. Pokud si to nepřejí, jsou připojeni k ostatním lidem žijícím v celibátu na okraji nebe. Ti z nich, v nichž hoří zakázaný chtíč, jsou však svrženi dolů.

5. Lidé, kteří žijí v celibátu, přebývají na okraji nebe, protože sféra trvalého celibátu zneklidňuje sféru manželské lásky, jež je základní atmosférou nebe - sestupuje totiž z nebeského manželství Pána a církve. (54)

Pravá manželská láska

Rozmanitosti manželské lásky jsou nekonečné - neexistují dva lidé se stejnou manželskou láskou. Zdá se sice, že naprosto stejnou manželskou lásku má mnoho lidí, ale tak se to jeví pouze ze smyslového vnímání.

Nikdo tuto doslova nekonečnou rozmanitost manželské lásky nemůže pochopit, ani kdyby pozdvěl své chápání nad pozemské věci, nepozná-li nejdříve, jaká je tato láska ve své pravé podstatě a ve svém dokonalém stavu, tedy jaká byla v době, kdy ji Bůh společně s životem udělil lidstvu. Dokud člověk nepochopí tento stav, jenž byl naprosto dokonalý, nemůže žádnou metodou zkoumání spatřit rozmanitosti této lásky. Nemá totiž žádný pevný bod, ze kterého by je mohl - jako z místa jejich vzniku - vysledovat a zpětně je porovnat tak, aby se odkryly zrakům přesně a pravdivě.

Proto budeme pokračovat popisem této lásky v její pravé podstatě. A protože v této podobě existovala manželská láska v době, kdy ji Bůh udělil spolu s životem lidstvu, popíšeme také, jaký byl tento původní stav. Protože šlo o pravou manželskou lásku, nazvali jsme tak i tuto kapitolu. (57)

Existuje pravá manželská láska, která je dnes natolik vzácná, že lidé o ni již nic nevědí a téměř ani nevědí, že existuje.

Skutečnost, že manželská láska, tak jak ji popisujeme na následujících stránkách, může opravdu existovat, prozrazuje podoba manželské lásky v jejich počátečních stavech, když poprvé vstoupí do srdcí mladých mužů a dívek. Takovou lásku cítí lidé v době, když se zamilují a touží se se svou jedinou a jediným zasnoubit. Tato láska je ještě patrnější v době jejich

zásnub a v době, když se blíží čas jejich svatby. A také v době svatby a v prvních dnech po svatbě.

Kdo by tehdy nesouhlasil s tvrzením, že tato láska je základem všech ostatních lásek a že jsou v ní zahrnuty veškeré radosti a rozkoše od první až po tu poslední?

Kdo však také neví, že po tomto šťastném období všechny příjemné pocity této počáteční lásky postupně odezní a vytratí se, až je manželé téměř nepocítí? Kdyby jim teď někdo tvrdil stejně jako předtím, že tato láska je základem všech lásek a že zahrnuje veškeré radosti a rozkoše, nepřijali by to. Snad by dokonce i prohlásili, že to jsou jen hlouposti nebo nějaká tajemství, která člověk stejně nikdy nepochopí.

Z toho všeho je zřejmé, že láska v časném stadiu manželství pravou manželskou lásku připomíná a představuje určitý její viditelný obraz. V této době se totiž člověk zřiká obecné lásky k opačnému pohlaví, která je nečistá, a na její místo přijímá lásku k jedinému člověku opačného pohlaví, což je čistá a pravá manželská láska. Nedívá se snad muž v této době na jině ženy s lhostejností, a na svou jedinou a vyvolenou s vroucí láskou? (58)

Tato láska pochází z „manželství“ dobra a pravdy.

Vše ve vesmíru se určitým způsobem vztahuje k dobru a k pravdě (jak ví každý inteligentní člověk, neboť jde o univerzální pravdu). Rovněž je zřejmé, že v každé jednotlivé věci ve vesmíru je dobro spojeno s pravdou a pravda s dobrem (neboť i to je obecná pravda, která souhlasí s touto předchozí). Důvod, proč má každá věc ve vesmíru určitý vztah k dobru a k pravdě a proč jsou dobro a pravda spojeny, spočívá v tom, že obojí v jednotě vyzařuje z Pána.

Tyto dvě věci plynoucí z Pána jsou láska a moudrost. Jsou ve skutečnosti Pánem samým, a pocházejí tedy od Něj. Všechny věci lásky se nazývají dobra a všechny věci moudrosti pravdy. Protože jsou vyzařovány z Pána jako Stvořitele, nalézají se ve všech věcech, které stvořil.

Tuto skutečnost můžeme ilustrovat příkladem tepla a světla, které vyzařuje slunce. Vše na zemi závisí na těchto dvou jevech, protože vývoj všech rostlin je závislý na jejich přítomnosti a na jejich vzájemném spojení. Přírodní teplo je v souvztáhnosti s duchovním teplem, což je láska, a přírodní světlo je v souvztáhnosti s duchovním světlem, což je moudrost. (60)

V příští kapitole ukážeme, že manželská láska pochází z manželství dobra a pravdy. Zde toto pojetí pouze nastíníme, abychom ukázali, že jde o lásku nebeskou, duchovní a svatou, neboť má nebeský, duchovní a svatý původ.

Právě jsme řekli, že v každé stvořené věci se nalézá dobro spojené s pravdou. Toto spojení nemůže vzniknout bez vzájemnosti, protože spojení, které je pouze na jedné straně a není opětováno na straně druhé, se rozpadá.

Protože tedy existuje spojení dobra a pravdy, jež je vzájemné, existuje také pravda dobra neboli pravda z dobra, a dobro pravdy neboli dobro z pravdy. V další kapitole ukážeme, že pravda dobra neboli pravda z dobra existuje v muži a tvoří podstatu mužství, a že dobro pravdy neboli dobro z pravdy existuje v ženě a tvoří podstatu ženství. Ukážeme také, že právě mezi nimi vzniká manželské spojení. (61)

Tato láska je v souvztáhném vztahu s manželstvím Pána a církve.

Jinými slovy, tak jako Pán miluje církev a přeje si, aby církev milovala Jeho, tak se navzájem milují i manžel a manželka.

Tato souvztáhnost pramení ze skutečnosti, že manželská láska pochází z manželství dobra a pravdy (jak jsme se právě zmínili) - protože manželství dobra a pravdy v člověku vytváří církev. Manželství dobra a pravdy také znamená manželství účinné lásky a víry, neboť dobro je věcí účinné lásky a pravda věcí víry. Protože církev náleží Pánu, od Něhož pochází, a protože manželská láska se nalézá v souvztáhnosti s manželstvím Pána a církve, znamená to tedy, že tato láska přichází od Pána. (62)

Co se týká původu a souvztáhnosti, tato láska je nebeská, duchovní, svatá, ryzí a čistá ve větší míře než jakákoliv jiná láska, která existuje z Pána u andělů nebe či u lidí církve. Tento charakter získává manželská láska ze svého zdroje, kterým je manželství dobra a pravdy, jak jsme se stručně zmínili. Obdobně je získává i ze souvztáhnosti s manželstvím Pána a církve. Tato dvě manželství, ze kterých manželská láska vyrůstá jako jejich odnož, jsou zdrojem její svatosti. Přijímá-li tedy člověk tuto lásku od jejího Tvůrce, jímž je Pán, je doprovázena Jeho svatostí a On ji zároveň neustále omývá a čistí. Pokud po tom člověk touží a usiluje-li o to, jeho manželská láska je každým dnem čistší a ryzejší, a to až do věčnosti. (64)

Manželská láska, pokud jde o její podstatu, je základem všech nebeských, duchovních, a proto i přírodních lásek. Vzniká totiž z manželství dobra a pravdy a z tohoto manželství pocházejí všechny lásky, které formují nebe a církve v jednotlivci. Dobro v tomto manželství vytváří lásku a pravda moudrost. Teprve když se k moudrosti přiblíží nebo se s ní spojí láska, až tehdy láska začíná být pravou, milující láskou. Když se naopak moudrost přiblíží k lásce nebo se s ní spojí, teprve pak začíná být moudrost pravou a moudrou moudrostí.

Pravá manželská láska není ničím jiným než jednotou lásky a moudrosti. Manželé, kteří se milují touto láskou - kteří tedy tuto lásku sdílejí - jsou jejím odrazem a podobou. V nebi, kde tváře věrně odrážejí pohnutky lásky každého člověka, jsou všichni podobou této lásky. Ta se v nich nachází obecně i v každé jejich jednotlivosti, jak jsme již poznamenali.

Protože dva partneři jsou odrazem a podobou této lásky, každá další láska, jež z ní vychází, je jejím dalším odrazem. Je-li tedy manželská láska nebeská a duchovní, všechny lásky, které z ní vycházejí, jsou také nebeské a duchovní.

Manželská láska proto symbolicky představuje rodiče a všechny ostatní lásky jejich potomky. Proto se také z manželství v nebi rodí duchovní potomkové, což jsou potomkové lásky a moudrosti neboli dobra a pravdy. (65)

Do této lásky byly zahrnuty všechny radosti a rozkoše od první až po poslední.

Všechny rozkoše, které člověk pocítuje, ať jsou jakéhokoli druhu, mají s touto láskou něco společného. Láska se projevuje prostřednictvím rozkoší, a dokonce jejich prostřednictvím existuje a žije. Lidé vědí, že rozkoše rostou a prohlubují se natolik, nakolik se prohlubuje láska a také nakolik se náhodně city dotknou vládnoucí lásky.

Protože manželská láska je základem všech dobrých lásek a je vepsána dokonce i v tom nejmenším rysu každého člověka, převyšují její slasti rozkoše všech ostatních lásek a poskytuje jim tyto rozkoše podle toho, nakolik je v nich přítomna a nakolik je s nimi sjednocena. Je to ona, která rozpíná nejvnitřnější části mysli a zároveň i nejvnitřnější části těla, jako lahodný proud, který jimi protéká a otevírá je.

Do této lásky byly zahrnuty veškeré rozkoše od první až po poslední, protože její užitek převyšuje užitky všech ostatních lásek. Tímto užitek je šíření lidského rodu, a proto i nebe andělů. Protože tento užitek je cílem stvoření, byly do této lásky zahrnuty veškeré stavy blaženosti, štěstí, rozkoše, příjemných pocitů a radostí, jaké jen mohou být Pánem Stvořitelem člověku dány.

Z rozkoší pěti smyslů - zraku, sluchu, čichu, chuti a dotyku - vidíme, že užitečné cíle, kterým tyto smysly slouží, jsou doprovázeny rozkošemi. Ty člověk zakouší podle toho, jak hluboká je ta která láska. Každý z těchto smyslů s sebou přináší rozkoše, které se vzájemně liší podle užitečných cílů, jimž slouží, jaké potom musí být rozkoše spojené s vjemy manželské lásky, ježž cíl či užitek v sobě obsahuje všechny ostatní? (68)

Vím, že skutečnost, že do manželské lásky byly zahrnuty všechny radosti a slasti od první až po poslední, málokdo připustí. Pravá manželská láska, která tyto radosti a rozkoše obsahuje, je totiž dnes natolik vzácná, že lidé o ní a o tom, jaká je, ve dnešní době již nevědí, a tyto rozkoše se v žádné jiné manželské lásce nenacházejí. A protože pravá manželská láska je dnes na zemi tak vzácná, je nemožné popsat její svrchovaný stav štěstí jinak než na základě svědectví andělů, kteří jej zakoušejí.

Andělé prohlásili, že tyto nejvnitřnější rozkoše, což jsou rozkoše duše (do které manželství lásky a moudrosti neboli manželství dobra a pravdy od Pána vplývá nejdříve) jsou nevnímání, a proto i nepostřehnutelné. Jsou to rozkoše míru a zároveň nevinnosti, a teprve při svém sestupu se stávají lépe vnímatelnými: ve vyšších oblastech mysli jako stavy blaženosti, v nižších jako stavy štěstí a v srdci jako stavy rozkoše. Ty se pak šíří ze srdce do každé části těla; nakonec se spojují do konečného vyjádření a stávají se rozkošemi všech rozkoší.

Andělé hovořili i o dalších nádherných vlastnostech manželské lásky. Dodali, že rozkoše v duších manželských párů, sestupující do jejich mysli a srdcí, jsou nekonečně různorodé a také věčné. Vznikají a prohlubují se prý podle moudrosti manžela, protože andělé žijí celou věčnost v rozkvětu mládí a neznají větší blaženost než dosahovat stále větší moudrosti. (69)

Do této lásky nevchází a nemůže v ni zůstat nikdo jiný než ten, kdo jde k Pánu, miluje pravdy církve a koná její dobro.

Důvodem je, že monosamní manželství neboli manželství jednoho muže s jednou ženou má souvztažnost s manželstvím Pána a církve a pochází z manželství dobra a pravdy.

Ve stavu pravé manželské lásky nemůže být nikdo jiný než ten, kdo tuto lásku přijímá od Pána - to znamená ten, kdo jde přímo k Němu a žije od Něj život církve. Tato láska je totiž co do svého původu a co do své souvztažnosti nebeská, duchovní, svatá, ryzí a čistá, a to nad všechny ostatní lásky, které jsou v andělich nebe a v lidech církve. Tyto její vlastnosti se nemohou projevit v jiných lidech než v těch, kteří jsou ve spojení s Pánem a Jeho prostřednictvím ve společenství andělů nebe. Tito lidé se totiž vyhýbají všem nemanželským láskám, což jsou spojení s jinými než vlastními partnery, jako poraněním duše a zapáchajícím kalužím pekla. Nakolik se vyhýbají těmto spojení až po chůci vůle a následné záměry, natolik je v nich tato láska očišťována a postupně se stává láskou duchovní - nejdříve za života na zemi a potom v nebi. (71)

Pravá manželská láska tedy pochází od Pána a je v těch lidech, kteří jdou přímo k Němu. Tato dvě tajemství však nemohou být dokázána jinak než poněkud podrobnějším pojednáním na obě témata, což učiníme v kapitolách následujících. První z nich se bude zabývat původem manželské lásky, což je manželství dobra a pravdy, a druhá manželstvím Pána s církví a příslušnou souvztažností. Vyplýne z nich, že manželská láska odpovídá stavu církve u dotyčného člověka. (70)

Původ manželské lásky v manželství dobra a pravdy

Manželská láska má několik vnitřních a několik vnějších zdrojů. Ten nejvnitřnější a nejzákladnější je však jenom jeden. Je to manželství dobra a pravdy, jak ukážeme v následujících odstavcích.

Doposud nikdo nevyvodil původ této lásky z tohoto zdroje, neboť ještě nikdo nezjistil, že dobro a pravda jsou sjednoceny. Nikdo to ani zjistit nemohl, protože dobro nelze prohlížet jako pravdu ve světle rozumu, a proto tato znalost dobra zůstala skryta a unikla veškerému zkoumání. Jelikož tedy dobro zůstalo jednou z nevyřešených záhad života, nikdo si nevšiml žádného spojení mezi ním a pravdou. (83)

Dobro a pravda jsou univerzálními vlastnostmi stvoření, a nalézají se proto ve všech stvořených věcech. Jejich přítomnost se tam však přizpůsobuje individuální formě těchto věcí.

Dobro a pravda jsou ve stvoření univerzální, neboť existují v Pánu Bohu Stvořiteli. Jsou dokonce Jím samým, neboť On je Božské dobro a Božská pravda. To však lépe pochopíme a snadněji si o tom vytvoříme představu, jestliže místo slova dobro použijeme pojem láska a slovo pravda nahradíme moudrostí. Řekněme si proto, že v Pánu Bohu Stvořiteli existuje Božská láska a Božská moudrost a ty že jsou Pánem samým, že tedy On je láska sama a moudrost sama. Zároveň jde o dobro a pravdu - dobro je věcí lásky a pravda je věcí moudrosti, neboť láska obsahuje dobra a moudrost pravdy.

Protože oba termíny označují jednu a tutéž věc, v následujícím textu použijeme někdy jeden, jindy druhý, oba ve stejném smyslu. (84)

Protože Pán Bůh Stvořitel je láska sama a moudrost sama a protože stvořil celý vesmír, který je tedy něčím, co z Něj povstalo, v každé jednotlivé stvořené věci musí být něco z Něj, něco z Jeho dobra a pravdy; neboť vše, co je někým stvořeno a co z někoho povstává, musí nutně nést část jeho charakteru.

Můžeme pochopit, že to je i následkem řádu, do kterého byla stvořena každá jednotlivost vesmíru. Tímto řádem je skutečnost, že každá věc ve vesmíru existuje pro nějakou jinou a všechny věci proto závisí na sobě navzájem jako články řetězu. Vše totiž existuje v konečném významu pro lidstvo - proto, aby se z něj stalo nebe andělů a stvoření se takto vrátilo ke svému Zdroji, samému Stvořiteli, v němž vzniklo. Takto dochází ke spojení stvořeného vesmíru s jeho Stvořitelem; a tímto spojením dochází k věčnému zachování. (85)

Přítomnost dobra a pravdy ve stvořených věcech se řídí individuální formou těchto věcí, protože každý vliv je přijímán podle formy daného předmětu. Zachování celku není nic jiného než neustálý příliv Božského dobra a Božské pravdy do forem stvořených tímto vplýváním. Proto je trvalá existence čili zachování neustálým rozením či stvořováním.

Skutečnost, že každý předmět přijímá vliv v závislosti na své formě, může být osvětlena mnohými příklady - např. vlivem tepla a světla ze slunce na všechny druhy rostlin. Každá z nich přijímá tento vliv podle své formy - každý strom, keř, květina a bylina podle své formy. To, co do nich vplývá, je ve všech případech stejné, ale způsob, jakým je tento vliv přijímán, se liší podle individuální formy příjemce a způsobuje, že každý z těchto rostlinných druhů zůstává sám sebou. Obdobně bychom mohli použít příkladu vplývání do různých druhů zvířat podle jejich forem. (86)

Dobro ani pravda však nikde neexistují samy o sobě, ale jsou vždy sjednoceny.

Nikdo si nedokáže představit dobro, pokud nepoužije něco, co toto dobro vyjadřuje a přibližuje; bez tohoto vyjádření a přiblížení dobro zůstává pouze bezobsažným pojmem. Tím, co dobro vyjadřuje a přibližuje zrakům, je pravda.

Zkuste jen říci „dobro“, aniž byste se zároveň zmínili o něčem konkrétním, s čím je toto dobro spojeno, nebo je zkuste definovat abstraktně, tedy odděleně od něčeho, s čím je spojené, a uvidíte, že takto dobro nemá žádnou realitu. Tu nabývá pouze ve spojení s něčím konkrétním. Po důkladnějším zamyšlení navíc zjistíte, že bez tohoto konkrétního spojení nemůžeme dobro nijak posoudit, a tak je nemůžeme žádným způsobem srovnávat, působit na ně a nemůžeme mu určit žádnou vlastnost - jedním slovem, dobro nemá žádnou kvalitu.

Totéž platí i o pravdě, pokud o ní mluvíme samostatně bez předmětu - každý člověk s trochu osvětleným rozumem přitom ví, že pravda se spojuje s dobrem.

Skutečnost, že dobro ani pravda neexistují samostatně, můžeme ilustrovat a dokázat nejrůznějšími příklady, jako například tím, že nikde neexistuje obsah bez formy ani forma bez obsahu. Dobro je obsahem neboli bytím, zatímco pravda dává obsahu formu a bytí vyjádření.

V lidských bytostech nacházíme vůli a intelekt. Dobro je věci vůle, pravda je věci intelektu. Vůle sama nemůže vykonávat nic - vše koná pouze prostřednictvím intelektu; obdobně intelekt sám nekoná nic, a vše činí pouze prostřednictvím vůle. (87)

Existuje pravda dobra a z ní odvozené dobro pravdy neboli pravda plynoucí z dobra a dobro plynoucí z této pravdy. V nich je již od stvoření zakořeněn sklon ke sjednocení.

Je nezbytné si tato pojetí dobře ujasnit, protože na tom závisí veškeré poznání prvotního zdroje manželské lásky. Jak totiž vysvětlíme dále, pravda dobra neboli pravda plynoucí z dobra je mužského principu, zatímco dobro pravdy neboli dobro plynoucí z této pravdy je ženského principu. Pro snazší porozumění však namísto pojmu dobro použijeme slovo láska a místo pojmu pravda slovo moudrost.

V člověku nemůže existovat moudrost jinak než prostřednictvím lásky k dosahování stále hlubší moudrosti. Ztratí-li člověk tuto lásku, nemůže žádným způsobem nabýt moudrosti. Pravdou dobra neboli pravdou plynoucí z dobra je myšlena moudrost plynoucí z této lásky.

Když však člověk pomocí této lásky získává moudrost, kterou u sebe miluje, nebo když miluje sám sebe pro tuto moudrost, vytváří si tak další

lásku: lásku k moudrosti. Výsledkem jsou dvě lásky v člověku; láska k dosahování moudrosti, která přichází jako první, a láska k moudrosti, která přichází po ní.

Tato druhá láska, pokud v člověku přetrvává, je však láskou zlou - láskou sebeklamu neboli láskou k vlastní inteligenci. V následujících kapitolách ukážeme, že záměrem stvoření bylo vyjmout tuto lásku z muže a transformovat ji v ženu, aby se takto mohla realizovat manželská láska, díky níž se člověk znovu stává celým člověkem. (88)

V této pravdě plynoucí z dobra a v dobru plynoucím z této pravdy je již od stvoření zakořeněno tíhnutí ke sjednocení, neboť jedno bylo stvořeno z druhého. Moudrost byla stvořena z lásky k prohlubující se moudrosti a láska k moudrosti byla stvořena z této moudrosti. Způsob, jak byly tyto dvě skutečnosti stvořeny, poukazuje na existenci vzájemné tendence znovu se spojit a sjednotit. To se děje u mužů, kteří jsou ve stavu pravé moudrosti, a u žen, které jsou ve stavu lásky k této moudrosti u svých mužů, tedy ve stavu pravé manželské lásky. (89)

U živočišných druhů platí, že pravda dobra neboli pravda plynoucí z dobra má mužskou podstatu, zatímco dobro této pravdy neboli dobro plynoucí z této pravdy má ženskou podstatu.

Ukázali jsme výše v odst. 84-86, že z Pána, Stvořitele a Udržovatele vesmíru, neustále plyne jednota lásky a moudrosti neboli manželství dobra a pravdy, a že toto manželství přijímají stvořené předměty, každý podle své formy. Kromě toho lze pochopit, že muži přijímají z tohoto manželství či z této jednoty pravdu neboli moudrost, k níž Pán připojuje (v závislosti na stupni přijímání) dobro lásky. Lze také pochopit, že k tomuto přijímání dochází prostřednictvím intelektu, a proto se příslušníci mužského pohlaví rodí s intelektovými sklony. Tuto skutečnost potvrzují i příklady různých mužských vlastností, zejména uvažíme-li, jaký je vrozený charakter mužů, čím se zabývají, jak se chovají a jak vypadají. (90)

Naopak ženy se rodí s volnými sklony. Tato volná orientace se však zaměřuje na intelekt muže, neboli jinými slovy žena se rodí, aby milovala moudrost muže, protože byla stvořena prostřednictvím jeho moudrosti. I tato skutečnost se projevuje ve vrozeném charakteru žen a v tom, čím se ženy zabývají, jak se chovají a jak vypadají. (91)

Z manželství dobra a pravdy vplývá od Pána do lidí láska k opačnému pohlaví a manželská láska.

Ukázali jsme, že dobro a pravda jsou univerzálními skutečnostmi, a proto se nacházejí ve všech stvořených věcech. Dále jsme ukázali, že jsou v nich přítomny podle individuálních forem těchto předmětů a neplynou od Pána jako dvě samostatné entity, ale v jednotě. Z toho vyplývá, že Pán vyznačuje univerzálně přítomnou manželskou sféru, která proniká celým vesmírem a všemi jeho prvky od prvních až po ty poslední, tedy obrazně od andělů až k červům.

Tato sféra manželství dobra a pravdy plyne od Pána proto, že je to zároveň sféra rozmnožování, a tedy sféra tvoření a plazení. Řídí ji Boží prozřetelnost, která má na zřeteli zachování vesmíru rozením postupných generací.

Tato univerzální sféra vplývá do stvořených předmětů podle jejich individuální formy; muži ji proto přijímají podle své formy, tedy podle formy intelektu, a ženy podle své formy, tedy podle formy vůle (žena je forma vůle odvozená z formy muže, tedy intelektu). A protože tato sféra je zároveň sférou množení, je také zdrojem lásky mezi dvěma pohlavími. (92)

Tato sféra je zdrojem manželské lásky i proto, že vplývá do forem moudrosti lidí a andělů. Člověk totiž může růst v moudrosti do konce svého pozemského života a dále v nebi až do věčnosti; a jak se postupně stává stále moudřejším, zdokonaluje se i jeho forma. Tato forma pak již nepřijímá lásku k opačnému pohlaví obecně, ale pouze lásku k jedinému člověku opačného pohlaví, neboť pouze s tímto jediným partnerem může být člověk sjednocen až do nejhlubšího nitra své duše, kde přebývá nebe se svým štěstím. Toto sjednocení je manželskou láskou. (93)

Láska k opačnému pohlaví je láskou vnějšího neboli přírodního člověka, a je proto společná všem zvířatům.

Každý člověk se rodí orientován tělesně. Postupně se za svého života orientuje stále vnitřněji přírodně, až se stane racionálním člověkem. Potom, miluje-li moudrost, stane se člověkem duchovním. (V kapitole 130 ukážeme, jaká je to moudrost, s jejíž pomocí se člověk stane člověkem duchovním.)

Jak se tedy člověk vyvíjí ze stavu pouhých znalostí k inteligenci a pak k moudrosti, mění se příslušně i jeho mysl, která se stále více otevírá a stále

těsněji se spojuje s nebem a jeho prostřednictvím s Pánem. Výsledkem je, že člověk stále více miluje pravdu a je stále oddanější dobru života.

Pokud se tedy člověk zastaví v prvním stadiu svého růstu k moudrosti, jeho mysl zůstává přírodní a přijímá vliv univerzální sféry manželství dobra a pravdy stejným způsobem, jakým jej přijímají nižší druhy živočišné říše, zvířata a ptáci. A protože zvířata mají pouze přírodní charakter, člověk se jim začíná podobat a miluje opačné pohlaví stejným způsobem jako oni. (94)

Naopak manželská láska je láskou vnitřního neboli duchovního člověka a je láskou vlastní lidem.

Čím více se prohlubuje inteligence a moudrost člověka, tím vnitřnějším a duchovnějším se stává. Tím dokonalejší formu také přijímá jeho mysl - a zdokonalená forma mysli přijímá manželskou lásku, neboť v této lásce vnímá a cítí duchovní rozkoše, které jsou vnitřně blažené, a následně vnímá přírodní rozkoše, které odvozují svou duši, život i bytí z rozkoší duchovních. (95)

Manželská láska je láskou vlastní lidem, protože pouze lidé mohou získat duchovní charakter. Lidé totiž mohou povznést své chápání nad úroveň přírodních lásek a shora je pozorovat, posuzovat jejich charakter a také je měnit, napravovat a odstraňovat. To nemohou žádná zvířata, protože jejich láska je neoddělitelná od jejich instinktivních vědomostí. Nemohou proto své znalosti povýšit na inteligenci, a již vůbec ne na moudrost. Zvířata jsou proto vedena láskou zakořeněnou ve znalostech, tak jako jsou slepci vedeni ulicí svým psem.

Proto je manželská láska vlastní lidem. Můžeme dokonce říci, že je lidem vrozená, neboť lidé mají schopnost dosahovat moudrosti - schopnost, se kterou je tato láska sjednocena. (96)

Láska k opačnému pohlaví není zdrojem manželské lásky v člověku, ale je jejím prvním stupněm. Je tedy jistou vnější kvalitou, do které je zasazována vnitřní, duchovní kvalita.

Mluvíme zde o pravé manželské lásce, a ne o obyčejné lásce, která se sice také nazývá manželská, ale v některých případech není ničím víc než omezenou láskou k opačnému pohlaví. Pravá manželská láska je naopak

pouze v lidech, kteří dychtivě touží po moudrosti a kteří svou moudrost neustále prohlubují. Pán tyto lidi předvídá a manželskou lásku jim poskytuje. 1 u nich sice manželská láska začíná láskou k opačnému pohlaví (nebo spíše jejím prostřednictvím), ale v této lásce nevzniká. Vzniká totiž v míře, ve které člověk prohlubuje svou moudrost a ve které se tedy v člověku jakoby rozednívá - neboť moudrost a manželská láska jsou nerozlučnými společníky.

Říkáme, že manželská láska začíná prostřednictvím lásky k opačnému pohlaví, protože než člověk nalezne vhodného partnera, miluje příslušníky opačného pohlaví obecně, pohlízí na ně láskyplnými očima a chová se k nim zdvořile. Dospívající jsou totiž v období výběru; jejich vnější přirozenost se příjemně rozechřívá hlubokým vnitřním tíhnutím ke sňatku s jediným partnerem, jež je uloženo ve vnitřních svatyních jejich mysli. (98)

Jakmile je v člověku manželská láska zasazena, láska k opačnému pohlaví se obrací a stává se z ní čistá láska k opačnému pohlaví. V okamžiku, kdy manželská láska dospěje ke svému zdroji, který leží v nejhlubším nitru lidské mysli, nevidí již totiž lásku k opačnému pohlaví před sebou, ale vidí ji za sebou, a ne nad sebou, ale pod sebou, a dívá se na ni jako na něco, kolem čeho prošel a co opustil. Je to, jako když někdo ve svém zaměstnání postupuje z jednoho postavení na druhé, až nakonec dosáhne velmi vysoké pozice a dívá se zpět na ty, které zanechal za sebou.

Obyvatelé duchovního světa podávají svědectví, že i lidé ve stavu pravé manželské lásky mají lásku k opačnému pohlaví - ta se však stává láskou čistou, a přesto ještě sladší než dřív (jak uvádí příběh v odst. 44). (99)

Muži a ženy byli stvořeni tak, aby se stali obrazem manželství dobra a pravdy.

Muži byli stvořeni tak, aby se stali vyjádřením chápání pravdy, a tedy obrazem pravdy, a ženy tak, aby se staly vyjádřením vůle dobra, a tedy obrazem dobra; a v nejvnitřnějším bytí obou pohlaví je zasazena tendence ke spojení (viz odst. 88). Proto společně vytvářejí jediný obraz, který je zpodobněním manželství dobra a pravdy.

Říkáme, že tento obraz je zpodobněním, neboť se mu podobá, ale není s ním totožný. Dobro, které se připojuje k pravdě patřící muži, přichází totiž přímo od Pána, zatímco dobro manželky, které se připojuje

k pravdě u mužů, přichází od Pána nepřímou prostřednictvím manželky. Proto existují dva druhy dobra, jedno vnitřní a druhé vnější, které se připojují k pravdě v manželovi a způsobují, že manžel může neustále chápat pravdu, a proto být díky pravé manželské lásce moudrý. O tom však více později. (100)

Manželé jsou obrazem tohoto manželství natolik, nakolik je jim vnitřně otevírána mysl. Jsou tímto obrazem v nehlubším nitru svých duší a z něj postupně i navenek.

Každého člověka tvoří tři v posloupnosti následující části: duše, mysl a tělo. Jeho nejniternější částí je duše, prostřední mysl a nejzazší tělo. Vše, co do člověka vplývá od Pána, vplývá nejprve do jeho nejniternější části, tedy do duše, odtud sestupuje do prostřední části neboli do mysli a odtud do nejzevnější části neboli do těla.

Manželství dobra a pravdy vplývá od Pána také tímto způsobem. Vplývá přímo do duše, odtud pokračuje do prostředních oblastí a skrze ně do vnějších. Takto vše v člověku vzněcuje manželskou lásku.

Z těchto úvah o vplývání je zřejmé, že manželský pár je ve svých nejniternějších i v navazujících oblastech obrazem manželství dobra a pravdy. (101)

Tímto obrazem se však manželé stanou jen tehdy, dojde-li k vnitřnímu otevření jejich mysli. Mysl se totiž otevírá postupně od časného dětství až do pozdního stáří. Lidé se rodí orientováni tělesně, a když se jim otevírá mysl v oblasti přímo nad tělem, nabývají rozumovosti. Tato rozumovost je v nich postupně očišťována a jakoby oddělována od nečistot - od nepravdivých představ, které plynou z tělesných smyslů, a z žádostí plynoucích z tělesných pokušení. Tak se lidem postupně otevírá rozum - pouze prostřednictvím moudrosti. Když se vnitřní oblasti racionální mysli otevrou, člověk se stává obrazem moudrosti, jež je příjemcem pravé manželské lásky.

Moudrost, která tvoří tento obraz a přijímá tuto lásku, je moudrosti racionální a zároveň i morální. Racionální moudrost nevnímá pravdy a dobra v člověku jako své vlastní, ale jako Pánovy, od Něhož vplývají. A morální moudrost se vyhýbá zlům a nepravdivým myšlenkám jako nakažlivým chorobám - zejména chtíčům, které zamořují manželskou lásku. (102)

Manželství Pána a církve a příslušné souvztažnosti

V této kapitole pojednáváme o manželství Pána a církve a o příslušných souvztažnostech, protože bez této znalosti a bez porozumění tomuto tématu by bylo těžké pochopit, proč je manželská láska co do svého původu svatá, duchovní a nebeská a přichází od Pána. Někteří lidé v církvi opravdu říkají, že manželství lidí má vztah k manželství Pána a církve, ale o podstatě tohoto vztahu nevědí vůbec nic. (H6)

Z manželství dobra a pravdy, které vyzařuje a plyne od Pána, člověk přijímá pravdu, k níž Pán připojuje dobro. Takto Pán v člověku vytváří církev.

Člověk si osvojuje pravdy z dobra i pravdy, které plynou v jednotě z Pána, protože je přijímá a přisvojuje si je, jako by byly jeho vlastní. Myslí totiž na pravdy tak, jako by vznikaly v něm, a stejným způsobem také podle nich mluví. Pravdu lze totiž vidět světlem porozumění - člověk ji tedy vidí; a u věcí, které vidí sám v sobě nebo ve své mysli, člověk nedokáže určit jejich zdroj, neboť jej nevidí plynout dovnitř jako u věcí, které vidí tělesným zrakem. Proto si myslí, že pravda existuje v něm. (122)

K takto přijímaným pravdám Pán připojuje dobro. Člověk však toto dobro nepovažuje za své vlastní, neboť je nevidí. Dobro je totiž spíše věcí tepla nežli světla, a teplo člověk nevidí, ale cítí. Když proto člověk ve svých myšlenkách spatří pravdu, málokdy přemýšlí o dobru, které do této pravdy plyne z lásky v jeho vůli a dává jí život.

Ani manželka nerozmýšlí o svém vnitřním dobru, ale namísto toho o citech svého manžela k ní. Hloubka těchto citů závisí na tom, nakolik je manželovo chápání pozdviženo k moudrosti. Manželka jej proto ovlivňuje dobrem, které má od Pána, aniž má o tom její muž sebemenší tušení.

Z těchto úvah zřetelně vyplývá, že člověk získává pravdu od Pána a Pán k ní připojuje dobro v té míře, v jaké ji člověk užitečně uplatňuje a v jaké se tedy snaží myslet a žít moudře. (123)

Tímto způsobem Pán vytváří v člověku církev, neboť takto je člověk ve spojení s Pánem - ve stavu dobra, které od Něj přijímá, a ve stavu pravdy, jež vzniká jakoby v člověku samém. Takto je člověk v Pánu a Pán v člověku podle Jeho vlastních slov v evangeliu sv. Jana 15,4-5. Místo dobro můžeme také říci účinná láska a místo pravdy víra, neboť dobro je věcí účinné lásky a pravda věcí víry. (124)

Manželská láska závisí na stavu církve v člověku, neboť závisí na stavu jeho moudrosti.

O skutečnosti, že manželská láska závisí na stavu moudrosti v člověku, jsme se zmínili již několikrát a ještě to několikrát zopakujeme. Nyní vysvětlíme, co to je moudrost a proč je nerozlučně spjata s církví.

Lidé jsou schopni přijímat znalosti a dosahovat inteligence a moudrosti. Znalosti jsou věcí poznatků, inteligence věcí rozumu a moudrost věcí života. Ve své plnosti je však moudrost věcí poznatků, inteligence a života zároveň. Poznatky přicházejí nejdříve a jejich pomocí se formuje rozum. Moudrost se tvoří pomocí poznatků a rozumu zároveň - pokud člověk žije rozumně či racionálně podle pravd tvořících jeho poznatky.

Moudrost je proto věcí jak rozumu, tak i života. Moudrost se stává pravou moudrostí, je-li na prvním místě věcí rozumu a až následně života; je však skutečnou moudrostí, je-li na prvním místě věcí života a až následně rozumu.

Nejstarší lidé na zemi neuznávali žádnou jinou moudrost než moudrost života - byla to moudrost lidí nazývaných mudrcové. Staří lidé, kteří přišli po nich, uznávali moudrost rozumu a nazývali se filozofové. Dnes však mnozí za moudrost považují dokonce i pouhé poznatky, neboť moudrými se nazývají vzdělanci a učenci se spoustou znalostí. A tak moudrost spadla z vrchu do údolí.

Jelikož moudrost je, jak jsme se právě zmínili, v první řadě věci života a až následně věcí rozumu, vyvstává otázka, co to moudrost života vlastně je. Krátce řečeno: znamená vyhýbat se zlu, neboť škodí duši, veřejnému blahu a tělu, a činit dobro, protože prospívá duši, veřejnému blahu a tělu.

To je tedy ona moudrost, ke které se připojuje manželská láska - a to tehdy, když se moudrost vyhýbá zlu cizoložství, jako by to byla otrava duše, veřejného blaha i těla. A protože tato moudrost pramení z duchovních zájmů, které se dotýkají církve, manželská láska závisí na stavu církve v člověku, neboť ten závisí na stavu jeho moudrosti. To také znamená, jak jsme již několikrát poznamenali, že člověk přichází do stavu pravé manželské lásky natolik, nakolik se stává duchovním člověkem - a k tomu jej přivádějí duchovní záležitosti církve. (130)

Protože tedy církev pochází od Pána, manželská láska pochází také od Něj. Toto tvrzení vyplývá z výše řečeného, a proto není třeba je dále dokazovat. Kromě toho to potvrzují i všichni andělé. Potvrzují i to, že manželská láska závisí na stavu jejich moudrosti, a ten zase závisí na stavu církve v nich. Tato tvrzení andělů dokládají i příběhy na koncích kapitol, v nichž líčím, co jsem viděl a slyšel v duchovním světě. (131)

Přidávám pamětihodnou příhodu.

Jednou jsem hovořil se dvěma anděly. Jeden pocházel z východního nebe, druhý z jižního. Když vycítili, že jsem ponořen do úvah o tajemství vztahu moudrosti a manželské lásky, zeptali se:

„Už jsi slyšel o školách moudrosti v našem světě?“

Odpověděl jsem: „Ne, nikdy jsem o ničem takovém neslyšel.“

Andělé pokračovali: „Máme jich tu spoustu. Ti, kteří z duchovních pohnutek milují pravdu, kteří ji tedy milují proto, že to je pravda a že vede k moudrosti, ti se tam na dané znamení scházejí a diskutují o záležitostech, které vyžadují hlubší porozumění, a pak z těchto diskusí vyvozují závěry.“

Potom mě vzali za ruku a vyzvali mě: „Pojď s námi a uvidíš sám na vlastní oči. Dnes byl dán pokyn k dalšímu shromáždění.“

Pak mě vedli rovinatou krajinou, až jsme došli ke kopci. Když jsme přišli až k němu, spatřil jsem, že nahoru jím vede cesta lemovaná palmami.

Vstoupili jsme na ni a vydali se vzhůru. Na vrcholu jsem spatřil hájek. Stromy rostly v kruhu na vyvýšenině, takže tvořily jakési divadlo. Uprostřed byla rovná plošina vydlážděná různě zbarvenými kameny. Kolem této plošiny byla rozestavěna křesla seřazená do čtverce a na nich seděli milovníci moudrosti. Uprostřed stál stůl, na němž ležel zapečetěný papír.

Lidé v křeslech nás pozvali dál, ať si sedneme na prázdná místa. Já jsem však odvětil: „Přivedli mě sem andělé, abych všemu jen naslouchal a vše pozoroval, ne abych se účastnil.“

Andělé, kteří se mnou přišli, pak odešli ke stolu uprostřed plošiny a v přítomnosti okolosedících rozlomili pečeť na papíru. Přečetli pak tajemství moudrosti, o kterých měli přítomní diskutovat a pro které měli najít vysvětlení. (Tato tajemství napsali andělé třetího nebe a spustili je dolů na stůl.)

Papír obsahoval celkem tři otázky. Za prvé to byla otázka, co to je obraz a podoba Boží, do které byl stvořen člověk. Druhá otázka zněla, proč se člověk nerodí se znalostmi doprovázejícími jeho lásky, zatímco všechny vyšší i nižší druhy zvířat včetně ptáků vlastní již od narození znalosti, jež doprovázejí všechny jejich lásky. Třetí otázka zněla, co symbolizuje strom života a strom poznání dobrého a zlého a co znamená jeden z těchto stromů. Pod tím byla poznámka: „Vytvořte z těchto tří odpovědí jediné prohlášení, napište je na čistý kus papíru a ten položte na stůl. My si pak vaše odpovědi prohlédneme. Bude-li vaše prohlášení vyvážené a správné, každý z vás dostane za svou moudrost odměnu.“

Když to andělé dočetli, zmizeli a vstoupili zpět do svého nebe.

Potom začali lidé diskutovat o tajemství otázek, které jim byly předloženy. Hovořili postupně, nejdříve lidé sedící na severu, potom lidé na západě, po nich lidé na jihu a nakonec ti, kteří seděli na východě. Začali prvním tématem diskuse, otázkou, co to je obraz a podoba Boží, do které byl stvořen člověk. Nejprve však nahlas přečetli následující verše z knihy Stvoření:

I řekl Bůh: „Učiňme člověka, aby byl naším obrazem podle naší podoby.“ Bůh stvořil člověka, aby byl jeho obrazem, stvořil ho, aby byl obrazem Božím. (Gn 1,26-27)

V den, kdy Bůh stvořil člověka, učinil jej k podobě Boží. (Gn 5,1)

Lidé sedící na severu promluvili první. Řekli, že obraz a podoba Boha jsou dva druhy životů, jež Bůh vdechl do člověka - život vůle a život rozumu.

„Čteme totiž,“ pokračovali, „že Bůh vdechl člověku v chřípí dech života.“ (Gn 2,7)

„Vyzraz ‚v chřípí,‘“ pokračovali, „symbolizuje vnímání člověka, že má v sobě vůli k dobru a porozumění pravdě, a proto má v sobě i ‚dech života‘. A protože mu tento život vdechl Bůh, obraz a podoba Boží symbolizují jeho vnitřní celistvost, kterou má z moudrosti a z lásky a ze spravedlnosti a soudu.“

Ti, kteří seděli směrem k západu, vyjádřili souhlas s tímto názorem a pouze dodali, že tento stav celistvosti, který Bůh vyvolal v prvním člověku, vdechoval neustále do každého dalšího člověka, který přišel po něm. „Člověk však tento stav přijímá jako určitá přijímající nádobka, a takto je obrazem a podobou Boha v té míře, ve které je touto přijímající nádobkou.“

Jako třetí přišli na řadu lidé sedící na jihu. Právili: „Obraz Boha a podoba Boží jsou dvě různé věci, ale ty jsou v člověku již od stvoření sjednoceny. A my jakoby z vnitřního světla vidíme, že člověk může tento obraz Boží v sobě zničit, Jeho podobu však ne. To vyvozujeme z toho, že si Adam uchoval Boží podobu poté, co ztratil Boží obraz, jak čteme v následujícím verši, kdy Bůh po kletbě pravil:

„Teď je člověk jako jeden z nás, zná dobré i zlé.“ (Gn 3,22)

A potom je již nazýván pouze podobou Boží, ne již Jeho obrazem. (Gn 5,1)

Necháme to však na našich společnících, kteří sedí na východě a jsou proto ve vyšším světle, aby vyjádřili přesně, co to je obraz Boží a co je Jeho podoba.“

Potom, když všichni ztichli, lidé sedící směrem k východu povstali ze svých židlí a vzhledli vzhůru k Pánu. A když se opět posadili, pravili: „Obraz Boží je schopnost přijímat Boha, a protože Bůh je láska sama a moudrost sama, obraz Boží v člověku je jeho schopnost přijímat lásku a moudrost od Boha.“

Podoba Boží je proti tomu dokonalé vzezření a naprosto věrné zdání, že láska a moudrost jsou v člověku, jako by mu zcela patřily. Člověk má totiž pocit, jako by miloval sám ze sebe a byl moudrým sám ze sebe, neboli jako by si sám ze sebe přál dobro a sám ze sebe rozuměl pravdě - přestože to není ani v nejmenším z něj samého, ale jen z Boha. Jenom Bůh sám miluje ze sebe a je moudrý ze sebe, protože je láska sama a moudrost sama.

Tato podoba či zdání, že láska a moudrost či dobro a pravda jsou v člověku jako jeho vlastní, dělá člověka člověkem a způsobuje, že je schopný spojit se s Bohem, a je proto schopen žít do věčnosti. Z toho vyplývá,

že člověk je člověkem na základě své schopnosti přát si dobro a rozumět pravdě zcela jakoby sám ze sebe, a přesto vědět a věřit tomu, že je tomu tak z Boha. Bůh totiž do člověka vkládá svůj obraz v té míře, ve které člověk toto uznává a věří tomu; pokud si však myslí, že má tuto schopnost ze sebe, a ne z Boha, tehdy Bůh svůj obraz do člověka nevládá."

Když to dořekli, řečníků se zmocnil zápal z lásky k pravdě a přiměl je pokračovat:

„Jak by člověk mohl přijmout byt' i to nejmenší z lásky a moudrosti tak, aby si to mohl udržet a později znovu vyvolat, kdyby to nevnímal jako něco, co mu patří? A jak by se člověk mohl touto láskou a moudrostí spojit s Bohem, kdyby v tomto spojení nemohl odpovídat něčím, co je pro spojení nezbytné? Neboť bez vzájemnosti není žádné spojení možné. Tato vzájemnost, která je pro spojení nezbytná, spočívá v tom, že člověk miluje Boha a je moudrý ve věcech týkajících se Boha, a to jakoby sám ze sebe, a přesto současně věří, že to je z Boha. Kromě toho, kdyby člověk nebyl spojen s věčným Bohem, jak by mohl žít věčně? Jak by mohl být lidskou bytostí, kdyby v sobě nechoval Boží podobu?"

Ostatní, když vyslechli tato slova, nejprve vyjádřili svůj souhlas, a potom navrhli, aby na jejich základě sepsali závěr. Formulovali jej následovně:

„Člověk je přijímatelem Boha, a přijímatel Boha je Božím obrazem. Protože Bůh je Láska sama a Moudrost sama, člověk je příjemcem těchto dvou skutečností. A jako jejich příjemce se člověk stává Božím obrazem v míře podle tohoto přijímání.

Kromě toho člověk je podobou Boha, protože v sobě cítí, že věci, které má od Boha, jsou v něm, jako by mu patřily. Přesto však člověk je Božím obrazem v důsledku této podoby pouze v té míře, ve které uznává, že láska a moudrost čili dobro a pravda v něm nejsou jeho vlastní, a tedy nevznikají z něho, ale jsou pouze Boha, a proto z Boha. (132)

Potom řečníci rozvinuli druhé téma diskuse, proč se člověk nerodí se znalostmi doprovázejícími jeho lásky, zatímco všechny vyšší i nižší druhy zvířat včetně ptáků mají již od narození znalosti, jež doprovázejí všechny jejich lásky.

Diskutující nejprve pomocí nejrůznějších příkladů potvrdili pravdivost tohoto tvrzení. Co se týká člověka, poznamenali například, že se nerodí

se žádnými znalostmi, dokonce ani se znalostmi týkajícími se manželské lásky.

Pak zjišťovali další skutečnosti a dozvěděli se, že nově narozené dítě neví instinktivně ani to, jak se dostat k prsům své matky, a musí tam být přiloženo. Ví pouze, jak má sát, avšak tuto znalost získalo jen tím, jak nepřetržitě sálo v děloze. Dále zjistili, že novorozeně na světě neví, ani jak má chodit, ani jak artikulovat zvuk k vyjádření jediného lidského slova. Na rozdíl od zvířat neví dokonce ani to, jak vyjádřit zvukem své pocity nebo které jídlo je pro ně vhodné, a bere do rukou a dává si do úst všechno, na co přijde, čisté i nečisté.

„Kdyby se to nenaučili," pokračovali, „lidé by nevěděli nic ani o pohlavních záležitostech a tom, jak se lidé milují. Mladí lidé o tom nic nevědí, dokud se to nenaučí od druhých, jakkoli mohou být jinak vzdělaní. Jedním slovem, lidské bytosti se rodí tělesné - tak jako červi - a zůstávají tělesnými tak dlouho, dokud se nenaučí, jak získávat znalosti, inteligenci a moudrost od druhých."

Potom nesčetnými důkazy potvrdili, že co se týká zvířat, od těch nejvyšších až po ta nejnižší, všechna se rodí se znalostmi doprovázejícími lásky jejich životů - například se znalostmi o způsobu výživy, bydlení, páření, rozmnožování a péče o mláďata.

To potvrdili mnoha nádhernými příklady, které si vybavili ze vzpomínek na věci, které viděli či slyšeli a o kterých četli v přírodním světě (jak nazývají náš svět, kde sami dříve žili), v němž zvířata nejsou zobrazení, ale jsou skutečná.

Když takto dokázali platnost výchozích stanovisek položené otázky, začali pátrat po účelech a příčinách, které by vysvětlily toto tajemství. Všichni se pak usnuli na tom, že tyto věci musela zařídit Božská moudrost, aby člověk mohl být člověkem a zvíře zvířetem; proto se nedokonalost člověka v době jeho narození stane později jeho dokonalostí, a dokonalost zvířete při jeho narození se stane později jeho nedokonalostí. (133)

Lidé ze severu potom vystoupili jako první a prohlásili: „Člověk se rodí bez znalostí proto, aby je později mohl všechny přijmout. Kdyby se naopak narodil se znalostmi, nemohl by později přijmout žádné jiné znalosti než ty, se kterými se narodil, a nemohl by si žádné z nich přivlastnit."

Doložili to následujícím příkladem: „Člověk je při svém narození jako půda, do které nebyla zaseta žádná semena, ale která je schopna přijmout všechny druhy semen a nechat je vyklíčit a nést ovoce. Zvíře je naopak jako půda, která je již oseta a zaplněna trávou a rostlinami a která již proto nepřijímá žádná další semena. Kdyby přijala další, ta by udusila původní.

Proto trvá tolik let, než lidská bytost vyspěje. Jsou to léta, v nichž člověk může být šlechtěn jako půda a mohou v něm rašit, obrazně řečeno, všechny druhy semen květů a stromů. Zvíře naopak dospěje již za několik let, avšak během této doby může být zušlechtěno pouze k tomu, aby přinášelo to, s čím se narodilo."

Na řadě byli lidé ze západu. Řekli: „Člověk se nerodí se znalostmi jako zvířata, ale rodí se se schopnostmi a se sklony - se schopností poznávat a se sklonem milovat. A nejenom se schopností poznávat, ale také se schopností chápat a nabývat moudrosti. Stejně tak se rodí s tím nejdokonalším sklonem milovat nejen věci týkající se jeho samého a světa, ale i věci týkající se Boha a nebe."

„Proto," pokračovali, „člověk je svým narozením a dědičností organismem, který žije pouze na úrovni vnější smyslovosti, a nikoliv na některé úrovni svých vyšších smyslů. Cílem tohoto uspořádání je, aby se mohl postupnými kroky vyvinout v člověka - nejprve přírodního, potom rozumného a nakonec duchovního. K tomu by nemohlo dojít, kdyby se narodil s různými znalostmi a láskami tak jako zvířata. Vrozené znalosti a lásky, na rozdíl od vrozených schopností a sklonoů, totiž omezují pokrok. Člověk se proto může zdokonalovat ve znalostech, chápání a moudrosti až do věčnosti."

Pak se slova ujali lidé z jihu a přednesli tento názor: „Člověk nemůže sám ze sebe nabýt žádné znalosti, ale všechny je musí získávat od druhých. Proto si také nemůže sám ze sebe osvojit žádnou lásku, protože kde není žádná znalost, tam také není žádná láska. Znalost a láska jsou nerozlučné společnice a nemohou být od sebe odděleny, stejně jako nemůže být oddělena vůle a rozumění nebo pohnutka a myšlenka - ano, je tomu dokonce jako s podstatou a formou. Proto když člověk od druhých získá nějakou znalost, připojí se k ní jako společnice lásky. Univerzální láskou, která se takto připojuje ke znalostem, je láska k poznání, porozumění a moudrosti. Tuto lásku, která plyne z Boha, nemá žádné zvíře, ale pouze člověk.

Souhlasíme proto se svými společníky ze západu, že člověk se nerodí s žádnou láskou, a tedy s žádnou znalostí, ale že svým narozením získává pouze sklon milovat a schopnost získávat znalosti, a to ne ze sebe, ale od ostatních (nebo spíše skrze ostatní). Říkáme skrze ostatní, protože ani oni nezískali žádnou znalost ze sebe, ale jen z Boha.

Souhlasíme také s našimi společníky ze severu v tom, že když se člověk narodí, je jako neosetá půda, na které mohou vyrůst všelijaká semena, dobrá i špatná. K tomu ještě dodáme, že zvířata se rodí s přírodními láskami, a proto se znalostmi souvztažnými s těmito láskami. Přesto se z těchto znalostí nic nového nenaučí a nerozvinou z nich své myšlení, inteligenci a moudrost, ale jsou v nich vedena svými láskami téměř tak, jako slepci po ulicích svými psy. Jsou totiž co do svého chápání opravdu jako slepci, nebo ještě lépe jako náměsíčníci, kteří jednají podle impulsů svých slepých znalostí, zatímco jejich chápání spí."

Nakonec promluvili lidé z východu: „Souhlasíme s tím, co pravili naši bratři. Člověk sám od sebe neví nic, ale musí se učit od druhých a prostřednictvím druhých, aby poznal a uznal, že má všechnu svou znalost, chápání a moudrost od Boha."

„Pouze tak," pokračovali, „člověk může být počat, zrozen a utvářen Pánem a může se stát Jeho obrazem a podobou. Člověk se totiž stává obrazem Pána tím, jak uznává a věří, že získal s stále získává každé dobro lásky a každou pravdu moudrosti a víry od Pána, a naprosto nic ze sebe. A podobou Pána se stává tím, že tyto věci v sobě cítí, jako by vznikaly v něm samém. Má tento pocit, protože se nerodí se žádnými znalostmi, ale postupně si je osvojuje - a to, co si osvojuje, mu připadá, jako by vznikalo v něm samém.

Pán tento pocit dává člověku proto, aby byl člověkem, a ne zvířetem, neboť jeho chtění, myšlení, milování, učení, chápání a získávání moudrosti, které jsou zdánlivě jeho vlastní, jej vedou k získávání nových poznatků, s jejichž pomocí rozvíjí svou inteligenci a jejichž uplatňováním v životě prohlubuje svou moudrost. Takto Pán připojuje člověka k sobě a člověk se připojuje k Pánu. To by nebylo možné, kdyby Pán nezpůsobil, že se člověk rodí do stavu naprosté neznalosti."

Po tomto prohlášení byli přítomní připraveni shrnout vše v jeden závěr. Shodli se na následujícím:

„Člověk se nerodí s žádnými znalostmi. To proto, aby získal všechny druhy znalostí, a tak rozvinul svou inteligenci a jejím prostřednictvím i moudrost. Proto se také nerodí s žádnými láskami, aby uplatňováním různých znalostí a inteligence mohl dosáhnout všech druhů lásek a prostřednictvím lásky k bližnímu také lásky k Pánu; a tak aby mohl být spojen s Pánem a tímto spojením se stal člověkem a žil navěky." (134)

Potom zvedli papír a přečetli třetí otázku, která zněla: „Co symbolizuje strom života a strom poznání dobrého a zlého a co znamená jedení z těchto stromů?" Nyní všichni požádali lidi z východu, aby toto tajemství vysvětlili. Tato otázka totiž vyžadovala hlubší porozumění a lidé z východu měli zářící světlo neboli moudrost vycházející z lásky - moudrost, kterou představuje zahrada Eden s těmito dvěma stromy.

Lidé z východu tedy promluvili: „Povíme svůj názor. Protože však nikdo nemůže na nic přijít sám, ale pouze z Pána, budeme mluvit z Něj, přestože se bude zdát, jako by to vycházelo z nás samých."

Potom pokračovali: „Strom symbolizuje člověka a ovoce tohoto stromu dobro jeho života. Strom života proto představuje člověka, který žije z Boha, nebo taky Boha žijícího v člověku. A protože život Boha v člověku je tvořen láskou a moudrostí, účinnou láskou a vírou neboli dobrem a pravdou, strom života symbolizuje tyto kvality, z nichž člověk získává věčný život. Obdobnou symboliku má i strom života, ze kterého lidé budou jíst, jak se píše v knize Zjevení. (Zj 2,7 22,2.14)

Strom poznání dobrého a zlého symbolizuje člověka, který věří, že žije ze sebe, a ne z Boha, a že tedy láska a moudrost, účinná láska a víra neboli dobro a pravda náleží člověku, a ne Bohu - věří tomu, protože myslí, chce, mluví a jedná tak, že se mu naprosto věrohodně zdá, jako by tyto věci byly jeho vlastní. A protože člověk s touto vírou získává přesvědčení, že mu Bůh udělil své Božství, řekl had:

„Bůh však ví, že v den, kdy z něho (ovoce stromu) pojíte, otevrou se vám oči a budete jako Bůh znát dobré i zlé." (Gn 3,5)

Jedení z těchto dvou stromů symbolizuje přijímání a přivlastnění, jedení ze stromu života symbolizuje přijímání věčného života a jedení ze stromu poznání dobrého a zlého symbolizuje přijímání zatracení. Proto byli Adam a Eva prokleti spolu s hadem. Had znamená ďábla ve smyslu sebelásky a pýchy na vlastní inteligenci. Tato láska se zmocňuje stromu a lidé, které tato láska drží v pýše, jsou těmito stromy.

Lidé se dopouštějí velkého omylu, když věří, že Adam byl moudrý, konal podle své přirozenosti dobro a byl ve stavu celistvosti; ve skutečnosti byl Adam proklet právě pro tuto víru, neboť ona je symbolizována jedením ze stromu dobrého a zlého. Právě kvůli ní upadl z dřívějšího stavu celistvosti, ve kterém byl v době, kdy věřil, že je moudrý a činí dobro z Boha, a ne ze sebe. To tedy vyjadřuje jedení ze stromu života.

Pouze Pán sám, když byl na světě, byl moudrý sám ze sebe a činil dobro sám ze sebe, protože v Něm samém bylo Božství již od narození. Proto se také stal Vykupitelem a Spasitelem svou vlastní silou."

Na základě těchto vysvětlení lidé zformulovali následující závěr:

„Strom života, strom poznání dobrého a zlého a jedení z nich symbolizují, že zdrojem života člověka je mít v sobě Boha. Tehdy také člověk získává nebe a věčný život. Na druhé straně zdrojem smrti je přesvědčení a víra, že zdrojem života pro člověka není Bůh, ale on sám. Tehdy člověk získává peklo a věčnou smrt, což je zatracení." (135)

Poté lidé pohlédli na papír, který andělé zanechali na stole, a spatřili poznámku, aby z těchto tří odpovědí vytvořili jediné prohlášení. Spojili proto všechny tři závěry dohromady a uviděli, že spolu souvisejí a že je z nich možno vytvořit jedno závěrečné shrnutí:

„Člověk byl stvořen tak, aby přijímal lásku a moudrost od Boha, a to za naprosto věrného zdání, že tyto kvality vznikají v něm samém. Je tomu tak proto, aby je dokázal přijímat a spojovat se. Proto se také nerodí s žádnou láskou a s žádnou znalostí, ani se schopností milovat a stávat se ze sebe moudřejším. Jestliže přičte veškeré dobro lásky a veškerou pravdu moudrosti Bohu, stává se člověkem a má v sobě život. Pokud je však přičítá sám sobě, stává se člověkem bez života."

Lidé pak toto prohlášení napsali na nový kus papíru, a ten položili na stůl. Pak se náhle objevili, obklopeni jasným světlem, andělé a vzali si papír s sebou do nebe.

Když si papír v nebi přečetli, lidé čekající dole uslyšeli hlasy: „Dobře, dobře," a spatřili, jak v jasném světle z nebe jakoby sestupuje anděl s křídly kolem chodidel a kolem skrání, a drží v rukou odměny - roucha, čapky a vavřínové věnce.

Anděl se snesl na zem a dal lidem sedícím na severu opálová roucha. Těm, kteří seděli na západě, dal roucha šarlatová. Lidem na jihu dal čapky,

jejichž okraje byly zdobené střapci ze zlata a perel a na jejichž levém okraji byly ve tvaru květů vysázeny diamanty. A lidé na východě dostali vavřínové věnce poseté rubíny a safíry.

Pak se muži ozdobení odměnami vydali ze školy moudrosti domů. Naproti jim přišly jejich manželky, kterým se chtěli ve svých darech ukázat. Velmi se však divili, když spatřili, že i ony jsou okrášleny nádhernými ozdobami z nebe. (136)

Čistota a její nepřítomnost

Čistota v manželství vzniká tehdy, když se člověk vzdá všech smilných vztahů, protože jsou proti principům náboženství.

Čistota vzniká odstraněním nečistoty. Platí univerzální zákon, že v míře, ve které člověk odstraňuje zlo, je mu dána příležitost k dobru. Dále platí, že nakolik někdo nenávidí zlo, natolik miluje dobro, a naopak. Proto nakolik se někdo vzdá smilných vztahů, natolik do manželství vstupuje čistota.

Skutečnost, že se manželská láska čistí a tříbí tím, jak se člověk vzdává smilných vztahů, může každý vycítit přirozeným smyslem pro pravdu v okamžiku, kdy tuto pravdu uslyší, bez potřeby dalšího dokazování. Protože však ne každý tento přirozený smysl pro pravdu má, bude užitečné, když toto tvrzení potvrdíme i důkazy.

Tyto důkazy jsou následující: Jakmile je manželská láska rozdělena, chladne a prohlubující se chlad způsobí, že zemře. To, co zabilo manželskou lásku, byl žár smilné lásky, neboť dva protichůdné plameny nemohou existovat spolu, aniž by jeden nevypudil druhý a neobral jej o jeho vitalitu. Když proto teplo manželské lásky zapudí teplo smilné lásky, manželská láska se začne příjemně rozehřívát a z vjemů svých rozkoší začne rašit a kvést jako zahrada orchidejí či růží na jaře. Rozdíl je v tom, že v přírodních zahradách se tak děje ze světla a tepla přírodního slunce, zatímco u manželské lásky ze světla a z tepla duchovního slunce. (147)

V každém člověku je zasazena již od stvoření, a tedy již od jeho narození, vnitřní a vnější náklonnost k manželství. Vnitřní náklonnost k manželství má duchovní charakter, zatímco vnější má charakter přírodní. Člověk nejprve pojmá vnější náklonnost, a postupně, jak se stává duchovním člověkem, získává náklonnost vnitřní. Jestliže zůstane jen ve vnější neboli přírodní náklonnosti k manželství, vnitřní neboli duchovní náklonnost se zahálí jakýmsi přikrovem, až ji člověk přestane vnímat a nakonec ji nazve pouhým slovem.

Pokud se ale člověk stává duchovním člověkem, začíná tuto vnitřní náklonnost v sobě rozpoznávat a vycitovat něco z jejího charakteru, a postupně začne vnímat i příjemné pocity a rozkoše, které tato náklonnost v sobě skrývá. A jak se toto začíná dít, výše zmíněný příkrov mezi vnitřní a vnější náklonností k manželství začíná jakoby tát, až úplně roztaje a zmizí. Když k tomu dojde, vnější náklonnost sice v člověku zůstane, ale je neustále vnitřní náklonnosti třibena a zbavována nečistot, a to tak dlouho, dokud se vnější náklonnost nestane jakoby viditelným vyjádřením náklonnosti vnitřní. Tehdy také vnější náklonnost začne odvozovat své rozkoše a svůj život z blaha vnitřní náklonnosti. To vše znamená zřeknutí se smilných vztahů, díky kterému do manželství vstupuje čistota.

Člověk by si mohl myslet, že neexistuje rozdíl mezi vnější náklonností k manželství, která v člověku zůstane po oddělení od náklonnosti vnitřní, a vnější náklonností, která takto nebyla oddělena. Slyšel jsem však od andělů, že tyto dvě náklonnosti jsou naprosto rozdílné. Říkali například, že vnější náklonnost pramenící z vnitřní náklonnosti - kterou nazývali vnějším vyjádřením vnitřního - je prosta jakékoliv vilnosti, protože vnitřní náklonnost není vilných radostí schopna, ale cítí rozkoš pouze čistě. Tato čistota se nachází i v jejím vnějším projevu, v němž svou rozkoš zakouší.

Je-li však vnější náklonnost k manželství oddělena od náklonnosti vnitřní, má úplně jiný charakter. Andělé pravili, že tehdy je smilná obecně i v každé jednotlivosti. (148)

Čistota v manželství však nevzniká, pokud se člověk vzdá smilných vztahů z jiných než z náboženských důvodů. Člověk bez náboženství se totiž nemůže stát duchovním člověkem, ale zůstává člověkem přírodním. Jestliže se přírodní člověk vzdá smilných vztahů, nevzdává se jich zároveň i jeho duch. I když se mu zdá, že se jejich zřeknutím očistil, nečistota v něm přesto leží dál skryta uvnitř jako hnis v ráně, která se zhojila jen na povrchu. (149)

Spojení duší a myslí manželstvím

(podle Pánových slov, že již nejsou dva, ale jedno tělo)

Příslušníci obou pohlaví mají již od stvoření schopnosti a sklony, které jim propůjčují vůli a schopnost spojovat se jakoby v jedno.

Podle knihy Stvoření byla žena vzata z muže. Z toho plyne, že obě pohlaví mají schopnost a sklon spojovat se v jedno. Každá věc, která byla z něčeho vyňata, totiž přejímá něco z vnitřního charakteru oné druhé věci. A protože tento odvozený charakter se podobá tomu původnímu, usilují oba o znovusjednocení; a když k tomuto znovusjednocení dojde, jedna věc existuje dál jakoby sama o sobě a zároveň existuje v druhé věci, a naopak. (157)

Manželská láska sjednocuje duše, a proto i myslí dvou lidí. Každý člověk má duši, mysl a tělo. Duše, nejvnitřnější část člověka, je svým původem nebeská; mysl, jeho prostřední část, je svým původem duchovní; a tělo, vnější část člověka, je svým původem přírodní.

Věci, které jsou původem nebeské nebo duchovní, se nenacházejí v prostoru, ale pouze ve zdání prostoru. To je známo i na světě. Proto říkáme, že duchovní věci nemají žádný rozměr a nemůžeme je umístit do prostoru. Je-li tedy prostor zdáním, vzdálenost a blízkost jsou zdáním také. Zdání vzdálenosti či blízkosti závisí v duchovním světě na vzájemné příbuznosti, vztahu a přitažlivosti lásek, jak jsem často dokazoval v knihách o onom světě.

Hovoříme o tom proto, abychom si uvědomili, že duše a mysl lidí se nenacházejí v prostoru jako jejich těla, neboť - jak jsme právě řekli - duše a mysl jsou svým původem nebeské a duchovní. A protože se nenacházejí v prostoru, mohou být spojeny jakoby v jedno i tehdy, nejsou-li zároveň takto sjednocena i jejich těla.

K tomu dochází zejména u manželů, kteří se navzájem hluboce milují. A protože žena pochází z muže a jejich vzájemné spojení je jistým druhem znovusjednocení, můžeme rozumem pochopit, že nejde o jakési splynutí v jedno, ale o stále bližší a těsnější připojování podle vzájemné lásky, a to až k bodu kontaktu u těch, kteří jsou ve stavu pravé manželské lásky. Toto připojení můžeme nazvat společným duchovním přebýváním, jež vídáme u manželů, kteří se navzájem něžně milují, ať jsou od sebe jakkoliv tělesně vzdáleni. To dokazují mnohé zkušenosti dokonce i z tohoto světa.

Z výše řečeného je zřejmé, že manželská láska sjednocuje duše a mysl partnerů. (158)

Vůle manželky se přitom spojuje s chápáním manžela a chápání manžela se následně spojuje s vůlí manželky.

Muži byli totiž zrozeni tak, aby se stali formou chápání, a ženy, aby se staly formou vůle milující chápání v muži. Z toho plyne, že manželské spojení je spojením vůle manželky s chápáním muže a spojením chápání muže s vůlí manželky. Každý může vidět, že toto spojení chápání a vůle je velmi těsné a je takového druhu, že jedno může pronikat do druhého a oboji může z tohoto spojení čerpat rozkoš. (159)

Touha připojit partnera k sobě je u žen stálá a nepřetržitá, zatímco u manželů je nestálá a přerušovaná. Láska, aby byla rovněž milována, nemůže totiž jinak než milovat a spojovat se - to je sama podstata a život lásky. Ženy se rodí jako formy lásky, zatímco muži - se kterými se ženy sjednocují, aby byly také milovány - jsou jejími příjemci. Kromě toho láska je činná neustále. Je jako teplo, plameny a oheň, které umírají, je-li jim bráněno, aby hořely.

Manžel však ve vztahu k manželce nemá stejnou touhu po spojení, neboť není formou lásky, ale pouze jejím příjemcem. A stav přijímání přichází a odchází v závislosti na dalších zájmech, které jej přerušují, v závislosti na změnách stavů tepla či chladu myslí vznikajících z nejrůznějších příčin,

a také v závislosti na růstu či útlumu tělesných sil. A protože ty se nevracejí vždy a pravidelně, plyne z toho, že touha po spojení je u manželů nestálá a přerušovaná. (160)

Manželka vyvolává ve svém manželovi stav spojení podle své lásky a manžel jej přijímá podle své moudrosti. Myšlenka, že manželka vyvolává lásku, a tedy stav spojení s manželem, je v dnešní době před muži utajována. Muži tuto myšlenku dokonce všeobecně odmítají, protože jejich manželky je přesvědčují, že pouze oni sami je milují a manželky jejich lásku přijímají - nebo jinými slovy, že muži jsou formami lásky a ony jsou formami poslušnosti. Ženy se dokonce ze srdce radují, když tomu jejich manželé uvěří. Důvody, které k tomu ženy vedou, mají své kořeny v opatrném a obezřetném založení žen.

Tvrdíme, že ženy inspirují své manžely k lásce neboli že v nich tuto lásku vyvolávají, protože v mužích není zaseta ani částčka manželské lásky, a dokonce ani částčka lásky k opačnému pohlaví, neboť ty se nalézají pouze v manželkách a ženách. To mi bylo živě předvedeno v duchovním světě.

Jednou se tam na toto téma rozvinula konverzace a někteří muži, přesvědčení o tom svými manželkami, trvali na tom, že oni milují a jejich manželky lásku přijímají.

Aby se tato otázka vyjasnila, všechny ženy, včetně manželek některých přítomných, byly od mužů vzdáleny a spolu s nimi byla odstraněna i všudypřítomná sféra lásky k opačnému pohlaví. Když byla tato sféra odstraněna, muži si začali hlasitě stěžovat, že se ocitli v jakémsi podivném stavu, ve kterém ještě nikdy předtím nebyli.

Za tohoto stavu k nim byly zpátky přivedeny ženy a manželky. Ty začaly k mužům velmi něžně a sladce hovořit. Muži však zůstali k jejich lichotkám chladní, odvrátili se a jeden druhého se ptali: „Co to všechno znamená? Kdo to jsou ženy?“ A když některé nich řekly, že jsou jejich manželky, odvětili: „Co to jsou manželky? My vás neznáme.“

Když se nad tímto naprosto chladným a lhostejným přístupem svých manželů ženy zarmoutily a některé z nich začaly i plakat, sféra lásky k ženám a sféra manželské lásky, doposud držené stranou, se obnovily. A pak se muži okamžitě vrátili do svého dřívějšího stavu - ti, kteří milovali své manželství, do svého stavu, a ti, kteří milovali ženy obecně, do svého stavu.

Tak bylo mužům dokázáno, že ani částčka manželské lásky či lásky k opačnému pohlaví nesídlí v nich, ale jen v manželkách a v ženách. Ale i tak

ženy díky své chytrosti přivedly muže zpět k jejich původní víře, že láska sídlí v nich a že z ní přešel na ženy snad jen nějaký slabý odlesk.

Tuto zkušenost jsem zde uvedl proto, aby bylo zřejmé, že manželky jsou formami lásky a manželé jejími příjemci. Manželé jsou jejími příjemci podle stavu své moudrosti - zejména té, která prameni z náboženství a která jim říká, že mají milovat pouze své ženy. To plyne i z následující úvahy: Když muži milují pouze své ženy, láska je soustředěna; a protože je také zušlechťována, zůstává v ní síla a je trvalá a stálá. Je-li tomu naopak, je to, jako když se ze sýpký nabírá obilí a hází se psům, zatímco doma je nedostatek. (161)

K tomuto spojování dochází postupně od prvních dnů manželství. U lidí, kteří jsou ve stavu pravé manželské lásky, se neustále prohlubuje až do věčnosti.

Prvé manželské teplo dva lidi nespojuje, neboť svůj charakter odvozuje z lásky k opačnému pohlaví, což je láska patřící tělu a až následně duchu. A nic z toho, co se v duchu nachází jako důsledek těla, netrvá dlouho. Avšak láska, která je v tělu v důsledku ducha, ta je trvalá. Láska, která patří duchu a až následně tělu, je uváděna do duší a myslí manželů společně s přátelstvím a s důvěrou jednoho k druhému. Když se toto přátelství a důvěra spojí s prvou láskou v manželství, vznikne manželská láska, která otevírá srdce partnerů a vyvolává v nich sladké radosti lásky. Ty jsou stále intenzivnější a hlubší spolu s tím, jak se toto přátelství a důvěra přidává k původní lásce a jak se tato láska, přátelství a důvěra navzájem prostupují. (162)

Tímto spojováním se manželé stávají stále více jedním člověkem - úměrně s tím, jak se prohlubuje jejich manželská láska. A protože v nebi je tato láska díky nebeskému a duchovnímu životu andělů ryzí, manželé tam jsou nazýváni dvěma lidmi, když se o nich mluví jako o manželovi a manželce, ale jen jedním člověkem, když se o nich mluví jako o andělich. (177)

Manželé, kteří jsou ve stavu pravé manželské lásky, se cítí jako jeden sjednocený člověk a jako jedno tělo.

To potvrzují pouze svědectví lidí v nebi. Na zemi to nemůže dosvědčit nikdo, protože mezi lidmi na zemi pravá manželská láska v současnosti

neexistuje. Kromě toho lidé na zemi žijí v hrubém těle, které zamlžuje a pohlcuje poznání, že dva manželé jsou sjednoceným člověkem a jakoby jedním tělem. Lidé ve světě, kteří milují své partnery pouze vnějškově a nikoliv vnitřně, si to navíc ani nepřejí slyšet a myslí na toto téma pod vlivem těla nečistě. Jinak je tomu u andělů nebe, protože jejich manželská láska je duchovní a nebeská a protože nejsou oděni v hrubém těle jako lidé na zemi.

Naslouchal jsem vyprávění andělů, kteří žili se svými partnery v nebi již po staletí. Slyšel jsem, jak dosvědčují, že se cítí být sjednoceni právě tímto způsobem - manžel se svou manželkou a manželka se svým manželem - a že jsou vzájemně a zaměnitelně jeden ve druhém, a to i svými těly, přestože jsou od sebe odděleni.

K tomuto jevu - tak řídce zakoušenému na zemi - dochází v nebi proto, že andělé cítí spojení svých duší a myslí v těle. Duše totiž, pravili andělé, netvoří pouze nitro hlavy, ale i těla. Totéž platí i o myslí, která leží uprostřed mezi duší a tělem. Přestože se zdá, že mysl se nachází v hlavě, ve skutečnosti se nalézá zároveň v celém těle. Následkem toho každá činnost, kterou duše a mysl zamýšlí, vychází z těla okamžitě. Proto také, pokračovali andělé, zůstali celými lidmi poté, co zanechali svá těla v přírodním světě. Protože tedy duše a mysl jsou tak těsně spojeny s tělem a mohou tedy takto fungovat a působit, manželé pociťují spojení duší a myslí dokonce i tělesně tak, jako by byli jedním tělem.

Když andělé skončili, zaslechl jsem nějaké okolo stojící duchy komentovat, co právě vyslechli: „Taková andělská moudrost je příliš transcendentní.“ Tito duchové však měli přírodní intelekt, a ne duchovní. (178)

Pravá manželská láska, nahlížena sama o sobě, je sjednocením duší, spojením myslí, úsilím o spojení v hrudích a následně i spojením těl.

Skutečnost, že jde o sjednocení duší a o spojení myslí, vyplývá z článku 158. O úsilí o spojení v hrudích jde proto, že hrud' je jako radnice města nebo jako nejvyšší soud a tělo jako obydlené město okolo. Hrud' přirovnáváme k radnici proto, že veškerá rozhodnutí pocházející z duše a z myslí plynou nejprve do hrudi. Může být také přirovnána k nejvyššímu soudu, protože je centrem ovládání celého těla - sídlí v ní totiž srdce a plíce. Srdce vládne každou částí těla prostřednictvím krve a plíce tak činí prostřednictvím dechu. Z toho je zřejmé, že tělo můžeme přirovnat k zabydlenému městu okolo.

Je-li duše a mysl manželů sjednocena, a to pravou manželskou láskou, tato nádherná jednota plyne dolů do hrudí a skrze ně dál do těl a vyvolává tam úsilí po spojení - a to o to více, že manželská láska směřuje ve svém úsilí ke konečnému vyjádření, aby tak dosáhla naplnění svých slastných radostí. A protože hrud' leží uprostřed mezi tělem a myslí, je zřejmé, proč si manželská láska našla sídlo svých vytříbených vjemů právě tam. (179)

Tato láska vytváří stavy nevinnosti, míru, pokoje, nejnaternějšího přátelství, naprosté důvěry a vzájemné touhy mysli a srdce dát tomu druhému vše dobré; a z nich také povstává blaženost, štěstí, rozkoš a radost, a z věčného zakoušení těchto stavů i nebeské štěstí.

Všechny tyto věci jsou obsaženy v manželské lásce a vyvěrají z ní, protože manželská láska vzniká z manželství dobra a pravdy Pána. Podstatou lásky je vůle sdílet se s tím, koho miluje - dát mu dokonce své vlastní radosti a z toho pocítovat radost. To platí v nekonečně širším měřítku o Boží lásce Pána k člověku, kterého On stvořil jako příjemce z Něj plynoucí lásky a moudrosti. Protože jej stvořil k přijímání těchto skutečností - muže k přijímání moudrosti a ženu k přijímání lásky k mužově moudrosti - vložil do jejich nejhlubšího nitra manželskou lásku, které dal všechny druhy požehnání, štěstí, rozkoší a radostí. Ty plynou spolu s životem pouze z Jeho Božské lásky prostřednictvím Jeho Božské moudrosti a vplývají do nitra lidí, kteří jsou ve stavu pravé manželské lásky - neboť pouze ti jsou schopni je přijmout.

Zmínili jsme se o stavech nevinnosti, míru, pokoje, nejnaternějšího přátelství a naprosté důvěry a vzájemné touhy mysli a srdce dát tomu druhému vše dobré. Nevinnost a mír jsou totiž věci duše, pokoj věc mysli, nejnaternější přátelství věc hrudí, naprostá důvěra věc srdce a vzájemná touha mysli a srdce dát druhému vše dobré je věcí těla jako důsledek všeho předcházejícího. (180)

Tato požehnání jsou možná jen v manželství jednoho muže s jednou ženou. Vyplývá to ze všeho, co jsme doposud řekli, i z toho, co bude následovat.

Přidávám další pamětihodnou událost.

Na východě jsem spatřil hájek z palem a vavříků. Stromy tohoto hájku rostly ve tvaru jakési spirály. Vydal jsem se k němu a vstoupil dovnitř. Když jsem na této točité stezce udělal několik okruhů, spatřil jsem na konci cesty zahradu, která tvořila jádro lesíka. Mezi hájkem a zahradou stál malý mřížek se dvěma brankami, na straně hájku a na straně zahrady. Když jsem se přiblížil, strážce otevřel bránu. Zeptal jsem se ho, jak se zahrada nazývá. Odpověděl: „Adramandoni neboli rozkoše manželské lásky.“

Vstoupil jsem dovnitř a spatřil olivovníky, révu visící z jednoho stromu na druhý a kvetoucí keře pod a mezi stromy. Uprostřed zahrady byl kulatý trávník, na kterém seděli manželé se svými manželkami a mladí mužové s mladými ženami rozdělení v páry. V samém středu stála na vyvýšeném místě malá fontána, která silou svého pramene tryskala vysoko do vzduchu.

Když jsem se ke kruhovému trávníku přiblížil, spatřil jsem dva anděly ve fialovém a šarlatovém oděvu, jak rozmlouvají s lidmi na trávníku. A protože se téma hovoru týkalo původu manželské lásky a jejich rozkoší, lidé naslouchali napjatě a věnovali hovořícím plnou pozornost. To způsobilo, že andělé mluvili se zánícením, které jako by vyvěralo z ohně jejich lásky.

Jejich řeč jsem shrnul takto:

Nejprve se andělé zmínili o tom, jak obtížné je najít a určit zdroj manželské lásky, neboť jde o zdroj Božský a nebeský. Tímto zdrojem je Božská láska, Božská moudrost a Božské dosahování užitečných cílů. Tyto tři věci plynou od Pána v jednotě a v této jednotě plynou od Něj do duší lidí. Skrze duše lidí plynou do jejich myslí, odtud do jejich vnitřních pohnutek a myšlenek, odtud do tužeb poblíž těla a potom přes hrud' do oblasti pohlavních orgánů. Tam všechny tyto síly odvozené ze svého prvotního zdroje existují bok po boku s postupnými prvky vytvářejí manželskou lásku.

Poté andělé navrhli: „Pokračujeme dále v diskusi formou otázek a odpovědí; protože když člověk pouze naslouchá, předmět sice částečně vplývá do jeho mysli, ale nezůstane tam, pokud člověk o věci zároveň nepřemýšlí a nebádá nad ním vlastními otázkami.“

Nato se někteří z přítomných začali andělům vyptávat: „Slyšeli jsme, jak říkáte, že manželská láska je Božského a nebeského původu, protože vzniká vlivem Pána plynoucím do duší lidí, a že tímto zdrojem z Pána je láska, moudrost a dosahování užitečných cílů - což jsou tři základní prvky,

kteřé dohromady vytvářejí jedinou Božskou podstatu. Slyšeli jsme také, že z Pána nemůže plynout nic jiného než věci, které mají Božskou podstatu, a ty nemohou plynout nikam jinam než do nejvnitřnějšího bytí člověka, jež se nazývá jeho duší. Také jsme slyšeli, že tyto tři základní prvky se při svém sestupu do těla proměňují na analogické a souvztažné prvky. Naše první otázka tedy zní: Co se myslí třetím základním prvkem Božího vyzařování, který se nazývá dosahováním užitečných cílů?"

Andělé odpověděli: „Láska a moudrost bez realizace nějakého konkrétního užitku je pouhou teoretickou abstrakcí, která se po určité době, kdy ji člověk přechovává ve své mysli, rozplyne do vzduchu jako vítr. Realizací lásky a moudrosti na nějaký konkrétní užitek se však láska a moudrost spojují dohromady v něco skutečného. Láska nemůže být nečinná, ale musí stále něco dělat, neboť jde o aktivní princip života. Stejně tak moudrost nemůže existovat a přetrvávat, pokud z lásky a spolu s láskou nepracuje. Proto dosahování užitečností definujeme jako konání dobra z lásky prostřednictvím moudrosti. Dosahování užitečných cílů je dobro samo.

Protože tyto tři prvky - láska, moudrost a dosahování užitečnosti - plynou do lidských duší, je zřejmé, proč říkáme, že všechno dobro je z Boha. Každý skutek vykonaný z lásky prostřednictvím moudrosti se totiž nazývá dobrem a dosažení užitečného cíle je také skutkem.

Láska bez moudrosti - co je to jiného než bláznovství? A láska bez užitečného cíle, pouze ve spojení s moudrostí - je něčím více než vzdušným zámekem v mysli? Avšak láska a moudrost spolu s užitečností nejenže činí člověka tím, čím je, ale je také člověkem samým. Opravdu, a to vás možná překvapí - tyto věci člověka také vytvářejí. Lidské semeno totiž obsahuje duši člověka v dokonalé lidské formě oděnou substancemi z těch nejjemnějších přírodních prvků, z nichž se formuje v děloze matky tělo. Tato užitečnost je nejvyšší a konečnou užitečností Božské lásky činné prostřednictvím Božské moudrosti."

Andělé ještě dodali: „Z toho všeho plyne nezbytný závěr, že zdroj veškeré reprodukce, rozmnožování a plození pochází z vplývání lásky, moudrosti a dosahování užitečných cílů od Pána - z přímého vlivu plynoucího z Pána do duší lidských bytostí, z nepřímého vlivu plynoucího do duší zvířat a z ještě méně přímého vlivu plynoucího do nejvnitřnějších prvků rostlin. Všechny tyto procesy se uskutečňují postupně - od věcí, které jsou poslední v řadě, až po věci, které jsou první v řadě a jsou příčinou těch ostatních.

Je zřejmé, že procesy reprodukce, rozmnožování a plození jsou pokračováním stvořování, neboť stvořování nepochází z žádného jiného zdroje než z Božské lásky činné prostřednictvím Božské moudrosti v dosahování Božských užitečných cílů. Proto jsou všechny věci ve vesmíru vyvíjeny a tvořovány z užitečnosti, v užitečnosti a pro užitečnost."

Potom se lidé sedící na okraji trávníku zeptali andělů: „Odkud pocházejí rozkoše manželské lásky, rozkoše, jež jsou nespočitatelné a nevyjádřitelné?"

Andělé odpověděli: „Ty pocházejí z dosahování užitečných cílů lásky a moudrosti. Vyplyvá to z následující úvahy. Nakolik má někdo lásku k tomu, aby se stal moudrým, a to pro nějaký pravý užitek, natolik se nachází v proudu a v životní síle manželské lásky; a nakolik stojí v tomto proudu a síle, natolik si užívá rozkoši této lásky.

To vše je výsledkem dosahování užitečných cílů, neboť láska a moudrost v sobě navzájem nacházejí rozkoš a - obrazně řečeno - hrají si spolu jako dvě malé děti. A ty když dospívají, dosahují pravého spojení, a to jakoby postupnými stavy zasnub, svatby, manželství a výchovy dětí - a tak činí s neustálými obměnami po celou věčnost.

K tomuto spojování lásky a moudrosti dochází vnitřně pomocí dosahování užitečných cílů. Na počátku jsou vznikající rozkoše neznatelné, ale jsou tím zřetelnější, čím hlouběji sestupují z nitra do těla. Sestupují po stupních z duše do vnitřních částí mysli, odtud do vnějších oblastí mysli, potom do hrudi a do oblasti pohlavních orgánů. Ve své duši člověk nic z těchto manželských a nebeských her nevnímá, ale ve vnitřních oblastech své mysli, kam se vpravují, je vnímá jako stavy míru a nevinnosti. Ve vnějších oblastech mysli je vnímá jako stavy blaženosti, štěstí a rozkoše, v hrudi se projevují jako rozkoše nejvnitřnějšího přátelství a v oblasti pohlavních orgánů - díky neustálému přílivu z duše a skutečným vjemům manželské lásky - jako rozkoše všech rozkoší.

Taková manželská hra lásky a moudrosti v duši člověka, vznikající dosahováním užitečných cílů, získává na stálosti tím, jak vtéká do hrudi, kde se projevuje vnímatelným způsobem jako stále se obměňující rozkoše. A díky nádherné komunikaci hrudi s pohlavní oblastí se tyto rozkoše stávají rozkošemi manželské lásky - rozkošemi, které jsou vyvýšeny nad všechny ostatní rozkoše v nebi a ve světě, neboť užitek, kterému manželská láska slouží, je nejvyšším ze všech: jejím cílem je plození lidské rasy, ze které vzniká nebe."

K tomu andělé dodali, že lidé nevědí nic o nesmírné rozmanitosti rozkoši pravé manželské lásky, pokud nemají v sobě od Pána lásku k moudrosti pro dosahování nějakého užitečného cíle. „Ti, kteří v sobě nemají lásku k dosahování moudrosti pomocí skutečných pravd," pokračovali, „ale dávají přednost iracionalitě nepravdivých zásad a z této iracionality pak slouží prostřednictvím některé lásky zlým cílům - tito lidé mají cestu ke své duši uzavřenou. Výsledkem je, že manželská a nebeská hra lásky a moudrosti v jejich duši se jim stále více vzdaluje a spolu s ní i manželská láska se svou silou, vitalitou a rozkošemi."

Když to vše posluchači vyslechli, prohlásili: „Teď i my cítíme, že manželská láska závisí na lásce Pána k dosahování moudrosti pro nějaký užitečný cíl." Andělé přisvědčili, že tomu je opravdu tak. A pak se nad hlavami některých z naslouchajících náhle objevily malé květinové věnce.

„Co to je?" zeptali se.

„To znamená, že jste do hloubky porozuměli našemu výkladu." Pak andělé s obdarovanými lidmi ve svém středu opustili zahradu. (183)

Změna životního stavu vstupem do manželství

Životní stavy se u lidí vyvíjejí od narození až do konce života a potom až do věčnosti.

Každý člověk prochází v životě následujícími stavy: raným dětstvím, dětstvím, léty dospívání, dospělostí a stářím. Lidé vědí, že každý za svého života na světě postupně přechází z jednoho stavu do druhého, a tak projde z prvního až po ten poslední; přechodu do dalšího stavu si však povšimne až po uplynutí určité doby. Rozumově však každý chápe, že k těmto změnám dochází v každém jednotlivém okamžiku - tedy neustále.

S člověkem je to jako se stromem - od okamžiku, kdy se do půdy zaseje semeno, strom roste a vyvíjí se, a to v každém, byť i sebenepatrnějším okamžiku. Tento neustálý vývoj je zároveň i neustálou změnou stavů, neboť každý následující okamžik přidává něco k tomu předchozímu a zdomenaluje tak stav současný.

Změny, ke kterým dochází v lidském nitru, jsou ještě spojitější než ty, ke kterým dochází na jeho zevnějšku. To proto, zevnitřní kvality člověka - tedy kvality jeho mysli či ducha - jsou na vyšším stupni než jeho vnější kvality; a na vyšším stupni proběhnou tisíce změn ve stejném okamžiku, kdy se zevně odehraje jediná změna. Změny ve vnitřních kvalitách jsou změnami stavu vůle (prostřednictvím změn pohnutek vůle) a změnami stavu intelektu (prostřednictvím změn myšlenek). Titulem této kapitoly máme na mysli právě tento postupný vývoj stavů vůle a intelektu.

Ke změnám stavů těchto dvou životních sil či schopností člověka dochází v každém neustále, od narození do konce života a potom dále

do věčnosti. Neexistuje totiž hranice, za kterou by znalosti, inteligence či dokonce moudrost nemohly růst - tyto kvality jsou totiž již z principu nekonečné a věčné, neboť vycházejí z Nekonečného a Věčného, jenž je jejich zdrojem. Odtud pochází starověké filozofické rčení, že vše může být donekonečna děleno; můžeme jen dodat, že stejně tak může být vše donekonečna násobeno. Andělé potvrzují, že Pán je opravdu zdokonaluje v moudrosti až do věčnosti, tedy do nekonečnosti, neboť věčnost je nekonečností času. (185)

Obdobně se vyvíjí i vnitřní forma člověka, tedy forma jeho ducha. Vyvíjí se neustále spolu s tím, jak se vyvíjí stav lidského života, neboť neexistuje nic, co by nemělo určitou formu. Tuto formu určuje stav dané věci. Je proto stejné, řekneme-li, že se mění stav lidského života, nebo že se mění jeho forma. I pohnutky a myšlenky člověka mají svou formu a na této formě závisejí, neboť formy jsou jejich nositeli. Kdyby pohnutky a myšlenky neexistovaly v nositelích obdařených formou, mohly by existovat třeba v lebce bez mozku. Bylo by to, jako bychom měli zrak bez očí, sluch bez uší nebo chuť bez jazyka. Každý však ví, že nositeli těchto smyslů jsou orgány s příslušnou formou.

Životní stavy, a proto i příslušné formy se v člověku neustále vyvíjejí, protože nikde neexistují dvě shodné, absolutně identické věci - tuto pravdu učili moudří všech dob. Tak například nenajdeme dvě, a již ne vůbec několik identických lidských tváří. Obdobné to je i s postupnými životními stavy - žádný pozdější stav se nikdy zcela neshoduje s některým ze stavů předchozích. Z toho všeho plyne, že životní stavy se v člověku neustále vyvíjejí a neustále se vyvíjí i forma člověka, zejména forma jeho vnitřních stavů. (186)

Tato posloupnost životních stavů je jiná u mužů a jiná u žen, neboť muži jsou od stvoření formami znalostí, inteligence a moudrosti, zatímco ženy jsou formami lásky k těmto vlastnostem v mužích.

Již jsme ukázali, že muži byli stvořeni tak, aby se stali formami porozumění, a ženy tak, aby se staly formami lásky k tomuto porozumění, jak bylo vysvětleno výše v odstavcích 90 a 91. Z toho plyne, že změny, ke kterým v mužích a v ženách dochází postupně od dětství do dospělosti, mají za cíl zdokonalit jejich formu - intelektově orientovanou formu v mužích a volně orientovanou v ženách. Říkáme proto, že tento vývoj se u mužů a u žen odlišuje.

Vnější forma, která se vztahuje k tělu, je však u obou zdokonalována podle stavu jejich vnitřní formy, která se vztahuje k mysli, neboť mysl působí na tělo, a ne naopak. Proto se také děti v nebi rozvíjejí v síle a kráse podle

toho, jak se rozvíjí jejich intelekt - na rozdíl od dětí na zemi, které jsou, tak jako zvířata, oděny materiálním tělem.

Vývoj dětí v nebi i na zemi se však shoduje v tom, že děti na obou místech nejprve přitahují věci, které působí na jejich fyzické smysly, potom na ně začínají působit věci, nad kterými musejí uvažovat, a později věci, které probouzejí pohnutky jejich vůle. Když později dosáhnou věku na přelomu dospělosti, rozvine se u nich touha po manželství - u mladé dívky touha po sňatku s mladým mužem a u mladého muže touha po sňatku s mladou dívkou.

Protože však mladé ženy v nebi v sobě tuto touhu po manželství z vrozené moudrosti skrývají, mladí muži si myslí, že v ženách vyvolávají jejich lásku oni sami. Jeví se jim to tak i díky jejich vrozené touze. Ve skutečnosti však v mužích jejich touhu vyvolává vliv krásného pohlaví. (187)

V mužích je mysl pozvedávána do vyššího světla, zatímco v ženách do vyššího tepla. Zena navíc dokáže cítit rozkoše svého tepla ve světle muže.

Světlem, do kterého bývají pozvedáváni muži, myslíme inteligenci a moudrost, protože duchovní světlo, které vyzařuje slunce duchovního světa (slunce, jehož podstatou je láska), působí shodně čili v jednotě s těmito dvěma principy. Teplem, do kterého bývají pozvedány ženy, myslíme manželskou lásku, protože duchovní teplo, které vyzařuje slunce duchovního světa, je ve své podstatě láskou, a v ženách se tato láska spojuje s inteligencí a moudrostí muže. Tato láska se v nejširším slova smyslu nazývá manželskou láskou a ve svém konkrétním zaměření se touto manželskou láskou stává.

Hovoříme o pozvednutí do vyššího světla a do vyššího tepla, protože v tomto světle a teple žijí andělé vyšších nebes. Jde o skutečné stoupání - stoupání jakoby z husté mlhy do průzračného vzduchu nebo vzhůru až do nejvrchnější atmosféry. Pozvednutí do vyššího světla u mužů je proto pozvednutím do vyšší inteligence a z ní do vyšší moudrosti, v níž je možno stoupat po stupních stále výše. Naopak pozvednutí do vyššího tepla u žen je pozdvižením do stále čistší a ryzejší manželské lásky, a to spojitě až k manželskému ideálu, který se skrývá již od stvoření v jejich nejhlubším nitru.

Tato pozvedání jsou sama o sobě otevíráním mysli. Lidská mysl je totiž rozdělena do oblastí stejně jako svět a jeho atmosféry. Do těchto oblastí bývá mysl pozvedána zároveň se svým otevíráním, ke kterému dochází u mužů moudrostí a u žen pravou manželskou láskou. (188)

Říkáme, že ženy cítí rozkoše svého tepla ve světle mužů neboli v jejich moudrosti. Moudrost mužů je totiž příjemcem tohoto tepla a láska nalézá radosti a rozkoše tehdy, je-li přijímána něčím, co jí odpovídá. To však znamená, že teplo se světlem nalézají svou radost mimo své formy - naopak, nalézají ji právě v nich.

To můžeme do jisté míry ilustrovat takzvanou vzájemnou hrou tepla se světlem v rostlinách. Mimo rostliny existuje pouze jednoduché spojení tepla se světlem, v rostlinách však na sebe teplo se světlem vzájemně působí, neboť oba tyto prvky se tam nalézají ve svých formách čili v přijímacích schránkách. Světlo a teplo jimi pronikají po podivuhodných, malých točitých cestičkách a ve svých nejvnitřnějších formách plodí ovoce užitek. Vydechují rovněž do okolního vzduchu příjemné vůně a naplňují jej vonnými látkami.

Ještě úžasnější je vzájemná hra duchovního tepla a duchovního světla v lidech, kde teplem je manželská láska a světlem moudrost. (189)

Životní stavy mužů a žen před manželstvím se liší od jejich životních stavů po vstupu do manželství.

Před manželstvím procházejí muži a ženy dvěma stavy - stavem, kterým procházejí před tím, než se u nich rozvine touha po manželství, a stavem, který následuje po vzniku této touhy. Oba tyto stavy i následné přeměny mysli se rozvíjejí postupně. Nemáme však prostor k jejich popisu, protože jsou u různých lidí různé a velmi rozmanité.

V podstatě je touha po manželství, kterou člověk vnímá před manželstvím, jistou představou mysli, kterou postupně čím dál více pocituje i v těle. Po uzavření manželství vede ke stavům spojení a plození. Tyto stavy se liší od předchozích jako realizace od záměrů. (190)

Po vstupu do manželství se životní stavy manželů mění a vyvíjejí podle druhu manželské lásky, jež spojuje jejich mysli. Tyto změny směřují buď ke spojování, nebo k odcizování jejich mysli - neboť manželská láska nejenom v průběhu času kolísá, ale u některých manželství i přichází a odchází.

U partnerů, kteří se milují vnitřně, si tato láska uvnitř neustále zachovává své teplo, přestože prochází cykly, v nichž je přerušována. U partnerů, kteří se milují pouze vnějšně, však tato láska přichází a odchází. I v jejich případě prochází jejich láska cykly; není v nich však přerušována ze stejných důvodů jako v předchozím případě, ale v důsledku střídání tepla a chladu.

Podstata tohoto rozdílu spočívá v tom, že vedoucí úlohu zde hraje tělo, jehož stavy tepla zaplavují nižší části mysli a nutí je ke spolenectví. V případě lidí, kteří se milují vnitřně, však vedoucí úlohu hraje mysl, která přivádí ke spolenectví se sebou tělo. (191)

Manželství mění také formu duší a myslí manželů.

Je obtížné povšimnout si tohoto vlivu v přírodním světě, kde jsou duše a mysli zahaleny materiálními těly, skrze něž mysl jen málokdy prosvítá. Dnešní lidé se totiž více než lidé starých časů naučili již od svého raného dětství nasazovat takový výraz tváře, který zcela zakrývá pravé pohnutky jejich mysli.

Člověk proto nevidí rozdíl mezi formami, které zaujímá mysl před manželstvím a po něm. V duchovním světě jsou však formy mysli a duší zjevné, a proto je tam známa i výše uvedená skutečnost. Lidé tam jsou totiž duchové a andělé, tedy mysli a duše v lidské formě, oproštěné od vnějších obalů sestavených z prvků vody a země a ze vzdušných plynů. Když ty jsou odhozeny, obnaží se forma mysli taková, jaká byla v těle vnitřně. Pak již každý snadno pozná, že se tato forma liší u těch, kteří žili v manželství, a u těch, kteří v manželství nežili.

Obecně lze říci, že manželé jsou vnitřně krásní. Muži svou krásu získávají z nádherného rozkvětu lásky svých manželek a manželky ze zářivé krásy moudrosti svých mužů. Manželé v duchovním světě jsou totiž sjednoceni svými dušemi. Na každém z nich mohou druzí spatřit plné vyjádření toho, co to znamená být člověkem. To však platí pouze o nebi, neboť pravá manželství nikde jinde neexistují. Pod nebem lze nalézt pouze dočasná spolenectví, do kterých lidé vstupují a která za čas opět opouštějí. (192)

V manželstvích jednoho muže s jednou ženou, kteří se milují pravou manželskou láskou, se manželka stává stále více manželkou a manžel stále více manželem.

Jak je zřejmé z odstavců 177 a 178, pravá manželská láska spojuje manžele stále více v jediného člověka. Protože manželka se stává manželkou spojením se svým manželem a manžel se stává manželem spojením

se svou manželkou, a protože pravá manželská láska trvá do věčnosti, manželka se stává stále více manželkou a manžel stále více manželem.

Důvodem této skutečnosti je hlavně to, že během manželství pravé manželské lásky se oba partneři stávají stále niternějšími lidmi, neboť láska otevírá vnitřní oblasti jejich mysli - což způsobuje, že se člověk stává stále více člověkem (což u manželky znamená stávat se stále více manželkou a u manžela stávat se stále více manželem).

Slyšel jsem, jak andělé povídali, že manželka se stává stále více manželkou podle toho, jak se její manžel stává stále více manželem, a ne naopak. Důvodem je, pokračovali, že poctivá žena téměř nikdy nepřestane svého manžela milovat, ale opak bývá pravdou u manželů. To je prý kvůli nedostatku moudrosti, která jediná může přijímat lásku manželky. To se však týká jen manželství na zemi. (200)

Takto bývají postupně zevnitř zdokonalovány a zušlechťovány formy manželů. Lidská forma je nejdokonalejší a nezušlechtilejší, když se manželstvím spojí dvě lidské formy v jednu, když se tedy dvě těla stanou jedním, jak popisuje příběh o jejich stvoření. Mysl manžela je pak pozdvižena do vyššího světla a mysl manželky do vyššího tepla, kde potom raší, kvetou a přinášejí plody jako stromy na jaře (jak bylo popsáno v odstavcích *188 a 189*).

Z následující diskuse vyplyne, že tato ušlechtilá forma přináší i ušlechtilé plody - duchovní plody v nebi a přírodní plody na zemi. (201)

Potomkové rodičů, kteří jsou ve stavu pravé manželské lásky, přijímají od rodičů manželské spojení dobra a pravdy a z nich příslušné sklony a schopnosti - v případě syna sklony a schopnosti vnímat moudrost a v případě dcery sklony a schopnosti milovat věci, které moudrost učí.

Každý ví z obecných zkušeností lidstva i ze svých vlastních pozorování, že děti dědí od svých rodičů tíhnutí k věcem spojeným s jejich láskami a způsobem jejich života. Děti však od rodičů nedědí skutečné pohnutky či život těchto pohnutek, ale pouze tendence a schopnosti k jejich uskutečňování (což mi názorně ukázali jistí moudří lidé v duchovním světě).

Aby však člověk nemusel myslet a jednat podle těch zděděných sklonů, které jsou zlé, Božská prozřetelnost zařídila, že je člověk v sobě může měnit, a poskytla mu k tomu i potřebné schopnosti. Lidé proto dokážou měnit své zvyky - nejprve pod vedením rodičů a učitelů a později, když dosáhnou zralého úsudku, sami. (202)

Tvrdíme, že děti přebírají od svých rodičů manželské spojení dobra a pravdy, neboť toto spojení bylo již od počátku stvoření zasazeno do duší všech lidí - jde totiž o něco, co vtéká do lidských bytostí od Pána a co způsobuje, že žijí jako lidé. Toto manželské spojení vychází z duše, prochází všemi následnými stupni v člověku a přichází až do těla, a při tomto průchodu je člověk nejrůznějšími způsoby měnící. Někdy je měnící i v jeho opak, který nazýváme manželským spojením zla a nepravdy. Když k tomu dojde, mysl člověka se zespondu uzavře a někdy se i přetočí, tak jako spirála, do opačného směru.

U jiných však k tomuto uzavření mysli nedojde a ta v nich zůstává napůl otevřená. U některých lidí zůstává otevřená úplně. V obou případech jejich potomkové přebírají tíhnutí rodičů k manželskému spojení - synové jedním způsobem, dcery druhým. Manželské spojení má tento účinek, protože manželská láska je láskou všech lásek. (203)

Potomkové, kteří se rodí z manželství pravé manželské lásky, dědí svým narozením větší schopnosti a větší připravenost spojovat dobro s pravdou, a tedy rozvíjet svou moudrost. Proto také dědí i větší schopnosti a připravenost přijímat záležitosti církve a nebe. Již několikrát jsme ukázali, že právě s těmito záležitostmi je manželská láska svázána. Z toho je zřejmé, proč Pán Stvořitel vždy poskytoval a stále poskytuje manželství pravé manželské lásky. (204)

Slyšel jsem vyprávět anděly, že lidé, kteří žili ve velmi dávných dobách, žijí podnes v nebi domácnost vedle domácnosti, rodina vedle rodiny a národ vedle národa, obdobně jako tehdy, kdy žili na zemi, a že málokdo mezi nimi chybí. To proto, pravili, že se milovali pravou manželskou láskou, a jejich děti proto dědily sklony k manželskému spojování dobra a pravdy. Jejich rodiče je pak snadno vychovávali tím, že je uváděli stále hlouběji do tohoto spojení, a později, když dorostly k samostatnému úsudku, je tam zaváděl Pán ve zdání, že tak činí sami. (205)

Obecné skutečnosti týkající se manželství

Zvláštním smyslem manželské lásky je vjem dotyku.

Každá láska disponuje svým výhradním smyslem. Láska k vidění, vznikající z lásky k porozumění, má k dispozici zrak; věci, které ji poskytují radost, jsou symetrické a krásné. Láska ke slyšení, vznikající z lásky k poslušnosti a naslouchání, má k dispozici sluch a radost jí poskytuje vše harmonické.

Láska ke spojení s partnerem, vznikající z lásky ke spojování dobra a pravdy, má za svůj zvláštní smysl hmat. Tento smysl je společný všem ostatním smyslům, a proto všechny ostatní smysly do něj něčím přispívají. Jak lidé vědí, tato láska přivádí ke spojenectví se sebou všechny ostatní smysly a přisvojuje si jejich rozkoše. (210)

U lidí, kteří jsou ve stavu pravé manželské lásky, roste schopnost zdokonalovat se v moudrosti, avšak u těch, kteří nejsou ve stavu pravé manželské lásky, tato schopnost klesá. U prvé skupiny lidí tato schopnost roste, protože pravá manželská láska existuje u manželů díky jejich moudrosti a její hloubce, jak jsme ukázali v předchozích kapitolách. Roste v nich také proto, že zvláštním smyslem manželské lásky je hmat a tento smysl má něco společného se všemi ostatními smysly. Je plný rozkoší, otevírá vnitřní prvky mysli manželů a zároveň i jejich vnitřní smyslové vnímání, a spolu s ním i organické substance celého těla.

Proto lidé, kteří jsou v této lásce, si nepřejí nic více než růst v moudrosti. Moudrost se v člověku totiž rozvíjí spolu s tím, jak se otevírají vnitřní prvky jeho mysli. Tím se jeho myšlenky pozvedají do vyššího světla a pohnutky jeho vůle do vyššího tepla - vyšší světlo je moudrost a vyšší teplo je láska k moudrosti. Duchovní rozkoše spojené s rozkošemi přírodními (které mají lidé, kteří jsou ve stavu pravé manželské lásky) přidávají moudrosti na přitažlivosti, a tím podporují i schopnost ji získávat. (211)

Opačný případ nastává u lidí, kteří nejsou ve stavu pravé manželské lásky, neboť těmto lidem schází moudrost. Konečným cílem, se kterým vstupují do manželství, je oddat se smyslnosti, a tento cíl v sobě skrývá lásku k růstu v bláznovství. Každý cíl je ve své podstatě láskou a smyslnost je co do svého duchovního zdroje formou bláznovství. Bláznovstvím myslíme nepořádek mysli vznikající v důsledku přijetí nepravdivých principů. Tento nepořádek vzniká překrucováním pravdy, a to až k bodu, kdy člověk tyto nepravdy považuje za moudrost. (212)

U lidí, kteří jsou ve stavu pravé manželské lásky, se jejich štěstí ze společného života neustále prohlubuje, ale u lidí, kteří v tomto stavu nejsou, se jejich štěstí snižuje.

U prvé skupiny lidí se jejich štěstí ze společného života prohlubuje, protože se milují veškerou silou svých smyslů. Manželka ani manžel nevidí, necítí ani se nedotýkají ničeho, co by mohli milovat více než jeden druhého. Z toho povstává jejich štěstí ze společného života a ze sdílení jednoho domu, ložnice a postele. Mohou to dosvědčit všichni manželé, když si vzpomenu na prvé manželské rozkoše, které v oné době pociťovali v plnosti - protože tehdy nemilovali žádnou jinou ženu mimo svou manželku. Každý také ví, že k opačnému vývoji dochází, nemilují-li se dva lidé pravou manželskou láskou. (215)

Mezi manžely, kteří jsou ve stavu pravé manželské lásky, se prohlubuje vzájemné spojení mysli a spolu s ním i vzájemné přátelství, ale mezi těmi, kteří nejsou ve stavu pravé manželské lásky, obojí ustupuje.

V kapitole „Spojení duší a mysli manželstvím“ jsme ukázali, že toto spojení se u manželů, kteří jsou ve stavu pravé manželské lásky, prohlubuje. Prohlubuje se však zároveň i s tím, jak se k této lásce přidává přátelství, neboť přátelství je jakoby tvář této lásky a také jejím oblekem; láska si totiž navléká přátelství jako oblek a spojuje se s ním jako s tvář.

Láska před vznikem přátelství je podobná obecné lásce k opačnému pohlaví, která po svatbě postupně odeznívá. Láska spojená s přátelstvím však trvá i po svatbě a postupně sílí spolu s tím, jak proniká hluboko do hrudi. Přátelství uvádí mezi manžele lásku a činí z ní pravou manželskou lásku; tato láska zase činí z přátelství manželské přátelství - přátelství, které se hluboce odlišuje od přátelství každé jiné lásky, neboť jde o přátelství plné.

Je známe, že u lidí, kteří se nemilují manželskou láskou, dochází k opaku. V tomto případě jejich první přátelství, které se u nich rozvinulo v době zasnub a prvních dnů po svatbě, ustupuje z vnitřních oblastí jejich mysli a postupně se odtud stahuje stále dál, až se dostane pod povrch kůže. V případě těch, kteří uvažují o rozluce, se vytratí úplně. U těch, kteří o odloučení neuvažují, tato láska sice co do vnějšího zdání zůstává, ale uvnitř je chladná. (214)

Lidé, kteří jsou ve stavu pravé manželské lásky, si neustále přejí stát se jedním člověkem, ale ti, kteří v tomto stavu nejsou, si přejí zůstat dvěma lidmi. Manželská láska totiž ve svém jádru spočívá v touze dvou lidí stát se jedním člověkem, tedy v touze, aby se jejich životy staly jedním. Tato láska o tento cíl neustále usiluje a z tohoto úsilí plyne i veškerá její aktivita. Pozorování filozofů a učenců dokazují, že vnitřní úsilí je vlastním základem veškerého pohybu a že oním živým úsilím je lidská vůle. V lidech, kteří jsou ve stavu pravé manželské lásky, proto neustále sídlí úsilí neboli vůle stát se jedním člověkem.

Že opak je pravdou u lidí, kteří ve stavu pravé manželské lásky nejsou, je velmi dobře známo zejména těmto lidem samým. Ti na sebe myslí jako na dva rozdílné jedince, protože jejich duše a mysl jsou rozpojeny. Nevědí proto, co se myslí Pánovými slovy: „Již nejsou dva, ale jeden.“ (Mt 19.6). (215)

Lidé, kteří jsou ve stavu pravé manželské lásky, hledí v manželství k věčnosti - na rozdíl od těch, kteří ve stavu pravé manželské lásky nejsou. Věčnost je totiž přirozenou součástí této lásky - protože láska v manželce a moudrost v manželovi se do věčnosti rozvíjejí. Manželé přitom vstupují stále hlouběji do požehnání nebe - požehnání, které v sobě obsahuje i tuto moudrost a lásku k moudrosti. Kdyby jim proto byla myšlenka na věčnost odňata nebo kdyby jim nějakou náhodou sešla z mysli, bylo by to, jako by byli svrženi z nebe.

Následující příhoda mi osvětlila, jaké to je, když z myslí manželů ustoupí myšlenka na věčnost a její místo zaujme pohled na manželství jako na něco dočasného.

Jednou bylo dovoleno, aby se v mé přítomnosti zdržoval jistý manžel-ský pár z nebe, a jakémusi prohnanému duchovi se podařilo odejmut jim myšlenku na věčnost jejich manželství. Když byli o tuto myšlenku oloupeni, začali naříkat, že pro ně už nemá smysl žít a že se cítí tak bídne jako nikdy předtím. Když to vycítili jejich přátelé z nebe, odehnali toho zlomyslného ducha pryč a svrhli jej dolů. Pak se hned manželům vrátila jejich představa věčnosti a s radostí v srdci se něžně objali.

Jindy jsem naslouchal dvěma manželům, kteří v jednom okamžiku mysleli na své manželství jako na věčné, a v příštím okamžiku jako na něco dočasného. Důvodem bylo, že byli vnitřně odlišní. Ve chvílích, kdy mysleli na své manželství jako na věčné, byli spolu šťastni; ale ve chvílích, kdy na ně mysleli jako na něco dočasného, prohlašovali: „Již nemáme manželství“ a manželka tvrdila: „Už nejsem manželkou, ale milenkou“, a manžel: „Nejsem už manželem, ale chlípníkem.“ Byla jim proto ukázána jejich vnitřní rozdílnost a rozešli se. Protože si však oba spojovali manželství s věčností, byli jim poskytnuti vnitřně podobní partneři.

Tyto zážitky ukazují, že manželé, kteří jsou ve stavu pravé manželské lásky, hledí do věčnosti; a pokud jim tato představa unikne z nejvnitřnějších myšlenek, jeden druhému se v manželské lásce odcizí - přesto se však nemusí odcizit i v přátelství. Přátelství totiž sídlí ve vnějších oblastech, zatímco manželská láska ve vnitřních.

Stejně to je i s manželstvími na zemi. Pokud se zde manželé vroucně milují, považují svůj manželský svazek za věčný a vůbec nemyslí na to, že by měl být ukončen smrtí. A když jim to někdy přijde na mysl, zarmoutí se, dokud opět nezískají naději, že v příštím životě bude jejich manželství pokračovat. (216)

U lidí, kteří touží po pravé manželské lásce, Pán k sobě přivádí vnitřně podobné partnery, a pokud se tak nestane na zemi, dojde k tomu v nebi.

Vyplývá to z toho, že všechna manželství pravé manželské lásky poskytuje Pán. Ze tato manželství pocházejí od Něj, je zřejmé z odstavce 130

a 131. Jednou jsem slyšel anděly popisovat, jakým způsobem Pán v nebi poskytuje manželství:

Pánova Božská prozřetelnost je v nejvyšší míře jedinečná i obecná ve vztahu k manželstvím a podle této povahy v nich působí, neboť v nebi plynou veškeré rozkoše z rozkoší manželské lásky, obdobně jako sladké vody vyvěrají z fontány. Je proto zařízeno, že se narodí manželský pár, a aniž o tom chlapec nebo dívka něco vědí, jsou pod Pánovým dohledem neustále připravováni pro svá budoucí manželství. Po určeném čase se dívka - nyní mladá žena - a chlapec - nyní mladý muž - někde jakoby náhodou setkají a všimnou si jeden druhého. Okamžitě jakoby vnitřním instinktem poznají, že patří k sobě, a jejich vnitřní hlas jim řekne: „ona je má“ a „on je můj“. Později, když se tato myšlenka trochu zabydlí v jejich mysli, začnou o tom spolu vážně hovořit a zasnoubí se.

Použili jsme výrazů „jakoby náhodou“, „instinktem“ a „vnitřní hlas“, přestože jsme ve skutečnosti měli na mysli Božskou prozřetelnost. Když totiž člověk o Božské prozřetelnosti neví, jeví se mu to tak, jak jsem popsal výše - Pán přitom odkrývá jejich vnitřní podobnosti, aby se vzájemně viděli. (229)

Důvody chladných stavů, rozluk a rozvodů

Lidé zakoušejí duchovní teplo a duchovní chlad - duchovní teplo je láska a duchovní chlad je nepřítomnost lásky.

Duchovní teplo vzniká ze slunce duchovního světa. Toto slunce je vyzařováním z Pána, který se nachází v jeho středu, a jeho podstatou je proto čistá láska. Andělům se jeví jako ohnivý kotouč, přesně jako slunce tohoto světa lidem, neboť láska je duchovním ohněm. Z duchovního slunce, které je čistou láskou, vyzařuje teplo a světlo - teplo, které je ve své podstatě láskou, a světlo, které je ve své podstatě moudrostí. Je tedy zřejmé, že zdrojem duchovního tepla je láska.

Rovněž se stručně zmíníme o původu duchovního chladu. Pochází ze slunce přírodního světa a z jeho tepla a světla.

Slunce přírodního světa bylo stvořeno tak, aby do svého tepla a světla přijímalo duchovní teplo a světlo a přenášelo je pomocí atmosféry až do těch nejnepatrnějších prvků přírody. Realizují se tak cíle, které má Pán ve svém slunci, a zároveň se tak duchovní principy odívají vhodnými obaly, tedy materiály, díky kterým se tyto konečné cíle mohou v přírodě uskutečňovat. Dochází k tomu tehdy, když přírodní teplo v sobě obsahuje duchovní teplo a je s ním spojeno.

Opačný případ nastává, když je přírodní teplo od duchovního odděleno, jak tomu bývá u lidí, kteří milují přírodní věci a odmítají věci duchovní. U nich se duchovní teplo mění v chlad a tyto dva druhy tepla, od stvoření harmonické, se stanou protiklady - teplo, které mělo být nadřazené,

se stane podraženým, a naopak. Duchovní teplo, jež mělo být svým původem nadřazené, tehdy ustupuje a v prvcích, které je obvykle přijímají, chladne, protože se mění na svůj protiklad.

Z toho je zřejmé, co to je duchovní chlad - je to ztráta a nepřítomnost duchovního tepla. A jak jsme právě řekli, teplem myslíme lásku, neboť duchovní teplo je v živých příjemcích pocíťováno jako láska.

V duchovním světě jsem slyšel vyprávět, že zcela přírodní duchové pocíťují intenzivní chlad, kdykoliv se přiblíží k nějakému andělu, který je ve stavu lásky. Stejnou zkušenost mají i duchové v pekle, kdykoliv na ně zavane teplo z nebe; a když je od nich teplo nebe odňato a oddáleno, rozhoří se navzájem vůči sobě obrovským žárem. (235)

Duchovní chlad v manželství je rozdělením duší a myslí. Výsledkem je lhostejnost, hádky, pohrdání, výsměch a nechut', které v mnoha případech partnery nakonec dovedou k rozdělení v posteli, ložnici a domě.

Je příliš dobře známo, že když původní láska manželů ochladne a začne se vytrácet, tyto věci se opravdu dějí, než aby to bylo nutné nějak komentovat. K těmto stavům dochází proto, že manželský chlad sídlí mnohem hlouběji v mysli než kterýkoliv jiný chlad. Podstata manželství vzniká v duši, abý z jedné duše mohla být stvořena další a otcova duše se mohla přenést na potomky. Proto manželský chlad začíná právě zde a postupně sestupuje dolů, a mění tak dřívější šťastné stavy plné rozkoší na stavy smutné a nepříjemné. (236)

Je mnoho příčin, proč vznikají a rozvíjejí se chladné stavy - některé z nich jsou vnitřní, jiné vnější a některé náhodné.

Ve světě se ví, že těchto příčin je mnoho, a ví se také, že vznikají na základě mnoha vnějších faktorů. Neví se však, že jejich pravá příčina leží skryta v nejhlubším nitru člověka a že chladné stavy odtud plynou postupně směrem ven, až se projeví i navenek. Vnější faktory tedy nejsou příčinami samy o sobě, ale vyvěrají z pravých příčin, které - jak jsme právě řekli - leží skryté v nejhlubších oblastech člověka. (237)

Vnitřní příčiny manželského chladu se vztahují k náboženství.

Veškerá reproduktivní tvořivá síla v semenech rostlinné říše i v duších zvířat pochází z manželské sféry - ze sféry dobra a pravdy, která neustále vychází z Pána, Stvořitele a Udržovatele vesmíru. Toto dobro a pravda se svým vlastním úsilím spojují v jedno. Jejich manželské úsilí působí i v duších lidí, ze kterých manželská láska prýští jako ze svého prvotního zdroje.

Totéž manželství, z něhož plyne tato univerzální sféra, vytváří v člověku také církev, jak jsme ukázali v kapitole *Manželství Pána a církve* i na dalších místech.

Je proto zcela jasné, že církev a manželská láska ve svém zdroji v člověku sídlí společně a jsou neustále ve stavu, kdy se jakoby objímají. Více na toto téma viz výše odst. 130, kde jsme ukázali, že manželská láska závisí na stavu církve v člověku, a proto vyvěrá z náboženství, které ji utváří.

Lidé byli navíc stvořeni tak, aby mohli být stále vnitřnějšími a aby mohli být uváděni či pozdvihováni stále výše do manželství dobra a pravdy, a tak i do stavu pravé manželské lásky, a to až k bodu, kdy budou moci cítit její štěstí. Jediným prostředkem, kterým toho lze dosáhnout, je náboženství. To je zřejmé ze všeho, co jsme doposud řekli - tedy že církev a manželská láska sídlí ve svém zdroji v člověku společně a že se vzájemně jakoby objímají, takže nemohou jinak než být ve spojení. (238)

Z výše řečeného vyplývá, že tam, kde schází náboženství, tam neexistuje ani manželská láska; a kde neexistuje manželská láska, tam se na jejím místě rozlévá chlad.

V odst. 235 jsme uvedli, že manželský chlad je nepřítomností a ztrátou této lásky; platí tedy zároveň, že manželský chlad je nepřítomností a ztrátou církve nebo náboženství v člověku.

Dostatečným důkazem může být skutečnost, že lidé dnes obecně nevědí nic o pravé manželské lásce. Kdo dnes ví, že zdroj manželské lásky vyvěrá z náboženství? Byl by to dnes vůbec kdo ochoten připustit - a našel by se vůbec někdo, kdo by tím nebyl překvapen? Jediná příčina této nevědomosti spočívá ve skutečnosti, že ačkoliv dnes existuje náboženství, nevyskytují se náboženské pravdy; a čím je náboženství bez pravd? (239)

Příčiny, které vedou k vnitřnímu chladu, však nemusí vždy vyvolávat i vnější chlad.

Kdyby stejné příčiny, které vedou k vnitřnímu chladu, vyvolávaly zároveň i chlad vnější, potom by ve světě docházelo k tolika rozchodům, kolik je případů vnitřního chladu - a těch je tolik, kolik manželství spojuje lidi tápající v náboženství zdeformovaném nepravdami, lidi s rozdílným náboženstvím a lidi bez náboženství. Přesto se ví, že mnozí s těchto lidí spolu žijí, jako by se navzájem milovali a jako by byli přáteli. Proč tomu u vnitřně chladných lidí je, ukážeme v následující kapitole o hrané lásce, přátelství a projevované přízni mezi manžely.

Existuje mnoho okolností, které spojují mysli partnerů, a nespojují zároveň i jejich duše. Vnitřní chlad se však v tomto případě nalézá uvnitř stále a člověk jej opakovaně pociťuje ve chvílích, kdy se projeví i navenek. Manželé v tomto svazku se navzájem citově odcizují a přibližují se pouze v myšlenkách, podle kterých mluví a chovají se tak, aby byl zachován dojem přátelství a přízně. Důsledkem je, že nevědí nic o příjemnostech a radostech pravé manželské lásky a již vůbec nic o štěstí a blaženosti, které tato láska vyvolává. Ty jsou pro ně téměř jako pohádka pro děti. (244)

Proti výše řečenému může někdo vznést námitku, že z života otce se mohou plodit děti neustále, přestože otcova duše není sjednocena s matčinou, nebo dokonce když rodiče rozdělují hluboký chlad. K plození dětí však dochází i za těchto okolností, protože intelekt muže není nikdy uzavřen natolik, aby nemohl být pozdvižen do světla, ve kterém dlí jeho duše (na rozdíl od lásky v jeho vůli, která nemůže být pozvednuta do tepla odpovídajícího tomuto světlu jinak než životem, který mění charakter člověka z přírodního na duchovní). Proto stále dochází k plození nových životů. Duše otce se však při svém sestupu, v němž se stává semenem či spermii, odívá prvky náležejícími otcově lásce. Odtud také pochází dědičné zlo.

K tomu přidám tajemství, které znám z nebe, že ke spojení dvou rozpojených duší, zejména duší manželů, dochází pomocí některé prostřední lásky. Jinak by u lidí vůbec nemohlo dojít k počětí. (245)

Zdánlivá láska, přátelství a projevování přízně

Téměř všichni lidé v přírodním světě mohou být spojováni prostřednictvím vnějších citových náklonností. Pokud se však různí ve vnitřních náklonnostech a tyto odlišnosti se projevují i navenek, spojení být nemohou.

Lidé ve světě jsou totiž oděni materiálními těly, která jsou ovládána žádostmi podobnými nečistotám. Ty se usazují u dna, obdobně jako když kvasí nové víno. Z těchto prvků pochází materiál, z něž jsou složena těla lidí ve světě. Výsledkem je, že vnitřní pohnutky lidí se neprojevují a mnohdy po nich nezůstává ani žádná viditelná stopa. Buď je totiž pohltí tělo a jeho nečistoty, nebo je člověk ze zvyku naučeného v raném dětství hluboko uvnitř skryje.

Lidé také mohou vycítit citový stav jiného člověka, vstoupit do něj a přitáhnout k sobě jeho city, a tak navázat vztah. Takto lidé navazují vzájemné vztahy, protože každý cit s sebou nese rozkoše a rozkoše svazují lidská srdce.

Jiné by to bylo, kdyby vnitřní pohnutky byly stejně viditelné jako vnější a projevovaly se i výrazem tváře, gestikulací a řečí, nebo kdyby bylo možné ucítit jejich rozkoše čichem tak jako v duchovním světě. Kdyby pak dva lidé zjistili, že jejich vnitřní pohnutky jsou nesouhlasné a rozdílné, oddělili by od sebe svá srdce a mysli; a nakolik by cítili vzájemnou antipatii, natolik by se od sebe vzdálili. (272)

V duchovním světě se lidé sdružují podle vnitřních náklonností, nikoliv podle vnějších (nejsou-li tyto v harmonii s vnitřními).

Lidé v duchovním světě totiž odložili svá materiální těla, která přijímají a projevují nejrůznější druhy citů, jak jsme se právě zmínili. A je-li člověk bez materiálního těla, je ve stavu vnitřních náklonností, které tělo dříve zakrývalo. V duchovním světě proto lidé pouze nepociťují podobnosti a rozdílnosti charakteru a souhlasné a nesouhlasné city, ale ty se tam rovněž projevují ve výrazu tváře, ve slovech a v gestikulaci. Proto se tam sdružují lidé obdobného charakteru, zatímco lidé rozdílného charakteru zůstávají od sebe vzdáleni. Proto je také celé nebe uspořádáno Pánem podle různorodosti náklonností lásky k dobru a k pravdě, a naopak peklo podle různorodosti náklonností lásky ke zlu a k nepravdám.

Andělé mají vnitřní a vnější pohnutky tak jako lidé na světě; jejich vnitřní pohnutky však nemohou být zastřeny vnějšími, a proto jimi prosvítají a projevují se skrze ně. U andělů a duchů jsou proto obě pohnutky uvedeny do vzájemné podoby a do souvztažnosti. Ty vnitřní se pak věrně zobrazují vnějšími, objevují se na jejich tvářích a lze je rozpoznat v tónu řeči i v jejich chování a gestikulaci. (Andělé a duchové mají vnitřní a vnější pohnutky, protože mají mysl a tělo. Pohnutky a z nich plynoucí myšlenky se vztahují k mysli, zatímco vjemy a z nich plynoucí radosti se vztahují k tělu.)

V duchovním světě se často stává, že se tam po smrti sejdou bývalí přátelé, vzpomenu si na své minulé přátelství na světě a věří, že bude pokračovat dál i v tomto světě. Když však andělé v nebi vycítí, že jejich vztah je založen pouze na vnějších náklonnostech, jsou podle svých vnitřních náklonností rozděleni. Pak každého z nich pošlou jinam, jednoho na sever, druhého na západ, takže se již nikdy nepotkají. Ani by se nepoznali, protože na místě, které dostanou k přebývání, se jejich tváře mění tak, že se stávají obrazem jejich vnitřních náklonností.

Z toho všeho je jasné, že v duchovním světě se všichni sdružují podle vnitřních náklonností, a ne podle vnějších, pokud ty nejsou s nimi v harmonii. (273)

Manželství na světě se obecně uzavírají na základě vnějších náklonností.

Lidé tohoto světa totiž při vstupu do manželství málokdy berou v úvahu své vnitřní náklonnosti; a i kdyby chtěli, muži by stejně na ženách nedo-

kázali poznat jejich jediný projev, neboť ženy je svým vrozeným instinktem hluboko skrývají.

Existuje spousta vnějších pohnutek, které muže lákají do manželství. V dnešním světě to je nejčastěji touha po zvětšení rodinného majetku (k zajištění bohatství nebo prostředků pro pohodlný život). Na druhém místě je touha po ocenění - tedy touha získat společenské uznání či prospěšné pozice. Dále zde hrají roli různé tělesné touhy a žádosti. I ty znemožňují věnovat pozornost vzájemné podobnosti vnitřních náklonností. (274)

Pokud však myslí partnerů nespojují i vnitřní náklonnosti, manželská pouta se doma uvolňují. Řekli jsme doma, protože se tak děje v soukromí. Uvolňují se spolu s tím, jak hasnou původní vroucí city vzniklé v době zasnub a hořící v době před svatbou. Tyto vzájemné city se pro rozdílnost vnitřních náklonností postupně vytrácejí, až nakonec pohasnou docela a na jejich místo nastoupí chlad. Dobře se ví, že tehdy city zmizí a manželé již více nespojují ani ony vnější pohnutky, které je kdysi lákaly a přivedly do manželství.

Již jsme se zmínili o tom, že tyto chladné stavy vznikají z nejrůznějších vnitřních, vnějších i náhodných příčin, které společně mají původ v rozdílnosti vnitřních náklonností. (275)

Manželství na světě však přesto musí pokračovat až do konce života.

Uvádíme tuto skutečnost proto, abychom na jejím základě logicky zdůvodnili, jak nezbytný, užitečný a pravdivý je následující princip: v případě manželství, ve kterých schází skutečná manželská láska, se manželé mají přesto chovat tak, jako by mezi nimi tato láska byla. Jiné by to bylo, kdyby manželství, do kterého lidé jednou vstoupí, nebylo smlouvou do konce života, ale mohlo být libovolně ukončeno. Tak tomu bylo u izraelského národa, který si pro sebe vyžádal právo z jakéhokoliv důvodu propouštět manželky, jak vyplývá z následujícího verše *Matoušova evangelia*:

„Tu k němu přišli farizeové a pokoušeli ho: „Je dovoleno propustit manželku z jakékoliv příčiny?“

Ježíš jim odpověděl, že není dovoleno rozvést se s manželkou a oženit se s jinou ženou z jiného důvodu než pro cizoložství;

oni odpověděli, že Mojžíš přesto umožnil dávat manželkám rozlukový lístek a propouštět je. Učedníci také řekli:

*„Jestliže je to s mužem a ženou takové, pak je lépe se neženit.“
(Mt 19,3-10)*

Protože tedy manželská smlouva je smlouvou na celý život, je mezi manžely nezbytná alespoň zdánlivá láska a přátelství.

Princip, že uzavřená manželství musí ve světě pokračovat až do konce života, je založen na Božím zákoně, a proto je také věcí zákona rozumového a občanského.

Boží zákon, na kterém je tento princip založen, říká, že je nezákonné rozvést se s manželkou a oženit se s jinou ženou z jiné příčiny než pro cizoložství, jak bylo uvedeno výše. Tento princip je také věcí rozumového zákona, protože rozumový zákon je založen na duchovním - Boží a rozumový zákon jsou ve skutečnosti jedním. Ze světla obou těchto zákonů dohromady či z rozumového zákona ve světle Božího je zřejmé, k jakým zvrácenostem a rozvratu společnosti by vedlo, kdyby se muži směli podle své libovůle rozvádět a propouštět své manželky.

To však neznamená, že v odůvodněných případech není dovolena odluka manželů. (276)

Manžele, kteří nejsou spojeni vnitřními náklonnostmi, mohou spojovat náklonnosti vnější, nahrazující vnitřní.

Vnitřní náklonností myslíme společnou náklonnost v myslích partnerů pocházející z nebe, zatímco vnější náklonnosti vyvolává v myslích obou svět. Tento druhý typ rovněž určuje kvalitu mysli, ale zaujímá její nižší oblast, zatímco vnitřní náklonnosti zaujímají vyšší oblasti mysli.

Protože oba druhy náklonností sídlí v mysli, může se zdát, že se podobají. Přestože to není pravda, může se to tak opravdu jevit - někteří manželé tyto zdánlivé náklonnosti rozvíjejí účelově a někteří proto, že je to příjemné.

Manželé uzavírají již při vstupu do manželství určité spojenectví, které v nich zůstává zakořeněno, přestože se mohou odlišovat ve vlastnostech

a v charakteru. Sdílejí například společný majetek, často pracují za společným cílem a vykonávají spolu různé nezbytné činnosti v domácnosti - sdílejí proto společné myšlenky a jistá tajemství. Rovněž sdílejí postel a lásku ke svým dětem. Kromě toho je spojuje ještě několik dalších věcí, které jsou součástí manželské smlouvy i součástí jejich myslí. Tato společná pouta podporují vznik zejména vnějších náklonností, jež se podobají náklonnostem vnitřním. (277)

Výsledkem je zdánlivá láska, přátelství a přízeň prokazovaná mezi manžely. Ty se rozvíjejí díky tomu, že manželská smlouva je smlouvou do konce života, i díky společnému sdílení života, které se stalo součástí myslí manželů a vyvolalo rozvoj vnějších náklonností. Rozvíjejí se také pro svou praktickou užitečnost a nezbytnost. Díky těmto vnějším náklonnostem či nápodobám se vnější láska a přátelství jeví jako vnitřní. (278)

Tato zdánlivá manželská láska či její nápodoba je potřebná, protože je užitečná a nezbytná. Nápodobou ji nazýváme proto, že vzniká mezi partnery, kteří se navzájem liší v myslích, a proto jsou k sobě vnitřně chladní. Pokud však přesto žijí společný život řádným a slušným způsobem, můžeme jejich vzájemný vztah nazývat nápodobou, a to nápodobou manželskou, která je potřebná a správná. Svým životem totiž slouží užitečným cílům, a proto je tato nápodoba něčím naprosto jiným než přetvářkou. (279)

Žije-li v manželství duchovní člověk s přírodním, nápodoba manželské lásky je v případě duchovního partnera záležitostí spravedlnosti a soudnosti. Duchovní člověk totiž koná vše v souladu se spravedlností a soudností. Proto pro něj tyto nápodoby nejsou v rozporu s vnitřními pohnutkami, ale v souladu s nimi. Jedná totiž ve všem uvážlivě a jeho cílem je zlepšení stavu; a pokud toho nemůže dosáhnout, snaží se alespoň o urovnání poměrů - kvůli pořádku v domácnosti, vzájemné pomoci jednoho druhému, péči o děti a kvůli klidu a míru. Tyto záměry v něm vyvolává smysl pro spravedlnost a prostřednictvím soudnosti je uplatňuje v praxi. Takto žije duchovní člověk s přírodním, neboť duchovní člověk se chová duchovně dokonce i s člověkem přírodním. (280)

Různé druhy nápodoby lásky a přátelství se mezi druhy rozvinou i tehdy, je-li jeden z nich v podřízeném stavu vůči druhému.

Po prvním manželském období mezi manžely vzniknou souboje o to, kdo bude mít jaká práva a moc. Hádky kvůli právům vznikají proto, že podle

podmínek manželské dohody jsou si oba rovni, a přesto má každý jisté postavení ve vztahu ke svým povinnostem. Hádky kvůli moci vznikají tehdy, trvají-li muži na tom, že budou mít rozhodující slovo ve všech věcech domácnosti, a to jen proto, že jsou muži, a že ženy budou podřízené jen proto, že jsou ženy. Takovéto dnes obvyklé zápasy nejsou výsledkem ničeho jiného než skutečnosti, že lidé nevědí nic o pravé manželské lásce a o štěstí, které z ní plyne. Když to lidé nevědí a necítí, na místo pravé manželské lásky nastoupí touha vlastnit, vydávající se za tuto lásku. Je-li pravá láska odstraněna, z této touhy po vlastnění se rozvine boj o moc.

Pokud muži, kteří takto bojují o svou moc, získají po několika zápasích nadvládu, sníží pak své ženy na své vlastnictví, s kterým si mohou nakládat jak chtějí, nebo je zcela podřídí své vůli, nebo z nich učiní své služby. Avšak pokud nadvládu získají ženy, jejich touha ovládat je jistou napodobeninou manželské lásky a je kontrolována zákony a strachem z rozluky, pokud by svou moc nechaly přesáhnout zákonné meze; žijí proto se svými manžely stále jako se svými společníky.

Láska a přátelství, jaké existují mezi dominující manželkou a podřízeným manželem nebo naopak, nemohou být popsány několika slovy. Kdybychom je měli srovnat a sepsat jejich rozdíly, nestačilo k tomu ani několik stránek. V následující kapitole si řekneme, jakým uměním získávají ženy moc nad svými manžely. (291)

Na světě existují pekelná manželství, v nichž jsou manželé v nitru úhlavními nepřáteli a navenek se jeví jako nejbližší přátelé. Manželky z takovýchto manželství mi v duchovním světě zakazovaly existenci těchto spojení veřejně prozradit. Bály se totiž, že by vyšlo zároveň najevo i jejich umění, jak získávat nad muži moc, a velice jim záleželo na tom, aby toto umění zůstalo skryto. Protože mě však muži z jejich světa vybízeli, abych ostatní obeznámil s tím, proč v jejich nitru plane vůči jejich ženám nenávisť a zuřivost, a to právě kvůli tomuto tajnému umění žen, rád bych zde řekl následující.

Tito muži prý mají ze svých žen podvědomou obrovskou hrůzu. Proto otrocky naslouchají všem jejich přáním a plní jejich příkazy podřízeněji než ti nejponiženější sluhové - a tak se prakticky stávají bezduchými loutkami. Takovými, pokračovali, se prý ve vztahu ke svým manželkám nestávají pouze muži bez společenského postavení, ale také muži na vysokých pozicích

a funkcích a dokonce i silní a uznávaní vůdci. Tito muži mi také řekli, že poté, co se v nich tato hrůza jednou usídí, nemají již žádnou odvahu mluvit se svými ženami jinak než přátelsky a nedovolí si neuspokojit žádný jejich vrtoch, přestože k nim v srdci chovají hlubokou nenávisť. Jejich ženy s nimi přitom mluví a chovají se k nim zdvořile a poslušně plní některé jejich žádosti.

Protože se tito muži sami diví tomu, jak v nich mohlo vzniknout uvnitř takové nepřátelství a navenek takové zdánlivé přátelství, snažili se tomu najít příčinu u žen, které znají tajné umění, jež dokáže tento stav vyvolat. Z toho, co jim tyto ženy řekly, prý zjistili, že ženy hluboko v sobě skrývají znalosti, jak si podle své vůle lehce podrobit a podřídít muže. Zjistili dále, že neslušné ženy toho dosahují někdy tím, že se střídavě hádají a jindy jsou milé, někdy tím, že se stále tvrdě a nepříjemně tváří, někdy jinými prostředky. Dobře vycované ženy však toho docilují tím, že nepřetržitě trvají na svých požadavcích a vytrvale se stavějí na odpor vůči svým manželům; pokud od nich zakoušejí tvrdé zacházení, vymáhají si rovnost danou právem a neohroženě a zarputile na ní trvají. Dokonce říkají, že i kdyby je muži vypudili z domu, vrátily by se, pokud by chtěly, a dál by trvaly na svých požadavcích. Vědí totiž, že mužům jejich podstata nedovolí neustále vzdorovat stálému tlaku žen a že když jednou ustoupí, zůstanou již podřízenými. Pak, když již mají své muže pod kontrolou, chovají se k nim zdvořile a laskavě.

(Pravá příčina, proč ženy získávají kontrolu takovou lstivostí, spočívá v tom, že muži jednájí podle svého intelektu, a ženy podle své vůle; a vůle je na rozdíl od intelektu neústupná. Bylo mi řečeno, že nejhorší ženy tohoto druhu jsou spalovány vnitřní touhou vládnout a drží se svého cíle tak zarputile, že o něj usilují až do posledního dechu.)

Slyšel jsem také, jak se tyto ženy v duchovním světě ospravedlňovaly a vysvětlovaly, proč si tento druh umění osvojily. Právily, že by s tím nezačaly, kdyby nepředvíдалy u svých mužů naprosté pohrdání, odmítnutí, a tedy i zkázu, které před nimi ležely, kdyby se nechaly svými manžely porazit. Proto, tvrdily, se z nezbytnosti chytily těchto zbraní. K tomu přidaly následující varování, aby muži neupírali ženám jejich práva a v době, kdy budou pociťovat svůj periodický chlad, aby nepovažovali své manželky za méněcenné a nezacházeli s nimi hůře než se sluhové. Uvedli také, že mnoho žen není připraveno tyto praktiky používat kvůli své vrozené bázlivosti; já jsem však dodal, že spíše kvůli své vrozené skromnosti.

Tolik k osvětlení toho, co myslíme pekelnými manželstvími na světě, v nichž jsou manželé vnitřně úhlavními nepřáteli, a navenek se jeví jako nejbližší přátelé. (292)

K tomu přidávám dvě další vzpomínky.

Jednou jsem se díval ze svého okna směrem na východ a spatřil jsem skupinku sedmi žen v růžové zahradě, jak sedí u fontány a pijí z ní vodu. Když jsem napjal zrak, abych viděl, co dělají, intenzita mého pohledu přitáhla jejich pozornost. Jedna z nich na mě kývla a pozvala mě tak, ať jdu k nim. Vyšel jsem tedy z domu a spěchal za ženami. Když jsem k nim dorazil, zdvořile jsem se zeptal, odkud přicházejí.

Odpověděly: „Jsme manželky a právě rozmlouváme o rozkoších manželské lásky. Po mnoha úvahách jsme usoudily, že to jsou zároveň rozkoše moudrosti.“

Jejich odpověď mi udělala takovou radost, že jsem se ocitnul hlouběji v duchu, a tedy i v osvětlenějším stavu než kdykoliv předtím. Požádal jsem je proto: „Dovolte mi, prosím, položit vám několik otázek o těchto příjemných rozkoších.“ Ženy přikývly na souhlas.

A tak jsem se zeptal: „Jak vy ženy víte, že rozkoše manželské lásky jsou zároveň i rozkošemi moudrosti?“

Ženy odpověděly: „Víme to podle souvztažnosti, která existuje mezi moudrostí našich manželů a mezi našimi rozkošemi manželské lásky. Rozkoše manželské lásky v nás totiž buď rostou, nebo ubývají, nebo se mění na něco jiného podle stavu moudrosti našich manželů.“

Když jsem to vyslechl, položil jsem další otázku: „Vím, že vás zasahují něžná slova manželů i jejich radost a že ve vás vyvolávají vlastní slast, kterou cítíte celým srdcem. Divím se ale tomu, že říkáte, že je to díky jejich moudrosti. Řekněte mi proto, co to je moudrost a jaký druh moudrosti máte na mysli?“

To ženy trochu podráždilo. „Myslíš si, že nevíme, co to je moudrost a jaký druh moudrosti vyvolává tyto rozkoše, přestože my na ni myslíme denně a učíme se o ní z úst svých manželů? My manželky opravdu myslíme na stav našich manželů od rána do večera a jen málokdy přijde hodina, kdy

by se naše intuitivní myšlení přerušilo nebo zcela ustalo. Naši manželé naopak stráví během dne jen velmi málo času přemýšlením o našem stavu. Víme proto, jaký druh moudrosti manželů v nás nachází zalíbení. Naši muži nazývají tento druh moudrosti moudrostí duchovně-rozumovou nebo duchovně-morální. Říkají, že duchovně-rozumová moudrost je záležitostí intelektu a jeho intelektuálních pojmů, zatímco duchovně-morální moudrost je záležitostí vůle a jejího způsobu života. Přesto tyto dva druhy moudrosti spojují dohromady a považují je za jedinou moudrost, a tvrdí, že její rozkoše se přenášejí z jejich mysli do našich srdcí a z našich srdcí zpět do srdcí jejich, takže se vracejí k moudrosti, z níž vznikly.“

Pak jsem se zeptal: „Víte něco bližšího o této moudrosti, která ve vás vyvolává rozkoše?“

„Ano,“ odpověděly. „Je to duchovní moudrost, a odtud také moudrost rozumová a morální. Duchovní moudrost znamená uznávat Pána našeho Spasitele jako jediného Boha nebe a země, a prostřednictvím Jeho Písma a rozprav z něj si osvojovat Jeho pravdy o církvi. Z toho povstává duchovní racionalita; a pokud člověk žije z Něj podle těchto pravd, osvojuje si duchovní morálku. Naši manželé obojí nazývají moudrostí, která plodí pravou manželskou lásku. Slyšely jsme od nich také důvod. Tato moudrost totiž otevírá vnitřní oblasti mysli a odtud i těla, a vytváří tak lásce volný průchod - průchod celému proudu lásky od jejích prvních až po ty poslední částičky. Manželská láska na mohutnosti a síle tohoto proudu závisí a žije z něj.“

Konkrétně ve vztahu k manželství tato duchovně-rozumová a duchovně-morální moudrost našich manželů má za cíl milovat jen manželku a zbavit se touhy po jiných ženách. Čím dokonaleji muž tohoto cíle dosáhne, tím vyššího stupně a vyšší kvality dosáhne i manželská láska. O to lépe pak v sobě vnímáme souhlasné rozkoše, které v nás odpovídají radostným citům a spokojeným myšlenkám manželů.“

Zeptal jsem se jich ještě, zda vědí, jak k této komunikaci dochází. Odpověděly: „Každý vztah lásky vyžaduje akci, přijetí a reakci. Stav naší lásky s jejími rozkošemi je tím, co koná. Stav moudrosti našich manželů je tím, co přijímá a zároveň i tím, co zpětně reaguje podle předchozího přijetí. My pak tuto reakci vnímáme s pocitem slasti v srdci - podle našeho vlastního stavu, který se neustále prohlubuje a je připraven přijímat věci, které souhlasí s charakterem našich manželů a vychází z něj, a proto souhlasí i s konečným stavem této lásky v nás a vychází z něj.“

U lidí cudného charakteru, tedy u těch, kteří na manželství myslí z náboženského hlediska, manželství ducha předchází manželství těla. Jsou to právě ti, ve kterých láska stoupá až k duši, a proto se vrací dolů z výšky, jak již bylo popsáno. Jejich duše se odvrací od neomezované lásky k opačnému pohlaví, oddává se pouze jedinému partneru a hledí k nekonečné a věčné jednotě dvojice a ke stále rostoucímu štěstí z této jednoty. To je oba naplňuje neustále nadějí, která jim vlévá do mysli život.

U lidí necudného charakteru, tedy u lidí, kteří na manželství a jeho svatost nemyslí z náboženského hlediska, je tomu naprosto jinak. Tito lidé zakoušejí manželství těla, ale už ne manželství ducha. I pokud se u nich v době zasnub objeví nějaké stopy po manželství ducha, a dokonce i pokud je jejich manželství nadnášeno myšlenkami vzhůru, přesto nakonec vždy spadne zpět do smyslnosti, která povstává z tělesné vůle. Takto se jejich manželství vrhá střemhlav z nečistých principů mysli dolů do těla a zamořuje konečné vyjádření lásky předstíranou vůní. Proto také tato láska po počátečním vzplanutí náhle vyhoří a změní se v tuhou zimu, a tím se její síly vyčerpají ještě rychleji. U těchto lidí zasnuby stěží způsobí víc, než že v nich podnítí touhu po smyslném uspokojení, a tak znečistí princip manželské lásky. (303, 304)

V době zasnub se partneři nemají spojovat fyzicky, protože by se tím zničil řád, na kterém je postavena manželská láska.

Lidská mysl je rozdělena do tří oblastí - nejvyšší neboli nebeské, prostřední neboli duchovní a nejnižší neboli přírodní. Člověk se rodí do nejnižší oblasti, ale životem vedeným podle náboženských principů může vystoupit do vyšší, duchovní oblasti, a dosáhne-li manželství lásky a moudrosti, vstoupí do nejvyšší, nebeské oblasti.

Všechny druhy zla a chtíčů sídlí v tom nejnižším, přírodním plánu mysli. Na duchovní úrovni mysli již žádná zla a chtíče nesídlí, neboť to je oblast, ve které Pán vede znovuzrozeného člověka. A na té nejvyšší, nebeské úrovni člověk nachází manželskou čistotu obklopenou její láskou. Do ni bývá člověk povznášen láskou k užitečnému konání, a protože nejvyšším cílům slouží právě manželství, bývá tam povznášen také pravou manželskou láskou.

Z toho všeho plyne ve stručnosti závěr, že manželská láska se musí povznést z té nejnižší oblasti do té nejvyšší, aby se očistila a aby tak sestoupila z čistého zdroje prostředními a nejnižšími vrstvami do těla. Pokud se tak stane, její sestupující čistota vyčistí ty nejspodnější úrovně od jejich nečistot, a tak se očistí i konečné vyjádření této lásky.

Pokud však byl tento postupný vývoj ve svém řádu uspěchán předčasným fyzickým spojením, ke kterému došlo dříve, než k němu nastal pravý čas, člověk jednal ze své nejnižší mysli, která je od narození nečistá. Je známou zkušeností, že právě odsud odvozuje svůj počátek chlad k manželství a pohrdavá lhostejnost k partnerovi.

Předčasná spojení, stejně jako extrémní prodlužování či zkracování doby zasnub, však mají v různých případech různé důsledky. Tyto rozdíly by však pro jejich různorodost a množství bylo obtížné vyjmenovat. (305)

Po ukončení zasnub má přijít svatba.

Některé oslavy jsou pouhými formálními záležitostmi, a některé jsou zároveň i záležitostmi podstatnými. Svatba náleží mezi ty druhé. Tvzení, že svatba je podstatná záležitost a měla by být veřejně dosvědčena a formálně oslavena, je možno podepřít následujícími důvody:

1. Svatba označuje konec jednoho stavu, který byl zahájen zasnoubením a který byl v první řadě stavem ducha, a počátek následujícího stavu, který je zahájen svatbou a který je stavem ducha a zároveň i těla. V této době totiž duch sestupuje do těla a vyjadřuje se zde. Proto dnem svatby snoubenci odkládají svůj původní stav a jméno a přijímají manželský stav a jméno manželů a druhů oddaných i tělesně.

2. Svatba je uvádí do nového stavu, jehož působením se mladá žena stává manželkou a mladý muž manželem, takže se mohou stát jedním tělem. Toho dosahují, když jsou sjednoceni láskou v jejím konečném vyjádření. Již jsme ukázali, že manželství skutečně proměňuje dívku v manželku a mladého muže v manžela, a že manželství sjednocuje dvojici do jediné lidské formy, takže již nejsou dvěma, ale jedním tělem.

3. Svatba vede dvojici k úplnému oddělení lásky k opačnému pohlaví od lásky manželské. K tomuto oddělování dochází díky plné příležitosti ke spojení, a to tehdy, když manželé věnují svou lásku výlučně jeden druhému.

4. Mohlo by se zdát, že svatba pouze vyznačuje bod mezi těmito stavy a že je to tedy formalita, kterou by bylo možné vypustit. Svatba však v sobě zahrnuje i jednu podstatnou záležitost, a to skutečnost, že do nového stavu je nutné vstoupit také smlouvou, kterou odsouhlasí oba partneři za přítomnosti svědků a kterou musí uzavřít kněz (kromě dalších náležitostí sloužících k jejímu pevnému ustavení).

Protože svatba obsahuje tyto podstatné záležitosti a právoplatné manželství vzniká až po jejich vyplnění, svatby se oslavují i v nebi. (306)

Předtím, než dojde k oslavě manželství, musí být za přítomnosti svědků ustanovena manželská smlouva. Jejím cílem je uznat požadavky a náležitosti pravé manželské lásky, které takto mohou být připamatovány i později po svatbě. Tato smlouva slouží jako závazek, jenž váže myslí obou partnerů ve svazek právoplatného manželství - neboť po prvních stádiích manželství se čas od času vracejí stavy, které předcházely manželství a ve kterých manželé začínají zapomínat na smlouvu, do které vstoupili. Nečisté touhy dokonce svádějí některé lidi až k tomu, že na tuto smlouvu úplně zapomínají a pokud si ji připomenou, proklínají ji. Aby společnost takovým přestupkům zabránila, zavedla opatření k ochraně této smlouvy a ustanovila tresty za její porušování.

Jednou větou, tato smlouva ozřejmuje a zakládá posvátné požadavky pravé manželské lásky a manželé k nim zavazuje. Zakládá se na ní také zákonnost plození dětí a uzákoňuje se jejich dědické právo na majetek rodičů. (307)

Manželství by mělo být slavnostně uzavřeno knězem. To proto, že manželství je samo o sobě duchovní, a tedy i posvátné, neboť sestupuje z nebeského manželství dobra a pravdy a je souvztažné s manželstvím Pána a církve. Manželství proto sestupuje přímo od Pána a formuje se podle stavu církve v partnerech.

Jelikož vysvěcení kněží vykonávají na zemi úkony vztahující se ke kněžství u Pána, tedy úkony, které odrážejí Jeho lásku a vyžadují proto Jeho požehnání, měli by proto manželství uzavírat oni. A protože Jeho kněží jsou také hlavní svědkové, měli by vyslechnout, přijmout a schválit i manželskou smlouvu dvojice. (308)

Svatba by se měla oslavit. Láska, kterou ženich a nevěsta cítí před svatbou, sestupuje do jejich srdcí a odtamtud vyzařuje jejich celým tělem, takže oba začínají pociťovat rozkoše manželství. Mysl novomanželů je naplněna slavnostními myšlenkami a oni dávají této slavnostní náladě volný průchod, nakolik je to jen vhodné a dovolené. Je důležité, aby novomanželé sdíleli tuto slavnostní náladu s ostatními a byli takto uvedeni do radostí manželské lásky. (309)

Po svatbě se manželství ducha stane také manželstvím těla, tedy úplným manželstvím.

Vše, co člověk činí v těle, plyne z jeho ducha. Jak dobře víme, ústa nemluví sama od sebe, ale je to mysl, která prostřednictvím úst vyjadřuje své myšlenky. Stejně tak se ruce nebo nohy nepohybují samy od sebe, ale projevuje se jimi vůle myslí. Vidíme tedy, že je to mysl, která v těle mluví prostřednictvím řečových orgánů a koná v něm prostřednictvím pohybových orgánů. Z toho zřetelně vyplývá, že jaká je mysl, taková je i řeč úst a jednání těla.

Z toho plyne závěr, že mysl neustále vplývá do těla a uzpůsobuje je tak, aby jednalo harmonicky a souhlasně s ní. Lidské tělo je proto z vnitřního pohledu otiskem myslí, který je vnějšně uspořádán tak, aby vykonával požadavky duše.

Tolik na úvod, abychom viděli, proč se partneři musí nejprve sjednotit a jakoby oddat myslí či duchem a až potom tělem, aby tak se vznikem manželství těla vzniklo i manželství ducha a aby se tedy manželé milovali z ducha a až následně z těla.

Podívejme se nyní na manželství z této perspektivy. Když do myslí partnerů vstoupí manželská láska a začne jejich myslí utvářet k manželství, vstupuje zároveň i do jejich těl, která také utváří k manželství. Řekli jsme totiž, že vnitřní forma těla je zároveň formou myslí - s jediným rozdílem: tělo je vnějšně organizováno tak, aby vykonávalo požadavky, které mysl předává jeho vnitřní formě. Když manželská láska tvaruje mysl, mysl není pouze vnitřně přítomna v celém těle, skrze které jakoby vyzařuje, ale nachází se vnitřně i v pohlavních orgánech pod ostatními tělesnými orgány. Tam mysl lidí sjednocených manželskou láskou nalézá své konečné vyjádření.

Proto tam také ústí pohnutky a myšlenky jejich myslí, na rozdíl od těch aktivit myslí, které vznikají z jiných lásek a které do těchto orgánů nedosahují.

Z toho plyne závěr, že jaká je manželská láska v myslích či v duších dvojice, taková je vnitřně i v orgánech, které této lásce náleží.

Kromě toho skutečnost, že manželství ducha se po svatbě stává také manželstvím těla, je zřejmá sama sebou. Je-li proto manželství čisté v duchu a odvozuje-li svou kvalitu z ducha, má stejný charakter i tehdy, když vstupuje do plného vyjádření v těle. Opačný charakter má manželství, je-li v duchu nečisté. (310)

Je-li manželská láska úspěchána bez řádného a postupného vývoje, vyhoří ze svého jádra a umírá. To mi řekli jistí andělé v nebi. Jádrem měli na myslí vnitřní prvky myslí a těla. Je-li manželská láska úspěchána, tyto prvky vyhoří a zničí se, neboť manželská láska v tomto případě pochází z ohně, který pohlcuje a ničí ony nejvnitřnější oblasti, v nichž musí manželská láska přebývat a odkud by měla vyjít. To se děje tehdy, když se muž či žena předčasně vrhají v manželství, aniž by prošli řádným vývojem, když se nedívají k Pánu, neuvažují rozumně, odmítají zasnuby a naslouchají jen tělu. Pokud jejich láska pochází jen ze spalujícího žáru těla, stává se pouze vnější a nikoliv vnitřní, a tedy nemanželskou láskou. Je jako skořápka bez jádra - jako tělesná láska, která je vyhořelá a suchá, protože je vyprázdněná od své pravé podstaty. (312)

Druhá manželství

Rozhodnutí, zda pozůstalý manžel či manželka vstoupí po smrti partnera do nového manželství, závisí na kvalitě jejich předchozí manželské lásky. Pravá manželská láska je jakoby vahami, na kterých je zvažován sklon znovu se oženit či vdát. Čím blíže měla předchozí manželská láska k pravé manželské lásce, tím slabší bývá touha po novém manželství, zatímco čím dále měla předchozí láska k pravé manželské lásce, tím silnější obvykle bývá touha po novém manželském svazku.

Důvod je zřejmý. Manželská láska je spojením myslí, které po smrti jednoho partnera a za tělesného života druhého přetrvává dál. Toto spojení udržuje jakoukoliv tendenci k novému manželství v rovnováze a naklání jazýček vah k sobě v tom stupni, v jakém bylo dosaženo pravé manželské lásky. (Protože však v dnešní době jen málokdo k této lásce učiní víc než jen pár kroků, jazýček vah většinou dosáhne pouze stavu rovnováhy, chvíli tam kolísá a pak se přesune na druhou stranu, tedy na stranu nového manželství.)

Jiná situace nastává u lidí, kteří v předchozím manželství neměli z pravé manželské lásky nic. Vzdálenost od této lásky se rovná míře rozpojení myslí, a toto rozpojení také přetrvává po smrti jednoho partnera a za tělesného života druhého. Odcizení vstupuje do rozpojené vůle pozůstalého a vyvolá v ní touhu po novém spojení. Myšlenky vznikající z této touhy pak vyvolávají naději, že nové spojení bude těsnější, a tedy i šťastnější.

Skutečnost, že touha znovu se oženit či vdát vzniká podle toho, jak se dřív manželé milovali, je obecně známá i pochopitelná. Součástí pravé manželské lásky je totiž strach ze ztráty, za níž se skrývá zármutek. Tento

strach i zármutek přitom obývají ty nejvnitřnější oblasti mysli. Nakolik je tedy tato láska přítomna, natolik duše pozůstalého touží v myšlenkách i ve vůli, a tedy i v záměrech, zůstat s tím, se kterým a ve kterém přebývala.

Plyne z toho, že mysl se přiklání k novému manželství podle stupně lásky, kterého dosáhla v předchozím spojení. Proto se také některé dvojice po smrti sejdou a milují se navzájem tak jako na světě. Jak jsme se však zmínili, taková láska je dnes velmi vzácná, takže se jí málokdo přiblíží byť jen o píď. A ti, kteří k ní měli daleko - natož ti, kteří se jí vzdálili ještě více tím, že si za svého manželského života přáli rozdělení - si po smrti svého partnera přejí nové spojení. (318)

Rozhodnutí, zda se po smrti partnera znovu oženit či vdát, závisí také na povaze manželství, ve kterém manželé žili. Touto povahou nemáme na mysli stav lásky, kterým jsme se zabývali v předchozím odstavci a který v lidech vyvolává vnitřní touhu po novém manželství nebo odpor vůči němu. Myslíme jí spíše podmínky, které vyvolávají vnější potřebu nového manželství nebo vnější potřebu zůstat sám či sama. Tyto podmínky a následná přání mohou být různé. Pozůstalý si například přeje uzavřít nové manželství, zůstaly-li v domácnosti malé děti a je-li nutné pro ně nalézt novou matku; touží-li upřímně po dalších dětech apod. Závisí to také na povaze pozůstalého, například jestli dokáže žít po prvním manželství sám. Předchozí manželský svazek v něm také může vyvolat strach z dalšího manželství, nebo naopak touhu po něm. Bylo mi také řečeno, že některé lidi přivádí do dalšího manželství polygamní láska, sexuální touha a také strach ze zákonů a ze ztráty pověsti, ke které by mohla vést prostituce. To jsou některé z mnoha důvodů, proč vzniká vnější potřeba nového manželství. (319)

Lidem, kteří neměli nic z pravé manželské lásky, nic nezabrání v tom, aby do manželství nevstoupili znovu. Tyto lidi k sobě totiž *neváže* žádně duchovní pouto, ale pouze pouto přírodní, a pokud vnitřní pouto neudrží, to vnější v jeho řádu a vývoji, vnější pouto dlouho nevydrží. Je to, jako když se rozváže balík, jehož obsah se rozletí, když zafouká vítr nebo s ním někdo pohodí. Přírodní pouto totiž pochází z pouta duchovního a jeho prvky se vyvíjejí z prvků duchovních. Pokud je tedy přírodní pouto odděleno od duchovního, které je stvořilo a jakoby zrodilo, nedrží pohromadě vnitřně, ale jen vnějškově. Pouto duchovní je sice stále svazuje a obklopuje, ale pouze celkově, nikoliv jednotlivě. Přírodní pouto odděleně

od duchovního proto nespojuje myslí manželů, a tedy ani jejich vůle, ale pouze některé jejich vnější pohnutky spojené s jejich fyzickými smysly.

V takovém případě lidem nic nezabrání, aby se neoženili či nevдали znovu. Postrádali totiž základní manželský princip, který na ně tedy nepůsobí ani po smrti partnera. Proto jak vdovec, tak i vdova mají v rámci zákonů naprostou svobodu spojit ve svých smyslových pohnutkách s někým jiným. Tito lidé nemyslí na manželství jinak než přírodně a zvažují nové manželství z hlediska různých vnějších potřeb a výhod, které by pro ně mohly z nového manželství plynout. Kdyby bylo možné nahlédnout do jejich myšlenek, jak je to běžné v duchovním světě, bylo by zjevné, že tito lidé vůbec nerozlišují mezi svazkem manželským a nemanželským.

Tito lidé se proto mohou ženit či vdávat stále znovu - protože čisté přírodní spojení se po smrti rozpadá a mizí. Přírodní pohnutky totiž po smrti následují tělo a jsou spolu s ním pohřbeny. Přetrvávají pouze pohnutky spojené s vnitřními.

Je však nutné si uvědomit, že na zemi je obtížné vstupovat do vnitřně souhlasných manželství, neboť zde není k dispozici taková volba vnitřních podobností, jakou Pán poskytuje v nebi. Volba na zemi je mnoha různými způsoby omezena, například různorodostí společenského postavení a podmínek v jedné zemi, městě či vesnici, kde člověk žije. Kromě toho lidé ve světě se navzájem přitahují zejména vnějšími kvalitami, a ne vnitřními. Vnitřní kvality se projevují až po určité době společného manželského života, a to jen skrze vnější kvality. (320)

Lidé, kteří se milovali pravou manželskou láskou, si nepřejí vstoupit do nového manželství, pokud je k tomu nenutí okolnosti, které s manželskou láskou nesouvisí. Je pro to několik důvodů:

1. Protože byli spojeni v duších, a odtud i v myslích. Taková jednota, která má duchovní charakter, je skutečným přidružením jedné duše a mysli k druhé, a ta nemůže být žádným způsobem zničena. (Na podstatu tohoto duchovního sjednocení jsme již mnohokrát poukázali).
2. Protože tito lidé byli sjednoceni i tělesně, neboť manželka do sebe přijímala život duše svého manžela, tedy jeho život, čímž se z dívky stávala žena; a naopak muž přijímal manželskou lásku své manželky, která uspořádávala vnitřní prvky jeho mysli a vnitřní i vnější prvky jeho těla tak, aby dokázal přijímat lásku a vnímat moudrost, čímž se z mladíka stával manžel.

3. Protože sféra lásky z manželky a sféra rozumění z muže nepřestávají vyzařovat a tyto sféry dále zdokonalují jejich spojení, obklopují je příjemnou atmosférou a sjednocují je.
4. Protože takto spojení manželé myslí na věčnost svého manželství a touží po ní, a protože na této představě závisí jejich věčné štěstí.
5. Protože v důsledku výše řečeného již nejsou dvěma, ale jedním člověkem, a tedy jedním tělem.
6. Protože taková jednota nemůže být zničena smrtí jednoho z nich - což je skutečnost, kterou duch jasně vidí.
7. K těmto důvodům přidám ještě jeden, dříve neznámý:

Protože tuto dvojici smrt ve skutečnosti nerozdělila, ale duch zemřelého žije s duchem pozůstalého, a to až do jeho či její smrti, kdy se oba opět setkají, znovu se spojí a milují se ještě něžněji než dříve, neboť nyní jsou v duchovním světě.

Ze všech těchto důvodů plyne nezbytný závěr, že lidé, kteří se milovali pravou manželskou láskou, si nepřejí vstoupit to nového manželství.

Pokud však přesto vstoupí do něčeho, co se manželství podobá, činí tak z jiných důvodů než z manželské lásky. Všechny tyto důvody jsou vnější - například potřeba zajistit péči o děti apod. (321)

Přidávám následující příhodu z duchovního světa

Jednou jsem vyslechl přátelskou rozmluvu několika mužů, kteří se bavili o tom, zda může nějaká žena milovat svého manžela, pokud je vnitřně zamilovaná do své vlastní krásy: když pro tuto krásu miluje sama sebe. Muži diskutovali nejprve o tom, že žena má dvojí krásu - přírodní krásu tváře a postavy a duchovní krásu, která se týká její lásky a způsobů. Shodli se také na tom, že tyto dva druhy krásy bývají v přírodním světě často oddělené, ale v duchovním světě jsou vždy sjednoceny, protože vnější krásu zde vyjadřuje láska a způsoby. Po smrti se proto často stává, že nepěkná žena se stane krásnou a krásná žena ošklivou.

Zatímco muži takto rozmlouvali, přistoupilo k nim několik manželek a požádaly je: „Dovolte nám zapojit se do diskuse. Vy totiž hovoříte o tom, co víte jen ze svého pozorování, ale my to známe z vlastní zkušenosti.

Kromě toho vy víte o ženské lásce asi tolik, že nevíte skoro nic. Uvědomujete si vůbec, že ženy ze své moudré opatrnosti ukrývají lásku, kterou chovají ke svým manželům, co nejhluběji do hrudi či do srdce?"

Rozprava pak pokračovala dál a první závěr, ke kterému muži došli, byl ten, že každá žena si přeje být krásná svým vzhledem i způsoby, protože je již od narození formou citu lásky, a city se projevují krásou. Proto žena, která si nepřeje být krásná, není ženou, která si přeje milovat a být milována, a není tedy ani pravou ženou.

Na to řekly manželky: „Krása žen se skrývá v jejich jemné něžnosti a odtud ve vytříbené vnímavosti vůči citům. Z nich pochází láska ženy k muži i láska muže k ženě. Tomu ale asi nemůžete rozumět."

Druhým závěrem, ke kterému muži došli, bylo, že před manželstvím si žena přeje být krásná pro všechny muže obecně, ale je-li cudná, po uzavření sňatku si přeje být krásná už jen pro svého manžela.

Na to manželky prohlásily: „Když jednou manžel okusí přírodní krásu své ženy, přestane ji vidět, a místo ní vidí její duchovní krásu, pro niž vrací ženě její lásku. Připamatovává si i její přírodní krásu, ale tu už vidí jinak."

Třetím závěrem mužů bylo konstatování, že pokud si žena po uzavření manželství přeje být krásná stejným způsobem jako dřív, miluje muže obecně, a ne pouze svého manžela. „Žena, která miluje sebe samu pro svou krásu," vysvětlovali, „si neustále přeje, aby její krása byla okoušena. A protože tuto krásu její vlastní manžel nevidí, jak jste právě řekly, přeje si, aby ji okoušeli muži, kteří ji vidí. Je jasné, že taková žena miluje láskou k celému opačnému pohlaví, a ne láskou k jedinému člověku."

V tomto okamžiku ženy ztichly a pouze si mezi sebou šeptaly: „Která žena by mohla být tak prosta ješitnosti, aby si nepřála být krásná pro muže vůbec a zároveň i pro svého jediného?"

Rozhovoru naslouchalo i několik manželek z nebe a ty potvrdily všechny tři závěry mužů. Dodaly však: „Ať ženy milují svou krásu a její ozdoby, jsou-li k tomu inspirovány svými manžely a je-li to kvůli nim." (330)

Tři přítomné manželky trochu popudilo, že ženy z nebe potvrdily závěry manželů, a obrátily se proto na muže: „Teď jste zkoumali, zda ženy mohou milovat své manžely, když milují samy sebe pro svou krásu. My se teď proto budeme zabývat otázkou, zda muži mohou milovat své ženy, pokud milují sami sebe pro svou inteligenci. Můžete nám naslouchat."

První závěr zformulovaly následujícím způsobem: „Žádná žena nemiluje svého muže kvůli tomu, jak vypadá, ale pro jeho inteligenci, kterou prokazuje ve svém povolání a svým chováním. Žena se proto spojuje s inteligencí muže, a takto i s mužem. Když proto muž miluje sám sebe pro svou inteligenci, stahuje tuto inteligenci od ženy k sobě, a to způsobuje rozdělení namísto spojení. Kromě toho milovat svou vlastní inteligenci znamená hledat moudrost v sobě, což je iracionální; znamená to tedy milovat svou vlastní nerozumnost."

Muži podotkli: „Snad se ženy sjednocují spíše s mužností svého manžela."

Na to ženy se smíchem odpověděly: „Muži mají svou mužnost jen tak dlouho, dokud milují své manželky z intelligence; pokud je však milují z iracionality, svou mužnost ztrácejí. Známkou intelligence je milovat pouze svou ženu, a taková láska má v sobě dostatek mužnosti. Známkou iracionality je naopak milovat celé opačné pohlaví, a této lásce se mužnost nedostává. To vy ale jistě víte."

Jejich další závěr byl následující: „My ženy máme vrozený sklon milovat inteligenci mužů. Když proto muži milují svou vlastní inteligenci, jejich intelligence nemůže být sjednocena s pravou láskou manželky. A pokud intelligence muže není sjednocena s touto láskou, jejich intelligence se mění na nerozumnost pýchy a manželská láska v muži chladne. A která žena může spojit lásku s chladem? A který muž může spojit nerozumnost pýchy s láskou k inteligenci?"

„Jak by si však manželka mohla vážit svého manžela, kdyby si nezákládal na své inteligenci?" zeptali se muži.

Ženy odvětily: „Z lásky, protože láska oceňuje to, co miluje. Lásku vždy doprovází úcta, přestože úctu nemusí vždy doprovázet láska."

Poté ženy pronesly svůj třetí závěr: „Vám se zdá, že milujete své manželky, ale nevidíte, že jste milováni svými manželkami a že jim jejich lásku vracíte. Nevidíte ani to, že předmětem jejich lásky je vaše intelligence. Když proto milujete svou vlastní inteligenci, ta se stává předmětem vaší lásky. A láska k sobě samému nikdy nezíská manželský charakter, protože nesnese rovnost, ale po celou dobu, co trvá, má nemorální charakter."

Na to muži ztichli a jen si pro sebe mumlali: „Co potom je manželská láska?"

Rozhovoru naslouchalo i několik manželů z nebe a ti potvrdili závěry, ke kterým došly ženy. (331)

Polygamie

Nikdo, ani nejbystřeji a nejjasněji myslící člověk, by nemohl přijít na důvody, proč byla v křesťanském světě zakázána polygammní manželství, pokud by nikdy neslyšel o pravé manželské lásce, která může existovat pouze mezi dvěma lidmi, a o tom, že nemůže pocházet odjinud než od Pána a že má v sobě nebe a všechno jeho štěstí. Dokud tyto poznatky nepoloží v mysli jakoby základní kameny, na kterých je možno postavit celý dům, mysl se marně pokouší nalézt nějaké uspokojivé vysvětlení, proč byla polygamie z křesťanského světa vyvržena. Vysvětlení této otázky proto následuje. (332)

Pravá manželská láska může existovat pouze s jedinou manželkou. Totéž platí i o pravém manželském přátelství, důvěře, vitální síle a takové jednotě myslí, že se dva mohou stát jedním tělem.

Pravá manželská láska je dnes tak vzácná (jak jsme již několikrát naznačili), že lidé obecně o její existenci vůbec nevědí. V příslušné kapitole i několikrát později jsme však ukázali, že tato láska opravdu existuje. Kromě toho, kdo o tom, že tato láska je opravdu možná, jednoduše neví - že existuje láska, která přesahuje svou dokonalostí a radostmi všechny ostatní lásky, takže v porovnání s ní jsou naprosto bezvýznamné? Zkušenost ukazuje, že tato láska přesahuje lásku k sobě samému, lásku ke světu, a dokonce i lásku k životu.

Nejsou snad známy příklady mužů, kteří se pro ženu, po které toužili a kterou žádali, aby se stala jejich nevěstou, vrhali na kolena, zbožňovali ji jako svou bohyni a podřizovali se jejím přáním jako nejponiženější sluhové?

Není to důkaz, že tato láska přesahuje i sebelásku? Nejsou snad známy příklady mužů, kteří pro ženu, po které toužili a kterou žádali, aby se stala jejich nevěstou, utratili jako nic své jmění a třeba i obrovské bohatství, a přišli tak o všechnen svůj majetek - není to důkaz, že tato láska přesahuje i lásku ke světu? A nejsou snad známy příklady mužů, kteří pro takovou ženu, po které toužili a kterou žádali, aby se stala jejich nevěstou, pohrdli i životem a přáli si raději zemřít, než být odmítnuti - není to snad důkaz, mnohokrát dosvědčený souboji i smrtí rivalů, že tato láska přesahuje i lásku k životu? Konečně neexistují snad příklady mužů, kteří byli odmítnutím takové ženy, po které toužili a kterou žádali, aby se stala jejich nevěstou, dovedeni až k šílenství?

Kdo by z těchto několika případů lásky v jejím počátku nemohl vyvodit rozumný závěr, že tato láska má již ze své podstaty nadřazené postavení nad každou jinou láskou a že v této lásce je duše člověka a slibuje mu věčnou blaženost s tou, po které touží a kterou žádá? A pokud člověk jednou dojde k tomuto závěru, může pro to vše nalézt jiný důvod než ten, že muž dal svou duši i své srdce té jediné, kterou si vyvolil? Kdyby snad někdo nabídl milenci, když je v tomto stavu, tu nejpočestnější, nejbohatší a nejkrásnější ze všech žen, nepohrdl by touto nabídkou a nedržel by se té jediné, kterou si vybral a které oddal své srdce?

Tolik řečeno, milý čtenáři, abys viděl, že existuje dokonalá manželská láska, a ta že existuje jenom tehdy, když muž miluje jedinou ženu. A kdo by nepochopil, vidí-li řetězec vzájemně spjatých důvodů, že pokud milenec setrvá ze své nejvnitřnější duše v lásce k té jediné, získá ony věčné blaženosti, které si sliboval před jejím souhlasem a po něm? Může také pochopit, že je získá tehdy, jde-li k Pánu a žije-li z Něj život pravého náboženství, jak jsme už dříve ukázali. Kdo jiný než Pán sestupuje do života člověka, zasévá do něj vnitřní radosti nebe a vpravuje je také do všeho, co z nich v řádu následuje, a zároveň muži udílí i jeho stálou mužnou sílu?

Skutečnost, že člověk v sobě tuto lásku nezakouší nebo že ji ten či onen člověk nezná, není ještě žádným důvodem k závěru, že tato láska neexistuje nebo nemůže existovat. (333)

Protože pravá manželská láska sjednocuje duše a srdce partnerů, je spojena i s přátelstvím a jeho prostřednictvím i s důvěrou, v nichž také probouzí manželskou podstatu. Takové přátelství a důvěra natolik přesahují ostatní druhy přátelství a důvěry, že stejně jako je tato láska nejhlubší ze všech

lásek, jsou i toto přátelství a důvěra nejhlubší ze všech ostatních druhů přátelství a důvěry. Totéž platí i o vitální síle této lásky, která tuto lásku udržuje. (334)

Člověk tedy nemůže dosáhnout nebeského požehnání, duchovního štěstí a přírodních rozkoší, jež byly již od počátku přichystány pro lidi, kteří jsou ve stavu pravé manželské lásky, s více než s jednou manželkou. Řekli jsme nebeské požehnání, duchovní štěstí a přírodní rozkoše, protože lidská mysl je rozdělena do tří oblastí, z nichž tu nejvyšší nazýváme nebeskou, druhou duchovní a třetí přírodní. U lidí, kteří jsou ve stavu pravé manželské lásky, jsou tyto tři oblasti otevřeny a cokoliv do nich vplývá, sestupuje z jedné oblasti do druhé podle toho, nakolik jsou otevřené. Protože příjemné stavy této lásky jsou nejvytříbenější v nejvyšší oblasti mysli, člověk je tam vnímá jako požehnání či stavy blaha; ve střední oblasti, kde jsou o něco méně vytříbené, je člověk vnímá jako stavy štěstí; a v té nejnižší oblasti je vnímá jako rozkoše.

Pán již od počátku připravil všechny tyto šťastné stavy pro lidi, kteří jsou ve stavu pravé manželské lásky. Pán, který je Božskou láskou, totiž vládne nekonečností všech požehnání, a podstatou lásky je přání dát milovanému všechna vlastní dobra. Když Pán stvořil člověka, stvořil proto zároveň i tuto lásku spolu s její schopností přijímat a vnímat tato dobra. Kdo by byl tak hloupý a nesoudný, aby nechápal, že musí existovat nějaká láska, do které Pán vložil veškerá požehnání, štěstí a rozkoše, jaké jen člověk může přijmout? (335)

Žádný z těchto stavů člověku nedává nikdo jiný než sám Pán, a nejsou možné u jiných lidí než u těch, kteří jdou k Němu a žijí podle Jeho přikázání. To jsme již ukázali na mnoha místech. Zde musíme pouze dodat, že žádné z těchto požehnání, štěstí a rozkoší neposkytuje člověku nikdo jiný než sám Pán, a proto člověk musí jít právě k Němu. Ke komu jinému by měl také jít, když vše povstalo skrze Něj a bez Něj nepovstalo nic (*J 1, 3*)? Když On je Bohem nebe a země (*Mt 28,18*)? Když nikdo nikdy neviděl žádný projev Boha Otce ani neslyšel Jeho hlas jinak než Jeho prostřednictvím (*I 1,18; 5,37; 14,6-11*)? Z těchto a mnohých dalších míst Bible je zřejmé, že pouze z Něj samého vychází manželství lásky a moudrosti neboli manželství dobra a pravdy, které je jediným zdrojem každého jednotlivého manželství.

Z toho všeho plyne, že pravá manželská láska a její štěstí existuje jen u lidí, kteří jdou k Pánu, a u těch, kteří žijí podle Jeho přikázání, protože to jsou lidé, se kterými je On spojen láskou (*J 14,21-24*). (336)

Pravá manželská láska proto není možná u nikoho jiného než u lidí křesťanské církve.

Manželská láska, jak jsme ji popsali v odstavcích 57-73 a v následujících kapitolách, tedy taková, jaká je ve své pravé podstatě, není možná u nikoho jiného než u lidí křesťanské církve, protože tato láska přichází od Pána samotného a nikde jinde neznají Pána natolik, aby šli k Němu jako ke svému Bohu. Je tomu tak i proto, že tato láska závisí u každého člověka na stavu církve v něm (*odst. 130*) a pravý stav církve nepřichází odjinud než od Pána, takže nemůže existovat u jiných lidí než u těch, kteří církev přijímají od Něj.

Pravá manželská láska je však dnes v křesťanském světě velmi vzácná (*viz odst. 58, 59*), neboť jen málokdo v něm jde k Pánu, a mezi těmi několika, kteří k Němu jdou, jsou takoví, kteří sice opravdu církvi věří, ale nežijí podle jejího učení. Existuje ještě několik dalších okolností, které byly všechny popsány v knize *Zjevená Apokalypsa*, kde je dopodrobna popsán současný stav církve.

Přesto stále platí, že pravá manželská láska není možná u jiných lidí než u těch, kteří patří ke křesťanské církvi. Proto byla v této církvi zakázána polygamie. Stalo se tak i v souladu s Pánovou Božskou prozřetelností, jak vidí jasně ti, kteří mají o prozřetelnosti správnou představu. (337)

Proto křesťané nesmějí pojmout více než jednu ženu. To jasně vyplývá z předcházejících rozprav. Dodáme k tomu pouze tolik, že sklon k pravému manželství je v mysli křesťanů zasazen hlouběji než v mysli lidí, kteří žijí polygamně. Mysl křesťanů je proto lépe uzpůsobená k přijímání této lásky než mysl polygamistů. Křesťané mají toto tnutí k pravému manželství zasazené ve vnitřních oblastech mysli, protože uznávají Pána a Jeho Božství, a ve vnějších oblastech mysli prostřednictvím občanských zákonů. (338)

Pokud křesťan pojme více než jednu manželku, dopouští se tím nejen přírodního cizoložství, ale i cizoložství duchovního. Toto tvrzení je postaveno na Pánových slovech. Ta praví, že člověku není dovoleno rozvést se s manželkou, protože muž a žena byli stvořeni již od počátku tak, aby se stali jedním tělem, a kdokoliv se rozvede na základě jiného nežli spravedlivého

důvodu a ožení se s jinou ženou, cizoloží (*Mt 19,3-11*). Tím více to platí o člověku, který se nerozvede, ale přibere si k jedné ženě další.

Zákon, který Pán ve vztahu k manželství uložil, odvozuje svou vnitřní podstatu z duchovního manželství - neboť vše, co Pán řekl, mělo duchovní podstatu. To měl také na mysli, když řekl: „Slova, která jsem k vám mluvil, jsou duch a jsou život.“ (*Jan 6, 63*)

Duchovním obsahem je v tomto případě skutečnost, že polygamní manželství v křesťanském světě znesvěcuje manželství Pána a církve stejně jako manželství dobra a pravdy, a znesvěcuje také Boží Slovo a spolu s ním i církev. Toto znesvěcení je duchovním cizoložstvím.

Polygamní manželství by v případě křesťanů znesvětilo manželství Pána a církve, protože mezi božským manželstvím a manželstvím křesťanů existuje souvztažnost. Vezme-li si muž další ženu, tato souvztažnost je úplně ztracena, a když je tato souvztažnost ztracena, člověk již není křesťanem.

Polygamní manželství by v případě křesťanů znesvětilo manželství dobra a pravdy, protože duchovní manželství jsou zdrojem, ze kterého pramení pozemská manželství. Křesťanská manželství se liší od ostatních manželství tím, že tak jako dobro miluje pravdu a pravda miluje dobro a spojují se v jedno, tak se milují a sjednocují i manžel s manželkou. Kdyby si proto křesťan přibral další manželku, rozštěpil by tím v sobě toto duchovní manželství a znesvětil by jeho vnitřní zdroj, a tak by spáchal duchovní cizoložství. (339)

Izraelskému národu bylo dovoleno pojímat více než jednu manželku, protože u izraelitů nebyla křesťanská církev, a nebyla u nich tedy možná ani pravá manželská láska.

Někteří lidé dnes pochybují o instituci monogamního manželství, tedy manželství jednoho muže s jednou ženou, a zaobírají se úvahami, že když polygamní manželství bylo otevřeně dovoleno izraelskému národu a jeho králům, například Davidovi a Šalamounovi, mohlo by být dovoleno i křesťanům. Tito lidé však nevědí nic o rozdílu mezi izraelským národem a mezi křesťany, ani o rozdílu mezi vnějšími a vnitřními prvky církve, ani o proměně církve z vnější na vnitřní, jak ji uskutečnil Pán. Proto také nemohou vnitřní soudností dojít k žádnému pravému závěru o manželství.

Je nutné si uvědomit, že člověk se rodí jako přírodní proto, aby se mohl stát duchovním. Dokud zůstává přírodním, je ve vztahu k duchovním záležitostem jakoby ve tmě noci a ve spánku. V tomto stavu si není vědom ani toho, že mezi vnějším - přírodním a vnitřním - duchovním člověkem existuje nějaký rozdíl.

Z Božího Slova víme, že v izraelském národě neexistovala křesťanská církev. Izraelité totiž čekali - a stále ještě čekají - na to, že je jejich Mesiáš pozvedne a vyvýší nad všechny ostatní národy a lidi světa. Když jim někdo řekne, že království Mesiáše je v nebi, a proto jsou v něm všechny národy, považují to za nesmysl. Tak se také stalo, že když Kristus neboli Mesiáš - náš Pán - přišel do světa, nejenom Jej neuznali, ale dokonce Jej hrozným způsobem sprovodili ze světa. Z toho je zřejmé, že v tomto národě neexistovala a neexistuje žádná křesťanská církev. A lidé, ve kterých není křesťanská církev, jsou vnějšně i vnitřně přírodní. Těmto lidem polygamie neškodí, protože je přírodnímu člověku vlastní; přírodní člověk totiž v manželské lásce vnímá pouze to, co se vztahuje k chťičům. Takový význam má i Pánovo prohlášení, že Mojžíš jim pro tvrdost srdce dovolil propouštět manželky, ale nebylo tomu tak od počátku (*Mt 19,8*). Prohlášením, že to dovolil Mojžíš, dal najevo, že to neučinil On.

Pán svá učení směřoval k vnitřnímu, duchovnímu člověku, jak víme z Jeho poučení i z toho, že zrušil rituály, které byly k užítu pouze přírodním lidem. Vidíme to například u poučení týkajícího se omývání, že šlo o očistu vnitřního já (*Mt 15,1-2.17-20, Mt 23,25-26, Mk 7,14-23*), u poučení o cizoložství, že šlo o chťiče vůle (*Mi 5,28*), u poučení o rozvodech manželek, že šlo o něco nedovoleného, a u poučení o polygamii, že šlo o něco, co je v rozporu s Božím zákonem (*Mi 19,3-9*).

Pán vyučoval tyto a mnohé další předpisy týkající se vnitřního já člověka, protože On sám otevíral a otevírá vnitřní prvky lidské mysli, činí je duchovními a zasazuje je do přírodních tak, aby i ony mohly přijmout duchovní podstatu. To se děje tehdy, když lidé jdou k Němu a žijí podle Jeho přikázání. Tato přikázání v souhrnu zní, že lidé v Něj mají věřit a mají se vyhýbat zlým skutkům, protože jsou z ďábla a od ďábla, a mají konat dobré věci, protože jsou z Pána a od Pána; a obojí má člověk dělat jako sám ze sebe a zároveň má věřit, že tak koná jeho prostřednictvím Pán.

Pán otevírá vnitřní, duchovní podstatu člověka a zasazuje ji do jeho vnějšího, přírodního já, protože každý člověk myslí a jedná na přírodní

úrovni. Pokud by Bůh nepřijal přírodní lidství a neučinil je také božským, člověk by nic duchovního nemohl vnímat ani přijímat do svého přírodního já.

Z toho všeho plyne závěr, že izraelskému národu bylo dovoleno pojmout více žen, protože u něj nebyla křesťanská církev. (340)

Muslimům je dnes dovoleno pojímat více žen, protože neuznávají Pána Ježíše Krista jako Boha Otce Jehovu a tedy Boha nebe a země, a proto nemohou přijmout pravou manželskou lásku.

Muslimové podle svého náboženství, které bylo sesláno Mohamedovi, uznávají Ježíše Krista jako Božího Syna a velikého proroka a věří, že byl poslán Bohem Otcem do světa, aby vyučoval lidstvo. Nevěří však tomu, že Bůh Otec a On jsou jedním a že Jeho Božství a Lidství tvoří jedinou Osobu y takové jednotě jako duše s tělem, jak věří křesťané v souladu s Athanasiovým vyznáním. Následovníci Mohameda proto neuznávají Pána jako jediného Boha od věčnosti, ale pouze jako dokonalého přírodního člověka. Protože Mohamed a jeho následovníci zastávali tento názor a protože věděli, že Bůh je jen jeden a že tento Bůh stvořil vesmír, nemohli jinak než našeho Pána ve svém uctívání přejít, a to i z toho důvodu, že jako největšího proroka uznávají Mohameda. Kromě toho neznají nic z Pánova učení.

Nemohly jim proto být otevřeny vnitřní oblasti mysli, které jsou duchovní a které otevírá pouze Pán.

Pán otevírá vnitřní prvky lidské mysli tehdy, když Jej člověk uznává jako Boha nebe a země a když jde k Němu a žije podle Jeho přikázání. Jinak totiž nevzniká spojení, a bez spojení nemůže nastat přijímání. Pánova přítomnost v člověku je jedna věc, a spojení s Ním druhá. Jde-li člověk k Pánu, dostává se do Jeho přítomnosti, avšak žije-li podle Jeho přikázání, spojuje se s ním. Sama Jeho přítomnost ještě neumožňuje přijetí; avšak Jeho přítomnost a současně spojení s Ním doprovází přijetí.

K tomu mohu dodat jeden nový poznatek, který vím z duchovního světa. Myšlenka na nějakého člověka tam vyvolá jeho přítomnost, ale spojení s druhým tam nelze docílit jinak než citem lásky; a tento cit vzniká tehdy, když člověk jedná v souladu s tím, co si druhý přeje a co jej těší. Tento fakt známý v duchovním světě má svůj původ u Pána, který je stejným způsobem přítomen a spojen s druhými. (341)

Mimo křesťanské nebe se nalézá nebe muslimů, které je rozděleno do dvou nebí, nižšího a vyššího. Do vyššího z nich jsou pozvedáni pouze ti muslimové, kteří se vzdají konkubin, žijí s jednou manželkou a uznávají Pána jako rovného Bohu Otci, Jenž Mu dal moc nad nebem a zemí.

Než si o tom řekneme něco bližšího, je potřeba předznamenat něco o Pánově Božské prozřetelnosti, pokud jde o rozšíření islámského náboženství.

Islám byl přijat více národy než křesťanství, což může představovat problém pro lidi, kteří sice myslí na Božskou prozřetelnost, ale zároveň věří, že nikdo jiný než ti, kdo se narodili jako křesťané, nemohou být spaseni. Islám však nepředstavuje problém pro ty, kdo věří, že Božská prozřetelnost řídí vše. Tito lidé pátrají po tom, v čem tato prozřetelnost spočívá, a přícházejí na to.

Božská prozřetelnost spočívá v tomto případě v tom, že muslimové uznávají našeho Pána jako Božího Syna, nejmoudřejšího z lidí a velkého proroka, který přišel na svět vyučovat lidstvo. Protože však muslimové učili z Koránu jedinou knihu svého náboženství a svou mysl zaměřili na Mohameda, jenž ji napsal, a s jistou mírou uctívání jej následují, myslí na Pána jen málo.

Abychom však plně pochopili, že Pánova Božská prozřetelnost dala vzniknout tomuto náboženství, aby tak ukončila modloslužbu mnoha národů, musíme jít popořádku. Nejprve tedy začneme o původu modloslužebnictví:

Než vznikl islám, bylo na světě rozšířeno uctívání model. To proto, že před Pánovým příchodem byly všechny církve reprezentativní. Byla taková i izraelská církev. Její svatostánek, Áronovo roucho, oběti, všechno vybavení jeruzalémského chrámu včetně soch, to vše byly reprezentace. Kromě toho staří lidé znali nauky o souvztažnostech, jež zahrnovaly i znalosti o reprezentacích. Šlo o nejdůležitější studium moudrých. Pěstovali je zejména Egypťané a dalo vzniknout i jejich hieroglyfům.

Díky tomuto studiu věděli, co symbolizuje ten který druh zvířat a stromů, hory, kopce, řeky, potůčky a také slunce, měsíc a hvězdy. Díky této znalosti rozpoznávali i duchovní věci, neboť takto znázorňované pojmy představovaly (jako zdroj těchto reprezentací) aspekty duchovní moudrosti andělů.

Protože celá jejich bohoslužba byla takto reprezentativní a obsahovala pouze souvztažné formy, konali tyto bohoslužebné rituály na horách

a kopcích a v hájích a zahradách. Proto také světili jaro a ve svém uctívání se obraceli tváří k vycházejícímu slunci. Vytvářeli také dřevěné sochy koní, ovcí, vlků, jehňat, ptáků, ryb a hadů, a umísťovali je do svých domů i jinde, aby jim tak pomáhaly meditovat o duchovních záležitostech církve, s nimiž byly souvztažné nebo které znázorňovaly.

V průběhu času, když se znalost souvztažností začala vytrácet, však jejich potomkové začali uctívat samotné vyřezávané sochy jako svaté, aniž by věděli, že jejich staří předkové v nich neviděli žádnou vlastní svatost kromě té, kterou reprezentovaly, a tedy i symbolizovaly díky souvztažnostem. Tak vzniklo modloslužebnictví, jež zaplnilo celý svět: asijský kontinent s jeho přilehlými ostrovy i svět evropský a africký.

Aby mohlo být toto modloslužebnictví vyhlazeno, vzniklo díky Pánově Božské prozřetelnosti nové náboženství, uzpůsobené domorodému charakteru orientálců, v němž se nalézalo něco z obou zákonů Slova; náboženství, jež učilo; že do světa přišel Pán a že byl velikým prorokem a nejmoudřejším ze všech lidí a Božím Synem. K tomu došlo prostřednictvím Mohameda, podle něž se přívrženci tohoto náboženství nazývají mohamedáni.

Z toho je již zřejmé, že se islám rozšířil díky Pánově Božské prozřetelnosti a byl uzpůsoben, jak jsme řekli výše, charakteru orientálců, aby ukončil modloslužbu rozšířenou v té době mezi tolika národy. Měl těmto lidem také poskytnout jisté povědomí o Pánu dříve, než přijdou do duchovního světa (jak se děje s každým po jeho smrti). Toto náboženství by nepřijalo tolik národů a nedokázalo by vymýtit místní modloslužbu, kdyby neodpovídalo jejich způsobu myšlení, a to zejména v tom, že polygamie je dovolená. Ta byla dovolena i proto, že bez možnosti polygamie by orientálce jejich vnitřní žárlivost do špíny cizoložství ještě hlouběji než Evropany a zničil by je. (34)

Muslimové mají své nebe, protože každý člověk z kterékoliv části světa je spasen, pokud uznává Boha a z náboženských důvodů se vystříhá zla jako hříchu proti Němu.

O rozdělení jejich nebe na dvě části, nižší a vyšší, jsem se dozvěděl přímo od muslimů. Řekli mi také, že v nižším nebi žijí muži s několika ženami, s manželkami i s konkubínami, tak jako na zemi, ale ti, kteří se konkubín zkeňdrou a žijí jen s jednou manželkou, bývají pozvednuti do vyššího nebe. Řekli mi také, že nedokážou myslet na našeho Pána jako na někoho, kdo je zajedno

s Bohem Otcem, ale že na Něj dokážou myslet jako na toho, kdo je Mu roven a komu dal Bůh moc nad nebem a zemí, protože je Jeho Syn. Tak prý věří ti, kteří byli Pánem pozvednuti do vyššího nebe. (343)

Jednou mi bylo dovoleno pocítit teplo manželské lásky polygamistů. Mluvil jsem s jedním duchem, který vystupoval jako zástupce Mohameda (Mohamed sám se nikdy neukazuje, ale místo něj vystupuje jeho zástupce, aby nově přichozí ze světa mohli uvěřit, že vidí Mohameda). Když jsem s tímto nepravým Mohamedem chvíli na dálku hovořil, poslal mi ebenovou lžici a nějaké další věci na znamení, že jsou od Mohameda. V tomtéž okamžiku se otevřel komunikační kanál, který propustil teplo manželské lásky od tamějších lidí. Odvrátil jsem se, protože páchlo jako smrdutý výpar z horkých lázní, a kanál byl opět uzavřen. (344)

Polygamie je smilstvo.

Polygamní láska je totiž rozdělena - je to láska k opačnému pohlaví obecně a zároveň láska vnějšího neboli přírodního člověka. Není to proto manželská láska, která jediná je čistá. Polygamisté proto nemohou dosáhnout manželské cudnosti, čistoty a svatosti. (345,346) Dokud polygamista zůstane polygamistou, nemůže se stát duchovním člověkem. Stát se duchovním člověkem totiž znamená být pozdvižen z přírodní úrovně, tedy ze světla a tepla světa, do světla a tepla nebe.

O tomto pozvednutí neví nikdo jiný než ti, kteří byli pozdviženi. Člověk, který pozdvižen nebyl, si přesto myslí, že pozdvižen byl, protože může stejně jako člověk duchovní povznést svůj intelekt do světla nebe a stejně jako duchovní člověk může myslet a mluvit duchovně. Pokud však jeho vůle nenásleduje intelekt do stejné výšky, člověk ve skutečnosti pozdvižen není - nezůstává totiž nahoře, ale po několika minutách klesne zpět na úroveň vůle a tam zůstane. (Říkáme vůle a myslíme tím zároveň i lásku, protože vůle je příjemcem lásky - co člověk miluje, to také chce.) (347)

Polygamie není hřích u lidí, kteří jsou polygamní ze svého náboženství.

Za hřích je považováno vše, co člověk činí proti svému náboženství, protože tehdy jedná proti Bohu; naopak nic z toho, co člověk činí ze svého

náboženství, za hřích považováno není, protože tehdy člověk jedná v souladu s Bohem. Jelikož tedy polygamie nebyla u izraelitů proti jejich náboženství a podobně není proti náboženství ani u dnešních muslimů, nemůže jim být počítána za hřích.

Navíc právě proto, aby jim polygamie nemohla být počítána za hřích, tito lidé zůstávají přírodními a nemění se na lidi s duchovním charakterem. A přírodní člověk nevidí nic hříšného na věcech, které se vztahují k jeho náboženství. To vidí pouze duchovní člověk.

Protože tedy polygamie u muslimů nezpůsobuje hřích, mají své vlastní nebe, ve kterém po smrti zakoušejí radosti podle svého života. (348)

U lidí, kteří nevědí nic o Pánu, polygamie není hříchem, protože pravá manželská láska přichází pouze od Něj a Pán ji může udělit jenom těm, kteří Jej znají, uznávají, věří v Něj a žijí život od Něj. Kromě toho si lidé, kterým tato láska nemůže být udělena, myslí, že mezi láskou k opačnému pohlaví a manželskou láskou není žádný rozdíl, a proto není rozdíl ani mezi manželskou láskou a polygamií.

Polygamisté, kteří nevědí nic o Pánu, navíc zůstávají přírodními lidmi - člověka mění na duchovního pouze Pán. A přírodnímu člověku nemůže být přičteno za hřích nic, co činí v souladu se zákony svého náboženství a zároveň v souladu se zákony své společnosti. Tehdy jedná i v souladu se svým rozumem; a mysl přírodního člověka je v naprosté temnotě ve vztahu k věcem pravé manželské lásky - lásky, která je ve své vytříbené podstatě duchovní. (349)

Z toho vyplývá, že pokud se člověk nedozvěděl od ostatních o Pánově příchodu na svět a o skutečnosti, že Pán je Bohem, a získal jen určitou představu vztahující se k jeho náboženství a k zákonům tohoto náboženství, není jeho chybou, pokud si myslí, že manželská láska je pouze láskou k opačnému pohlaví a že polygamní láska je jedinou podobou manželské lásky.

Pán vede takové lidi v jejich nevědomosti a svým Božským vedením prozřetelně zabráňuje přičítání viny těm, kteří se podle svého náboženství vyhýbají zlům jako hříchům, aby mohli být spaseni. Každý je totiž zrozen pro nebe a nikdo pro peklo. Z vůle Pána také každý přichází do nebe, kdežto do pekla lidé přicházejí z vůle vlastní. (350)

Všichni tito lidé z celého světa včetně polygamistů jsou spaseni, pokud jen uznávají Boha a žijí z náboženských důvodů život, který je v souladu s občanskými zákony spravedlnosti. Občanskými zákony spravedlnosti myslíme takové předpisy, které se nacházejí v desateru a zakazují člověku vraž-

dit, smílit, krást a falešně svědčit. Tyto předpisy jsou občanskými zákony spravedlnosti ve všech zemích světa, neboť bez nich by žádný stát nepřežil. Někteří lidé podle nich žijí ze strachu před zákonnými tresty, někteří z občanské poslušnosti a někteří i z náboženských důvodů - a právě ti jsou spaseni. Tehdy je v nich totiž Bůh, a člověk, který má v sobě Boha, je spasen.

Proto i nekřesťané, kteří uznávají Boha a žijí podle občanských zákonů spravedlnosti, jsou spaseni. Není totiž jejich vinou, že nevědí nic o Pánu, a tedy ani o čistotě manželství s jedinou ženou. Bylo by proti Boží spravedlnosti, kdyby byl zatracen kdokoli, kdo uznává Boha a žije podle zákonů spravedlnosti - tedy kdo se vyhýbá zlům, protože to jsou hříchy proti Bohu, a koná dobře, protože je to podle Boha. (351)

Spojení manželské lásky a lásky k malým dětem

2 Pána vyzařují dvě univerzální sféry, které ochraňují vesmír v jeho stvořeném stavu. Jednou z nich je sféra plození a druhou je sféra ochrany zplozeného.

Božství, které Pán vyzařuje, nazýváme sférou, protože z Něj vychází, obklopuje Jej, zaplňuje duchovní i přírodní svět a umožňuje realizaci cílů, které Pán určil pro stvoření a pro které neustále zajišťuje vše potřebné.

Vše, co proudí z nějakého zdroje ven a co svůj zdroj obklopuje a obepíná, nazýváme sférou - například sférou světla a tepla ze slunce, sférou života z člověka, sférou vůně z rostliny či sférou přitažlivosti z magnetu; všechny tyto sféry obklopují předměty, ze kterých vycházejí.

Avšak univerzální sféra, o které je zde řeč, je sférou z Pána, kterou vyzařuje slunce duchovního světa, v jehož centru je On sám. Prostřednictvím tohoto slunce vyzařuje z Pána sféra tepla a světla neboli jinými slovy sféra lásky a moudrosti, která uskutečňuje cíle - užitky. Tato sféra se nazývá různými jmény podle užitků, kterým slouží. Protože slouží zachování vesmíru v jeho stvořeném stavu prostřednictvím rozvoje postupných generací, nazývá se sférou plození; a protože slouží k zachování nových generací při jejich vzniku a následném vývoji, nazývá se také sférou ochrany zplozeného.

Kromě těchto dvou Božských sfér existuje i celá řada dalších, které se všechny nazývají podle cílů, kterým slouží. Realizace užitečných cílů prostřednictvím těchto sfér je Božskou prozíratelností. (386)

Tyto dvě univerzální sféry se spojují se sférou manželské lásky a se sférou lásky k malým dětem. Plození je totiž cílem a manželská láska prostředkující příčinou působící k dosažení tohoto cíle; a cíl i jeho příčina jsou při dosahování cíle sjednoceny, neboť působí společně. Obdobně je sféra lásky k malým dětem spojena se sférou ochrany zplozeného. (387)

Sféra plození a sféra ochrany zplozeného vplývají univerzálně i specificky do všech věcí nebe a světa. Vše, co je vyzařováno z Pána neboli ze slunce, které je v Něm a ve kterém je On, prostupuje celým stvořeným vesmírem až do těch nejposlednějších detailů. Božské věci, které se nazývají ve svém řádu nebeskými a duchovními, jsou totiž nezávislé na prostoru a na čase. Skutečnost, že duchovní skutečnosti nemají žádný rozměr, protože se nenalézají v prostoru ani v čase, je dobře známa. Proto platí, že vše, co z Pána vyzařuje, je okamžitě přítomné ve všech věcech od první až po tu poslední. (389)

Sféra plození a sféra ochrany zplozeného se spolu sjednocují, neboť láska k plození se přenáší na lásku ke zplozenému. Hodnota lásky k plození je dobře známá z výsostné a transcendentní rozkoše, která ji doprovází. Radosti této rozkoše zakoušejí muži při úkonu plození a ženy v okamžiku přijímání. Tato rozkoš pak přechází na lásku k potomkům a v ní se naplňuje. (390)

Sféra lásky k malým dětem je sférou ochrany a péče o ty, kteří o sebe nemohou pečovat a sami se chránit.

Řekli jsme, že způsob, jakým Pán dosahuje užitečných cílů prostřednictvím sféry, kterou vyzařuje, se nazývá Božskou prozřetelností. Touto prozřetelností proto také myslíme sféru ochrany těch, kteří se nemohou chránit sami, a sféru péče o ně. Zásada, že vše stvořené se musí strážit, ochraňovat a musí se o ně pečovat, platí již od počátku stvoření - jinak by se vesmír rozpadl v chaos. Protože však u živých bytostí obdařených svobodným úsudkem toho Pán nemůže dosáhnout přímo, činí tak nepřímou prostřednictvím Svě lásky, kterou dal otcům, matkám a pečujícím osobám. Tito lidé si nejsou vědomi, že jejich láska je láskou Pána, protože tento vliv necítí a nevnímají Pánovu všudypřítomnost. Komu by však nebylo jasné, že jejich láska není dána přírodou, ale že je to Božská prozřetelnost působící v přírodě a prostřednictvím přírody? Kdo by také nevěděl, že jev natolik univerzální může existovat pouze z Boha a může působit jen skrze duchovní slunce, které je

ve středu vesmíru a které působí mimo prostor a čas, a proto všude zároveň?

Přestože však rodiče své děti ochraňují a pečují o ně pro jejich bezmocnost, jejich láska se nerozvíjí díky této péči; naopak - pečují o ně z lásky, která tuto rozumovou úvahu vyvolává. Kdyby takto lidé jednali jen z rozumového rozhodnutí bez vlivu lásky a kdyby k tomu nebyli zároveň donucováni zákony a jejich trestními důsledky, mnozí by pro své děti neudělali víc než nějaké sochy. (391)

Tato sféra zasahuje jak zlé, tak i dobré a způsobuje, že všichni milují své potomky, ochraňují je a pečují o ně podle své lásky. Je všeobecně známo, že lásku k malým dětem mají zlí lidé stejně jako dobří; mají ji dokonce i zvířata, a to mírné druhy i divoké šelmy. Nejen to: ve zlých lidech je (stejně jako v šelmách) někdy dokonce i silnější a vřelejší. Každá láska, která vyzařuje z Pána a někam vplývá, se ve svém příjemci přeměňuje podle jeho vlastní životní lásky. Žádný příjemce totiž tento vliv necítí, a proto tuto lásku vnímá, jako by byla jeho vlastní. Dokud tedy sám aktivně miluje, je jeho láska k potomkům prodloužením jeho sebelásky. Vidí ve svých potomcích jakoby sám sebe, stejně jako vidí své potomky v sobě, a tak se s nimi cítí jakoby sjednocený.

Proto je tato láska vřelejší u šelem, jako jsou lvi, medvědi, leopardi a vlci, než u mírných zvířat jako koně, jeleni, srny apod. Šelmy totiž mírná zvířata ovládají, a mají tedy i silnější sebelásku - a sebeláska miluje sebe samu ve svých potomcích. Vplývající láska se tak v nich obrací sama k sobě.

Toto obrácení k sobě a následná péče o potomky zlými rodiči je součástí Božské prozřetelnosti; jinak by totiž z lidské rasy přežilo jen několik málo jedinců a z šelem - které jsou rovněž užitečné - by nepřežila žádná. Z toho všeho plyne závěr, že každý může milovat, chránit své potomstvo a starat se o ně v souladu se svou vlastní láskou. (392)

Tato sféra zasahuje v první řadě ženy, tedy matky. Otce zasahuje až jejich prostřednictvím. O příčině jsme již diskutovali - tedy zejména o tom, že ženy přijímají sféru manželské lásky a předávají ji mužům, neboť se rodí jako formy lásky k intelektu mužů. Totéž platí i pro lásku k malým dětem, která vzniká z manželské lásky. Skutečnost, že matky milují své děti něžněji než otcové, je dobře známa. (393)

Tato sféra je zároveň i sférou nevinnosti a míru z Pána. Nevinnost a mír jsou dva nejvnitřnější prvky nebe; jsou totiž vyzařovány přímo z Něj, který je jejich podstatou. Nevinnost je podstatou veškerého dobra a mír je požehnáním každé dobré rozkoše. (394)

Tato sféra nevinnosti vplývá do malých dětí a jejich prostřednictvím i do rodičů, a tak na ně působí. Lidé vědí, že malé děti jsou ztělesněním nevinnosti, ale nevědí, že jejich nevinnost do nich vplývá od Pána. On je totiž, jak jsme právě řekli, podstatou nevinnosti, a nic nemůže existovat a do něčeho vplývat jinak než ze svého prvotního zdroje, který tvoří podstatu této věci.

Malé děti mají tuto nevinnost, protože ještě nemyslí podle nějakého vnitřního principu - nevědí ještě, co je dobré a co zlé, co je pravdivé a co nepravdivé, a nedovedou podle toho uvažovat. Proto ještě nejsou rozvázné a uvážlivé a nemohou se pokoušet o něco zlého. Neosvojily si ještě charakter ze sebelásky a z lásky ke světu. Nepřičítají si žádné zásluhy. Vše, co dostanou, přičítají svým rodičům. Jsou spokojeny i s malými dárky. Nestarají se o jídlo a oblečení a nedělají si starost o budoucnost. Nestarají se o svět a netouží po mnoha věcech. Milují své rodiče, pečovatelky i své malé kamarády, se kterými si hrají ve stavu nevinnosti. Necháávají se vést, poslouchají a jsou poslušné.

Taková je nevinnost časného dětství, která v rodičích vyvolává lásku. Jak však v dětech stav nevinnosti postupně ustupuje, oslabuje se i cit jejich rodičů i jejich vzájemné spojení, až nakonec dojde k rozdělení.

Je známo, že láska rodičů k dětem ustupuje v té míře, v jaké mizí jejich nevinnost. U lidí to vede až k tomu, že se děti odstěhují z domu, a u zvířat k tomu, že své potomky odeženou a ti nakonec zapomenou, že jsou jejich dětmi. I z toho je zřejmé, že mateřskou lásku vyvolává nevinnost vplývající do dětí i rodičů. (395,398)

Láska k malým dětem má u duchovních lidí jiný charakter než u lidí přírodních. U obou se sice podobá, ale u duchovních lidí je niternější, a proto i něžnější. Jejich láska totiž plyne z nevinnosti, kterou tito lidé bezprostředněji přijímají, a proto i jasněji vnímají. Duchovní lidé mají tolik duchovnosti, nakolik si osvojili charakter z nevinnosti.

Poté, co se duchovní lidé stanou rodiči a okusí nevinnou sladkost svých dětí, milují je již jiným způsobem než rodiče přírodní. Duchovní rodiče

milují své děti pro jejich duchovní inteligenci a morální život, a tedy z úcty před Bohem a ze zbožnosti vlastního života. Jejich lásku vyvolává také touha být užitečný společnosti, a proto je milují pro jejich dobré vlastnosti a správné chování. Starají o ně hlavně z této lásky, a pokud u svých dětí tyto rysy nevidí, citově se od nich oddálí a starají se o ně jen z povinnosti.

I přírodní rodiče milují své potomky pro jejich nevinnost, ale tato láska, když ji přijímají, v nich obklopuje jejich vlastní osobní lásku. Milují pak své děti z této osobní lásky stejně jako pro jejich nevinnost, a tak je líbají, objímají, přenášejí, tisknou je k hrudi, mazlí se s nimi a dívají se na ně, jako by měli jedno srdce a duši. Později, když děti vyrostou a dosáhnou puberty a vyššího věku a nevinnost v nich ustoupí, milují je dál, ale ne z úcty před Bohem či z nějaké zbožnosti života, ani pro jejich rozumovou či morální inteligenci. Věnují jen malou či téměř žádnou pozornost jejich vnitřním sklonům, a proto si nevšímají ani jejich dobrých vlastností a dobrého charakteru, ale pouze vnějších vlastností, které se jim na nich líbí. Právě na tyto vnější kvality se upínají a na ně vážou své city. Proto také zavírají oči před jejich chybami, stále je omlouvají a ve všem je podporují. Jejich láska k dětem je totiž zároveň sebeláskou, která se váže ke svému předmětu jen povrchně a nevstupuje do něj, stejně jako předmět této lásky nevstupuje do ni. (405)

Rozdíl mezi láskou k malým i ke starším dětem u duchovních a přírodních lidí se zřetelně projeví po smrti. Většina otců si totiž po svém příchodu do duchovního světa pamatuje na děti, které zemřely před nimi. Setkají se tam s nimi a navzájem se poznají.

Otcové s duchovním charakterem se na ně jen podívají a zeptají se, jak se jim daří. Pokud dobře, mají z toho radost, a jsou-li ve špatném stavu, zarmoutí se. Potom, když spolu nějakou dobu hovoří a otcové jim dají pár rad a pokynů k morálnímu a nebeskému životu, rozloučí se. Před odchodem jim otcové ještě řeknou, aby na ně již nevzpomínali jako na své otce, protože jediným Otcem všech je v nebi Pán (podle Jeho vlastních slov v Mt 23, 9) a že oni na ně už také nebudou vzpomínat jako na své děti.

Když si naopak otcové s přírodním charakterem po smrti uvědomí, že stále žijí, a vzpomenou si na své děti, které zemřely dříve, objeví se i ty podle jejich přání před nimi. Okamžitě se obejmou kolem ramen a přimknou se k sobě tak, že připomínají svázaný snop. Tito otcové čerpají z těsné blízkosti svých dětí a z mluvení s nimi stálou rozkoš. Slyší-li, že některé

z nich se chová zle a škodí něčemu dobrému, drží je přesto dál ve skupině kolem sebe či v zástupu před sebou. Dokonce i když sami vidí, jak jejich děti někomu ubližují nebo dělají něco špatného, nevěnují tomu žádnou pozornost a žádné z nich od sebe neodeženou. Aby se takovéto tlupě zabránilo v dalších ničemnostech, bývají všichni společně posláni do pekla. Tam je otec v přítomnosti dětí zavřen do vězení, děti jsou rozděleny a každé z nich je posláno na místo, které odpovídá charakteru jeho života. (406)

K tomu dodám ještě jednu neuvěřitelnou skutečnost, kterou jsem viděl na vlastní oči v duchovním světě. Pozoroval jsem tam otce, kteří se na malé děti, jež byly před ně předvedeny, dívali s takovou nenávistí, zuřivostí a vztekem, že kdyby mohli, pokusili by se je zabít. Jakmile jim však bylo řečeno, že to jsou jejich vlastní děti, jejich zuřivost a divokost se okamžitě ztratila a začali je bezmezně milovat - přestože to ve skutečnosti jejich děti nebyly.

Taková nenávist existuje společně s láskou v lidech, kteří byli na světě vnitřně prolhaní a zamořili svou mysl nenávistí k Pánu. (407)

Jakmile jsou malé děti vzkříšeny (k čemuž dochází ihned po jejich smrti), bývají přeneseny do nebe, kde je převezmou do péče andělské ženy, které za svého života na světě něžně milovaly malé děti a bály se Boha. Rodiče, zejména ženy, totiž milují malé děti i po smrti. Protože tyto ženy něžně milovaly všechny malé děti, přijímají i tyto jako vlastní, a ony zase instinktivně milují je, jako by to byly jejich vlastní matky. Tyto andělské ženy mají ve své péči tolik dětí, kolik si jich ze své duchovní mateřské lásky přejí.

Nebe, ve kterém žijí malé děti, se nalézá jakoby v oblasti čela, ve směru přímého pohledu, kterým andělé hledí k Pánu. Jsou právě tam proto, že všechny malé děti jsou vychovávány pod přímým dohledem Pána. Vplývá do nich také nebe nevinnosti neboli třetí nebe. Později jsou děti přeneseny do jiného nebe, kde jsou vyučovány. (410)

Malé děti jsou v nebi vychovávány následujícím způsobem: Nejprve se od svých pečovatelek učí mluvit. Jejich první řeč pouze vyjadřuje city, ale skrývá se v ní již jistý náznak myšlenek a zaznívá jí něco lidského, na rozdíl od zvuku zvířat. Jak z citů začínají do mysli vstupovat myšlenky, řeč dětí se stává stále artikulovanější. Veškeré jejich city vyvěrají z nevinnosti. Stejně jako děti samy, i tyto city se vyvíjejí. Probouzejí je nejdříve věci, které děti

pozorují očima a které v nich vyvolávají radost; a protože to jsou věci původem duchovní, vplývají do nich zároveň i věci nebe a otevírají tak vnitřní oblasti jejich mysli.

Potom se malé děti zdokonalují v inteligenci, takže rostou i po tělesné stránce a vypadají vyspěleji. Inteligence a moudrost jsou totiž podstatou duchovní výživy a věci, které vyživují mysl, vyživují v duchovním světě zároveň i tělo.

Když však děti v nebi dosáhnou prvního stupně dospělosti, přestanou růst. Jejich růst se v tomto věku zastaví a tak zůstanou až do věčnosti. Tehdy se také žení a vdávají. Takováto manželství, jež poskytuje Pán, se slaví v nebi, ve kterém bydlí mladý muž. Krátce nato muž následuje svou ženu do jejího nebe, nebo - jsou-li ze stejného společenství - do jejího domu.

Abych poznal s určitostí, že malé děti rostou a vyvíjejí se tělesně zároveň s tím, jako se prohlubuje jejich inteligence, bylo mi dovoleno mluvit s několika lidmi ve věku, kdy byli ještě malými dětmi, a znovu poté, co dospěli. Tehdy již vypadali dospěle a měli postavy mladých mužů a žen na světě. (411)

část 2

Smilná láska

a její radosti nepřičetnosti

Láska smilná a její protiklad k lásce manželské

Úvodem se musíme zmínit o tom, co v této kapitole označujeme pojmem smilná láska. Nemyslíme tím onu smilnou lásku, která předchází manželství, ani tu, která následuje po smrti partnera; stejně tak tím nemyslíme případ, kdy si muž vezme ze zákonných, spravedlivých a opodstatněných důvodů milenku. Nemyslíme tím ani lehčí formy cizoložství, protože ty nejsou manželské lásce protikladné, ale ani vážnější podoby cizoložství v případě, pokud jich člověk opravdu lituje.

Co zde myslíme smilnou láskou, která je protikladná lásce manželské, je láska k cizoložství, má-li takový charakter, že ji člověk nepovažuje za hřích ani za něco špatného, nečestného a nerozumného, ale naopak za něco dovoleného a rozumného. Tento druh smilné lásky nejenže nevidí v lásce manželské a smilné žádný rozdíl, ale navíc lásku manželskou potírá a ničí, a nakonec se jí i vysmívá. Proto se v této kapitole zabýváme protikladností této lásky k lásce manželské. (423)

Smilnou láskou máme na mysli lásku k cizoložství, která ničí manželskou lásku, jak jsme právě vysvětlili. Její podstatu však člověk nespátří dřív, než pozná podstatu lásky manželské. Toto tvrzení nemusíme ničím dokazovat a postačí je doložit několika příklady. Ví snad někdo, co je zlé a nepravdivé, dokud neporozumí tomu, co je dobré a pravdivé? Pochopí někdo, co je nečisté, nečestné, neslušné a ošklivé, dokud nepozná, co je čisté, čestné, slušné a krásné? Kdo jiný může správně určit nepřítelnost než ten, kdo je sám moudrý a kdo poznal moudrost? Nebo kdo jiný přesně rozpozná ne-

souzvuk než ten, kdo studiem a zkušenostmi získal vědomosti o harmoniích? Obdobně - jak může někdo jasně vidět podstatu cizoložství, dokud jasně nepochopí podstatu manželství? A jak může vidět nečistotu radostí smilné lásky, pokud před tím nepoznal čistotu manželské lásky? (424)

Smilná láska je protikladná lásce manželské.

Ve vesmíru neexistuje nic, co by nemělo svůj protiklad - a protiklady k sobě nemají vztah relativní, ale opačný. Relativní hodnoty leží někde v rozmezí mezi minimem a maximem téže kvality, zatímco protiklady vznikají z opaků. Tyto opaky nabývají také relativních hodnot, takže jejich relativní hodnoty jsou ve vzájemném protikladu.

Že všechny věci mají své protiklady, může být zřejmé z příkladu světla, tepla, časových intervalů, citů, vnímání, počitků a ze spousty dalších věcí. Protikladem světla je tma, protikladem tepla je chlad. Protiklady časových intervalů ve světě jsou například den a noc, léto a zima. Příkladem opačných citů je například radost a smutek, štěstí a neštěstí. Příkladem opačného vnímání je vnímání dobra a vnímání zla, vnímání pravdy a vnímání nepravdy. Příkladem opačných počitků jsou například příjemné a nepříjemné počitky.

I z těchto několika málo příkladů můžeme jasně poznat, že i manželská láska má svůj protiklad. Tímto protikladem je, jak každý se zdravým rozumem pochopí, cizoložství. Co jiného by jím také mohlo být? Protože je to něco tak samozřejmého, byly přijaty i občanské zákony chránící manželství a bojující proti cizoložství.

Mnozí lidé přírodního světa však přesto nedokážou protikladnost smilné lásky k lásce manželské rozeznat. Důvodem jsou její rozkoše, které svým vnějším projevem připomínají rozkoše manželské lásky - a lidé, kteří se zaměřují pouze na rozkoše, nevědí nic o protikladech. Nikdo totiž nezná dobro ze zkušenosti zla, a nikdo nezná zlo jinak než ze zkušenosti dobra; neboť zlo sídlí v temnotě, zatímco dobro ve světle. (425)

Smilná láska je protikladná manželské lásce stejně, jako je přírodní já člověka (posuzováno samo o sobě) protikladné jeho duchovnímu já. Tato skutečnost je v církvi dobře známa; přírodní a duchovní já jsou protikladné natolik, že co chce jedno, to nechce druhé, takže spolu bojují. Tento stav

však dosud nikdo nepopsal. Proto si řekneme, jak se duchovní a přírodní já od sebe liší a co nutí přírodní já proti duchovnímu bojovat.

Když člověk dospívá, vstupuje nejprve (prostřednictvím nejrůznějších druhů znalostí, pojmů a rozumové činnosti intelektu) do stavu přírodního já. Do duchovního já bývá uváděn pomocí lásky k užitečnému konání, tedy lásky, která se také nazývá účinnou láskou. Nakolik je člověk ve stavu účinné lásky, natolik je duchovním člověkem; nakolik však v této lásce není, natolik zůstává přírodním člověkem, byť by byl jakkoliv bystrý a soudný.

Toto přírodní já se může pozdvihnout jakkoliv vysoko do světla rozumu, avšak zůstává-li odděleno od duchovního já, stále se nekontrolovatelně oddává chťičům. Vyplývá to ze samé podstaty přírodního já, které v sobě nemá žádnou účinnou lásku - a každý, kdo je bez účinné lásky, je ponechán napospas chťičům smilnosti. Když proto takový člověk slyší, že tato libidní láska je opakem čisté manželské lásky, a když je požádán, aby se nad tím zkusil rozumně zamyslet, jeho pohled zůstává zastřen rozkošemi zla zasazeného již od narození v jeho přírodním já. Výsledkem je, že jeho rozum nepřijde na žádný důvod, který by svědčil proti příjemným smyslovým svodům těla. Když se v tomto závěru ještě utvrdí, jeho rozum zůstane hluchý ke všem radostem manželské lásky. Dokonce proti nim bojuje, jak jsme již řekli, a potírá je; jako válečník při nájezdu ničí v sobě tábor manželské lásky postupně od okraje až do středu. To činí přírodní člověk pro svou smilnou lásku.

To vše jsme uvedli, abychom ukázali, kde vzniká protiklad těchto dvou lásek, neboť jak jsme se již několikrát zmínili, manželská láska je sama o sobě láskou duchovní, kdežto smilná láska je láskou přírodní. (426)

Protože manželská láska má svůj zdroj v manželství dobra a pravdy, smilná láska, která je k ní protikladná, pochází z manželského spojení zla a nepravdy. Protikladné jsou i rozkoše těchto dvou lásek, neboť lásku vždy doprovázejí rozkoše. Rozkoše zlé lásky se však z vnějšího pohledu podobají rozkoším dobré lásky, a proto jejich protiklad není zjevný. Vnitřně se však rozkoše zlé lásky neskládají z ničeho jiného než ze zlých chťičů; zlo samo je jejich směsicí či nakupením. Rozkoše dobré lásky se naopak skládají z nespočetných dobrých pohnutek a dobro samo je jakoby shlukem těchto dobrých a navzájem pospojovaných pohnutek. Člověk však tato spojení nerozezná, protože - jak jsme řekli - rozkoše pocházející ze zla připomínají navenek rozkoše z dobra. Člověk tedy pociťuje rozkoše cizoložství a rozkoše manželství

jako jedno a totéž. Po smrti, kdy všichni odloží vnější zdání a vnitřní realita vyjde na povrch, se však odkryje i před smysly, že zlo cizoložství je nakupe-
ním zlých chťičů a dobro manželství je spojením pohnutek k dobru, a že jsou tedy navzájem protikladné. (427)

Smilná láska způsobuje, že se člověk stává stále méně člověkem, zatímco díky manželské lásce se člověk stává člověkem stále více.

Skutečnost, že manželskou láskou se člověk stává stále více člověkem, byla vysvětlena a prokázána v předcházejících částech knihy, například pomocí těchto tvrzení:

1. Člověk, který je ve stavu pravé manželské lásky, se stává stále duchovnějším člověkem, a čím je kdo duchovnější, tím více je také člověkem.
2. Stává se také stále moudřejším, a čím je kdo moudřejší, tím více je člověkem.
3. Mysl tohoto člověka se stále více vnitřně otevírá, a to až k bodu, kdy již vidí či intuitivně poznává Pána. Čím dokonalejší je toto vnitřní zření či poznání, tím více je člověk člověkem.
4. Tento člověk se stává stále morálnějším a stále dokonaleji zachovává veškeré zákony, neboť morálka i občanství jsou duchovní podstaty. Čím morálnější a zákonů poslušnější někdo je, tím více je člověkem.
5. Po smrti se tento člověk stane andělem nebe. Každý anděl je ve své podstatě i formě člověkem a z jeho tváře, řeči a jednání vyzařuje pravá lidskost. I z toho plyne, že díky manželské lásce se člověk stává stále více člověkem.

Z protikladné podstaty cizoložství a manželství jasně vyplývá, že u cizoložné lásky je tomu opačně. Plyne to z těchto skutečností:

1. Tito lidé nejsou duchovní, ale zcela přírodní; a přírodní já oddělené od duchovního já je lidské jen ve vztahu k intelektu, ale ne ve vztahu k vůli. Vůle takového člověka zabředává v tělo a jeho chťiče, a tehdy tělo pohlcuje i chápání intelektu. Že tento člověk je člověkem jen napůl, to může rozumově nahlédnout i on sám, pokud trochu povznese svůj intelekt.
2. Cizoložníci jsou moudří jen svou řečí a chováním, jsou-li ve společnosti

lidí vysokého postavení nebo lidí uznávaných pro své znalosti či morálku. Jsou-li však sami, jsou nepřičetní, považují Božské a svaté věci církve za hlouposti a zamořují morálku života nestoudnými a nečistými nemravnostmi. Kdo by neviděl, že takoví podvodníci jsou lidmi jen co do vnější formy, ale svou vnitřní podobou lidmi nejsou?

3. Já sám jsem měl možnost na vlastní oči pozorovat, jak cizoložníci v pekle ztrácejí své lidství, což mi posloužilo za jasný důkaz. Tito lidé jsou totiž v pekle demony a když se na ně někdo dívá ze světla nebe, mají tváře jakoby plné vředů, jsou hrbatí, mají hrubou řeč a teatrální gesta.

Tento charakter však mají pouze ti cizoložníci, kteří se jimi stanou záměrným rozhodnutím či úvahou, a ne ti, kteří o svých činech neuvažují. Existují totiž čtyři druhy cizoložníků: ti, kteří jsou hnáni chťiči vůle; ti, kteří jsou hnáni přesvědčením rozumu; ti, kteří jsou hnáni smyslovým vzruše-
ním; a nakonec ti, kteří nemají svobodu uvažování. Pouze první a druzí ztrá-
cejí své lidství. Ostatní se stanou lidmi, jakmile upustí od svých chyb a získají tak moudrost. (432)

Existuje sféra smilné lásky a sféra manželské lásky.

Jelikož ve vesmíru neexistuje nic, co by nemělo svůj protiklad (viz výše odst. 425), a protože existuje sféra manželské lásky, musí také existovat sféra jejího protikladu, kterou nazýváme sférou smilné lásky. Tyto dvě sféry jsou protikladné stejně, jako jsou protikladné tyto dvě lásky. (434)

Již jsme ukázali, že sféra manželské lásky sestupuje z nebe. Sféra smilné lásky naopak stoupá z pekla, kde vzniká. Stoupá odtamtud z nečistých věcí, na které se mění rozkoše cizoložníků, mužů i žen. (435)

Tyto sféry se v obou světech - tedy ve světě duchovním a přírodním - setkávají, ale nemíchají se. V duchovním světě se tyto sféry setkávají ve světě duchů, neboť ten leží uprostřed mezi nebem a peklem. V přírodním světě se ale setkávají v oblasti lidské rozumovosti, která také leží uprostřed mezi nebem a peklem. Seshora do ní totiž vplývá manželství dobra a pravdy a zespoda manželské spojení zla a nepravdy - to první tam plyne skrze nebe, to druhé skrze svět. Proto se lidská rozumovost může natáčet kterýmkoliv směrem a nechat se odtamtud ovlivňovat. Otáčí-li se ve směru dobra, vplývá do ní shora dobro, a rozumovost se pak v člověku dále formuje tak, že je

stále lépe uzpůsobována pro přijímání dalších vlivů nebe. Pokud se však natáčí ve směru zla, vplývá do ní vliv zespoda a stále více se utváří tak, aby mohla přijímat vliv pekla.

Tyto dvě sféry se nespojují, protože jsou protikladné. Působí na sebe jako nepřátelé, z nichž jeden hoří k tomu druhému smrtelnou nenávistí a zuřivě jej napadá, zatímco ten druhý nemá v sobě žádnou nenávist, pouze zánícení k vlastní obraně.

Z toho je zřejmé, že obě sféry se setkávají, ale nemíchají se.

Toto středové území, které si mezi sebou obě sféry utvářejí, se skládá na jedné straně ze zla bez nepravdy a z nepravdy bez zla, a na druhé straně z dobra bez pravdy a z pravdy bez dobra. Tyto dvě skutečnosti spolu hraničí, ale nemíchají se. (436)

Tyto dvě sféry jsou v rovnováze, ve které žije i lidstvo. Je to rovnováha duchovní, neboť jde o rovnováhu mezi dobrem a zlem. Díky ní má člověk svobodnou vůli. V ní a skrze ni člověk myslí, a tedy i mluví a jedná jakoby sám ze sebe. Díky své rozumovosti má svobodnou volbu, zda si bude přát přijímat dobro nebo zlo, a proto také, zda se svobodně a racionálně rozhodne pro manželskou lásku, nebo pro lásku smilnou. Pokud se člověk rozhodne pro lásku smilnou, obrací se zády k Pánu, a pokud se rozhodne pro manželskou lásku, obrací se k Pánu čelem. Obrátí-li se čelem k Pánu, Pán jej vede prostřednictvím rozumovosti i svobody, odvrátí-li se však od Něj, vede jeho rozumovost i svobodu peklo. (437)

Člověk se může obrátit ke kterékoliv sféře, ale nakolik se obrací k jedné, natolik se zároveň odvrací od druhé. Člověk byl totiž stvořen tak, aby vše, co dělá, dělal svobodně a z rozumové úvahy, a to zcela jako sám ze sebe. Bez těchto dvou schopností - svobody a rozumovosti - by člověk nebyl lidskou bytostí, ale zvířetem. Nepřijímal by totiž nic z nebe, a nemohl by si to tedy osvojit. Nemohlo by do něj tedy být zasazeno nic věčného - neboť má-li mu něco patřit, musí to přijmout jako něco vlastního. Svoboda obrátit se jedním směrem navíc neexistuje, neexistuje-li zároveň i svoboda obrátit se směrem druhým, stejně jako není možné něco zvážit, nemohou-li se váhy ze stavu rovnováhy převážít na obě strany. Proto ani člověk nemá svobodu přiblížit se v souladu se svým rozumem k dobru, nemá-li také svobodu přiblížit se ke zlu, tedy pokud nemá stejnou svobodu pohybu ve směru pekelné sféry (což je sféra cizoložství) jako ve směru nebeské sféry (což je sféra manželství). (438)

Každá z těchto sfér s sebou přináší vlastní rozkoše, neboli každá působí na člověka, který ji přijímá, vlastními rozkošemi. Nejnižší úroveň, do které ústí rozkoše obou lásek a kde tyto rozkoše nacházejí své naplnění, uskutečnění a kde se stávají smyslově vnímatelné, je totiž pro obě sféry stejná. Proto člověk vnímá smilnou i manželskou intimitu v jejím vnějším vyjádření stejně, přestože jsou ve vnitřních kvalitách naprosto rozdílné. Lidé je proto v jejich zevním vyjádření nerozlišují, neboť tento rozdíl nedokážou vnímat. Tyto rozdíly dokážou vnímat pouze lidé, kteří jsou ve stavu pravé manželské lásky. Zlo totiž bývá rozpoznáváno pouze na základě zkušenosti dobra, avšak dobro nemůže být rozpoznáno na základě zkušenosti zla - stejně jako člověk neucítí sladkou vůni, vznášeli-li se mu kolem nosu smrdutý zápach.

Jednou jsem slyšel povídat anděly, že podle vnějšího vyjádření poznají, co je a co není smilná láska, tak jasně, jako každý rozliší podle zápachu nebo vůně spalovaný hnůj či rohy od zapáleného kadidla či skořicového dřeva.' Poznají to podle rozdílu jejich vnitřních rozkoší, které vstupují do rozkoší vnějších a dávají jim tvar. (439)

Rozkoše smilné lásky vznikají v těle a jsou rozkošemi těla dokonce i v duchu, zatímco rozkoše manželské lásky vznikají v duchu a jsou rozkošemi ducha dokonce i v těle.

Rozkoše smilné lásky vznikají v těle, protože podněty těla je vyvolávají. Zamořují ducha a jsou rozkošemi těla dokonce i v duchu, protože vjemy těla nepocítuje tělo, ale duch. To platí i o všech dalších smyslech. Tak například různé věci nevidí a nerozlišuje oko, ale duch. Stejně tak harmonické tóny v melodiích a písniích nebo příjemný zvuk v řeči neslyší a nerozlišuje ucho, ale duch. Je to duch, který vše vnímá - podle toho, nakolik se pozvedl k moudrosti. Duch, který se nepozvedl nad smyslové podněty těla, a je v nich proto polapen, nepocítuje žádné jiné rozkoše než ty, které vycházejí z těla nebo které do něj prostřednictvím fyzických smyslů vnikají ze světa. Tyto rozkoše on uchvacuje, má v nich zalíbení a přivlastňuje si je.

Protože smilná láska vzniká pouze z podnětů a nutkání těla, vytváří v duchu určitou nečistou přitažlivost, která se vzněcuje a rozhořívá podle toho, jak tyto popudy vyvstávají a ustupují.

Vášně těla nejsou samy o sobě obecně ničím jiným než shlukem chutí po zlu a nepravdách. Proto se v církvi říká, že touhy lidské přirozenosti

směřují proti duchu, a to v tom smyslu, že směřují proti duchovnímu já člověka. Rozkoše těla spojené s rozkošemi smilné lásky jsou proto pouze vzpě-
ním chtíčů, které se v duchu stávají výpary bezuzdné nemorálnosti. (440)

Rozkoše manželské lásky naopak nemají s nečistými rozkošemi lásky smilné nic společného. Smilné rozkoše jsou sice vrozené tělům všech lidí, ale od okamžiku, kdy se lidský duch nad tyto smyslové popudy těla pozvedne a jako z výšky se dívá na ostudnost a nepravdy pod sebou, postupně se odlučují a vzdalují. Nejprve duch vnímá tyto tělesné rozkoše jako iluzorní a podvodné; potom také jako chtivé a smilné, kterým se proto musí vyhýbat; ještě později jako škodlivé a zraňující duši - a nakonec je začne pociťovat jako nepřijemné, špinavé a odporové. Nakolik je vnímá a pociťuje tímto způsobem, natolik také pociťuje rozkoše manželské lásky jako neškodné a čisté a nakonec i rozkošné a požehnané.

Rozkoše manželské lásky se pak stanou také rozkošemi ducha v těle, protože když výše popsaným způsobem zmizí rozkoše smilné lásky, duch - nyní svobodný - vstupuje do těla čistý a naplňuje hrud' rozkošemi blaženosti, a odtud naplňuje i konečné vyjádření této lásky v těle. Tehdy duch koná v naprostém souladu s konečným vyjádřením, a konečné vyjádření v souladu s duchem. (441)

K tomu přidávám následující příhody z duchovního světa.

Když jsem skončil své úvahy o manželské lásce a začal jsem rozvažovat nad láskou smilnou, objevili se náhle po mém boku dva andělé. Oslovili mě: „Dokázali jsme chápat a vnímat, nad čím jsi uvažoval před chvílí, ale uniká nám, nad čím to uvažuješ teď; nemůžeme to nijak pochopit. Nech to být, nemá to žádný smysl.“

Odpověděl jsem: „Láska, nad kterou uvažuji, má svůj smysl, protože existuje.“

Na to andělé odvětili: „Jak by mohla existovat láska, která neexistovala od počátku stvoření? Neexistuje snad od stvoření láska manželská? Nemíjí to snad láska dvou lidí, kteří se mohou spojit v jedno? Jak by mohla existovat láska, která je rozděluje a odděluje? Který muž by mohl milovat ženu, která jej také nemiluje? Copak láska jednoho člověka nevidí a nerozezná lásku

ve druhém, takže když se obě lásky setkají, samy od sebe se sjednotí? Kdo by mohl milovat někoho, v němž tato láska chybí? Není snad jedině manželská láska vzájemná a opěťovaná? Neodtáhne se láska a nezemře, pokud není opěťována?“

Když jsem to vše vyslechl, zeptal jsem se andělů, ze kterého nebeského společenství přišli. Odpověděli: „Jsme z nebe nevinnosti. Přišli jsme do nebeského světa jako malé děti a byli jsme tam vychováváni pod dohledem Pána.“ „Když jsem vyrostl a stal se ze mě mladý muž,“ pokračoval jeden, „a má žena, která je tady se mnou, dospěla v mladou ženu, zasnoubili jsme se a při první vhodné příležitosti jsme se vzali. Nevíme tedy nic o žádné jiné lásce než o té pravé svatební a manželské, a když jsme zachytili tvé myšlenky o oné podivné lásce, která je úplně opačná té naší, nemohli jsme nic z tvého uvažování pochopit. Proto jsme sešli dolů zeptat se tě, proč se zabýváš něčím tak neskutečným. Řekni nám tedy, jak by mohla existovat láska, která nejenže neexistovala od počátku stvoření, ale je dokonce stvoření protikladná? My považujeme věci, které jsou protikladné stvoření, za věci bez podstaty.“

Když jsem to uslyšel, mé srdce se rozežrálo radostí nad tím, že mi byla poskytnuta příležitost mluvit s anděly takové nevinnosti, kteří nevědí vůbec nic o tom, co to je smilná láska. Přichystal jsem se proto vše jim vysvětlit. Zeptal jsem: „Víte o tom, že existuje dobro a zlo, a že dobro existuje od počátku stvoření, avšak zlo na počátku stvoření neexistovalo? A že přestože zlo nemá v sobě nic dobrého, nelze je považovat za něco neexistujícího?“

Dobro existuje od počátku stvoření, a to v nejvyšším i v nejnižším stupni; a když se nejnižší dobro sníží až na nulu, vznikne na druhé straně zlo. Proto neexistuje žádný postupný vztah či vývoj dobra směrem ke zlu, ale pouze postupný vztah a vývoj dobra k vyššímu či nižšímu dobru, a vztah a vývoj zla k vyššímu či nižšímu zlu - neboť dobro a zlo jsou v každé jednotlivosti protikladné.

Protože tedy dobro a zlo jsou protiklady, existuje také střední oblast, což je oblast rovnováhy, v níž zlo bojuje proti dobru. Zlo tam nikdy nepřeváží, ale neustále se o to snaží. Každý člověk je vychováván v této rovnováze. Tato rovnováha mezi dobrem a zlem neboli mezi nebem a peklem je duchovní rovnováhou, jež vytváří v těch, kdo v ní žijí, stav svobody. Pán přitahuje všechny lidi z této rovnováhy k Sobě a člověk, který Jej ve svobodě následuje, se Jím nechává vést ze zla do dobra, a tedy do nebe.

Stejně je to i s láskou, zejména v případě lásky manželské a smilné. Manželská láska je dobrou láskou, zatímco smilná láska je láskou zlou. Každého člověka, který naslouchá hlasu Pána a svobodně Jej následuje, uvádí Pán do manželské lásky se všemi jejími rozkošemi a radostmi. Avšak člověk, který Jeho hlasu nenaslouchá a nenásleduje Jej, se uvádí sám do smilné lásky a vstupuje nejdříve do jejích rozkoší, potom do jejích nesnází a nakonec do jejího neštěstí."

Když jsem to dořekl, andělé se zeptali: „Jak mohlo vstoupit do existence zlo, když od počátku stvoření neexistovalo nic jiného než dobro? Vše, co existuje, přece musí mít nějaký původ. Dobro nemohlo být původem zla, neboť zlo nemá v sobě nic z dobra a je spíše jeho negací a ničením. Protože však zlo přesto existuje a je zakoušeno, není ničím, ale je něčím reálným. Řekni nám proto, z čeho toto něco, co nejprve žádnou existenci nemělo, začalo posléze existovat?"

Odpověděl jsem: „Toto tajemství nemůže být prozrazeno, dokud si člověk neuvědomí, že nikdo jiný než Bůh není dobrý a že neexistuje žádné dobro o sobě, které by nebylo od Boha. Proto člověk, který vzhlíží k Bohu a přeje si, aby jej Bůh vedl, je v dobru, ale ten, kdo se odvrací od Boha a přeje si být veden sám sebou, v dobru není. Tento člověk činí dobro jen pro sebe nebo pro svět a pro zásluhy. Z toho je zřejmé, že původcem zla je sám člověk - ne tak, že by byl zdroj zla zasazen do člověka již od počátku stvoření, ale tím, že jej člověk stvořil sám odvrácením se od Boha.

Zdroj zla neexistoval v Adamovi a v jeho ženě dříve, než je oslovil had: „...v den, kdy z něho (stromu poznání dobrého a zlého) pojíte, ... budete jako Bůh." (Gn 3, 5). Potom, když se odvrátili od Boha k sobě jako k bohu, stvořili v sobě tento zdroj zla. Jedení z tohoto stromu symbolizuje jejich víru, že člověk zná dobro i zlo a je moudrý sám ze sebe, ne z Boha."

Andělé se však zeptali: „Jak se ale člověk mohl odvrátit od Boha a obrátit se k sobě, když žádný člověk nemůže nic chtít, nemůže si nic myslet, a proto ani nic dělat jinak než z Boha? Proč to Bůh dovolil?"

„Člověk byl stvořen tak, že ať chce, myslí nebo dělá cokoliv, zdá se mu, jako by to bylo v něm a pocházelo to z něho. Bez tohoto zdání by člověk nebyl lidskou bytostí - nemohl by přijmout nic z dobra a pravdy či z lásky a moudrosti a nemohl by si to udržet jako něco vlastního. Z toho plyne, že bez tohoto jakoby živoucího zdání by člověk neměl žádné spojení s Bohem, a tak by neměl ani věčný život. Když však sám sebe podle tohoto

zdání přesvědčí, že si přeje, myslí a koná dobro sám ze sebe, a ne z Pána, mění v sobě dobro na zlo a vytváří tak v sobě zdroj zla. To bylo Adamovým hříchem.

Ale pokusím se to vysvětlit ještě jasněji. Pán hledí na každého člověka tak, že se dívá na jeho čelo a Jeho pohled jím prochází do zadní části hlavy. Pod čelem se nachází velký mozek a v zadní části hlavy malý mozek. Velký mozek slouží moudrosti a pravdám, zatímco malý mozek láse a dořím. Proto když člověk hledí čelem k Pánu, přijímá od Něj moudrost a jejím prostřednictvím lásku. Člověk, který hledí mimo Pána, však přijímá lásku bez moudrosti, a láska, která je bez moudrosti, je láskou vznikající v člověku, a ne v Pánu. Protože se tato láska snoubí i s nepravdami, neuznává Boha, ale považuje za boha sebe. Toto přesvědčení je tiše podporováno i schopností člověka rozumět věcem a prohlubovat svou moudrost jakoby ze sebe, což má člověk vrozeno již od stvoření. Proto je tato láska původem zla.

Tuto skutečnost je snadné i dokázat. Zavolám sem nějakého ducha, který se odvrátil od Boha, a budu na něj mluvit zezadu. Uvidíte, jak změní věci, které mu řeknu, v jejich opaky."

A tak jsem jednoho takového ducha zavolal. Když přišel, promluvil jsem k němu zezadu: „Víš něco o pekle, zatracení a tamějším trápení?" Když se pak ke mě tento duch otočil čelem, zeptal jsem se ho: „Co jsi slyšel?"

Odpověděl: „Slyšel jsem, jestli vím něco o nebi, spasení a tamější blaženosti."

Když jsem potom zopakoval jeho vlastní slova zezadu, řekl, že slyšel to, co jsem řekl na začátku.

Potom jsem se ho opět zezadu zeptal: „Víš, že lidé v pekle jsou kvůli svým falešným představám nepřítelny?" Když jsem se jej pak zeptal, co slyšel, odpověděl: „Slyšel jsem, jak se ptáš: Víš, že lidé v nebi jsou díky svým pravdám moudří?"

Když jsem opět zopakoval jeho odpověď zezadu, řekl, že slyšel: „Víš, že lidé v pekle jsou kvůli svým falešným představám nepřítelny?"

A tak to šlo pořád dál. To jasně dokázalo, že se když člověk odvrátí svou mysl od Pána, obrátí ji sám k sobě, takže pak vnímá věci opačně, než jsou ve skutečnosti.

„To je také důvodem," obrátil jsem se opět k andělům, „že - jak dobře víte - v duchovním světě není dovoleno, aby kdokoliv stál někomu za zády

a mluvil k němu zezadu. Tímto způsobem totiž zavádí do druhého svou vlastní lásku a inteligence druhého se jí kvůli jejím rozkoším poddá a poslouchá ji. Avšak je to láska z člověka, a ne z Boha, a proto je to láska zla nebo nepravdy.

Povím vám ještě jeden příklad. Několikrát jsem slyšel, jak shora z nebe sestupují dolů do pekla dobra a pravdy a tam se postupně přeměňují na své opaky - dobra na zla a pravdy na nepravdy. Důvod tohoto jevu je opět tentýž - spočívá v tom, že všichni v pekle se odvracejí od Pána."

Když to andělé vyslechli, poděkovali mi a řekli: „Protože nyní přemýšlíš a píšeš o lásce, která je protikladná naší manželské lásce, a protože nás rozesmutňuje vše, co je opačné naší lásce, opustíme tě."

Když se se mnou rozloučili, požádal jsem je ještě, aby o této lásce neříkali nic svým bratrům a sestrám v nebi, protože by to zranilo jejich nevinnost.

Mohu s určitostí dosvědčit, že lidé, kteří zemřou jako malé děti, vyspějí v nebi na mladíky, jejichž postava odpovídá postavě osmnáctiletých mladíků v tomto světě, a na dívky s postavou patnáctiletých dívek tohoto světa. Tak již zůstanou a vstoupí do manželství, které jim poskytne Pán. Před manželstvím ani po něm nevědí vůbec nic o tom, co to je smilstvo, ani že je něco takového možné. (444)

Souvztažnost smilné lásky s násilím páchaným na duchovním manželství

Stejně jako existuje souvztažnost mezi manželstvím Pána a církve nebo dobra a pravdy s manželstvím na zemi, tak existuje i souvztažnost mezi násilím na těchto manželstvích a smilstvím a cizoložstvím. Tato skutečnost jasně vysvítá z Božího Slova, neboť smilství a cizoložství v něm symbolizují falšování pravdy a padělání dobra. (518)

Toto násilí páchají lidé křesťanského světa, kteří falšují dobra a pravdy Slova, a také ti, kteří pravdu a dobro od sebe odděluji. Páchají je i ti, kteří považují zdánlivosti a nepravdy za pravdy a brání je. A také ti, kteří znají pravdy nauk ze Slova, ale žijí zlý život, i další lidé podobného charakteru. (519)

Přírodní a duchovní prvky na sebe v každém člověku navazují stejně jako duše a tělo. Kdyby do přírodních částic neplynuly částice duchovní a neoživovaly je, člověk by nebyl člověkem. Ten, který má v sobě duchovní manželství, se proto těší i šťastnému přírodnímu manželství, a naopak člověk, který je zachycen v duchovním cizoložství, je zachycen zároveň i v přírodním cizoložství.

Protože všichni, kteří žijí v pekle, jsou zachyceni v manželském spojení zla a nepravdy, což je podstata duchovního cizoložství, a všichni, kdo žijí v nebi, mají manželství dobra a pravdy, což je podstata manželství, celé peklo se nazývá cizoložstvím a celé nebe manželstvím. (520)

Přidávám následující vzpomínku.

Jednou mi byl opět otevřen zrak, takže jsem spatřil tmavý les a v něm zástup satyrů. Měli chlupaté tváře a zvířecí nohy - někteří jako telata, jiní jako panterů a zase jiní jako vlci, s kopyty a pařáty namísto chodidel.

Tito satyrové pobíhali kolem jako divoká zvířata a křičeli: „Kde jsou nějaké ženy?“ Pak jsem spatřil, jak na ně čeká několik nevěstek. I ty byly různě znetvořené.

Satyrové k nim přiběhli, zmocnili se jich a odvěkli je do jeskyně, která ležela uprostřed lesa hluboko pod zemí. Všiml jsem si také, že kolem jeskyně se vinul obrovský had a plival na ni jed. Nad ním ve větvích stromů krákali a pištěli různí noční, ponuře vyhlížející ptáci. Satyrové a lehké ženy však nic z toho neviděli, protože všechny tyto podoby byly souvztažné s jejich chťiči, a byly tedy viditelné pouze z dálky.

Za nějakou dobu vyšli všichni z jeskyně ven a zamířili k jakési nízké chatrči, která sloužila za nevěstinec. Nechali tam nevěstky a o něčem se spolu bavili. Zbystřil jsem sluch, abych zachytil jejich rozhovor - v duchovním světě, kde je vzdálenost jen zdáním, je možné poslouchat rozhovor zdálky stejně jako zblízka. Bavili se o manželství, přírodě a náboženství.

O manželství mluvili ti, kteří vypadali jako telata. Tvrdili: „Co jiného je manželství než legalizované cizoložství? A co může být sladšího než smilné šarády a podvádění manželů?“

Na to ostatní odpověděli řehotem a tleskáním.

Ti, kteří vypadali jako panterů, hovořili o přírodě: „Existuje něco jiného než příroda? Je mezi člověkem a zvířetem jiný rozdíl než ten, že člověk dokáže mluvit, a zvířata jen vydávají zvuky? Nepřijímají lidé i zvířata život z tepla přírody a rozum z jejího světla?“

Ostatní zvolali: „Ó, jak hluboká úvaha!“

Náboženství bylo námětem pro ty, kteří měli nohy jako vlci. Promluvíli: „Co jiného je Bůh či Božství než nejvnitřnější princip přírody? Co jiného je náboženství než výmysl sloužící k tomu, aby byly zástupy udrženy v podřízenosti?“

Ostatní odpověděli křikem: „Bravo!“

Za pár minut vyběhli ven - a v tom okamžiku spatřili, jak je z dálky se zájmem pozorují. To je rozzuřilo, a tak vyběhli z lesa a se zlým výrazem v tváři doběhli až ke mě.

„Co tady stojíš a posloucháš, o čem se bavíme?“ Odpověděl jsem: „A proč ne? Můžete mi v tom nějak zabránit? Mluvili jste spolu nahlas.“ A zopakoval jsem jim všechno, o čem se bavili.

Na to se trochu ztišili, protože se báli, aby jejich názory nevyšly veřejně najevo. Začali také mluvit vybraně a chovat se zdvořile, z čehož jsem poznal, že nepocházejí z nižších vrstev, ale ze vznešenější společnosti.

Tehdy jsem jim také řekl, že jsem je viděl v lese jako satyry - dvacet z nich jako satyry podobné telatům, šest podobných panterům a čtyři podobné vlkům (dohromady jich bylo třicet).

To je ohromilo, protože sebe navzájem viděli jako normální muže, dříve i ve chvíli, kdy se mnou hovořili. Vysvětlil jsem jim, že se mi tak z dálky jeví kvůli svým smilným chťičům a že tato podoba satyrů odpovídá formě jejich nevázaného cizoložství, a ne podobě jejich osoby. Vysvětlil jsem jim to tím, že každý zlý chťič se projevuje nějakou konkrétní formou, kterou nevidí tito lidé sami, ale jen jiní, stojící opodál. Navrhl jsem jim: „Jestli se chcete přesvědčit, běžte někteří z vás zpátky do lesa, zatímco ostatní tu zůstanou se mnou a budou je pozorovat.“

Učinili tedy podle mého návrhu a poslali dva ze svého středu zpátky k polorozpadlé budově nevěstince. Když tam došli, ostatní je viděli jako satyry. Při jejich návratu je vítali jako satyry a pokřikovali na ně: „Jací podvodníci!“

Všichni se tomu smáli a já jsem s nimi o tom žertoval. Řekl jsem jim mimo jiné, že jsem už viděl cizoložníky, kteří vypadali jako prasata. Také jsem jim připomenul příběh o Odysseovi a Kirké, která posypala Odysseovy společníky květy od Hekaté a dotkla se jich kouzelnou hůlkou, a tak je proměnila na vepře - „možná ve skutečnosti na cizoložníky,“ dodal jsem, „protože by nikoho nemohla žádnými čáry přeměnit na prase!“

Když se tomu a dalším podobným poznámkám dosmáli, zeptal jsem se jich, zda si pamatují, ze kterých zemí přišli. Odpověděli, že z různých, a jmenovali Itálii, Polsko, Německo, Anglii a Švédsko. Zeptal jsem se, jestli viděli někoho z Holandska. Řekli, že ne.

Pak jsem zavedl rozhovor na vážnější téma a zeptal jsem se jich, jestli považují cizoložství za hřích.

„Co to je hřích?“ odvětili. „Nevíme, co to je.“

Otázal jsem se, jestli si někdy vzpomenu na to, že cizoložství je porušením šestého přikázání desatera.

Odvětili: „Co to je desatero? Co to je katechismus? Co má tato příručka pro děti dělat s muži jako my?"

Znovu jsem se pak zeptal, zda někdy myslí na peklo.

Prohlásili: „Přišel snad někdo odtamtud, aby nám o něm něco řekl?"

Zeptal jsem se, zda si za života ve světě někdy představovali, jak bude vypadat jejich život po smrti.

„Nemysleli jsme si, že bude rozdílný od příštího života zvířat, nebo jsme si představovali, že budeme duchy, kteří vyjdou z mrtvých těl a odplují někam pryč."

Zeptal jsem se jich ještě, jestli jim o takových věcech nikdy nic neříkali žádní duchovní. Odpověděli, že sice slyšeli jejich hlasy, ale nikdy od nich žádnou myšlenku nepřijali - a co vlastně takové myšlenky znamenají?

Ohromen jejich odpověďmi jsem je vyzval: „Podívejte se do lesa k jeskyni, v níž jste byli před chvílí."

Poslechli mě, a jak k jeskyni pohlédli, spatřili kolem obtočeného obrovského hada plivajícího na ni jed a příšerné ptáky na stromech kolem.

„Co tam vidíte?" zeptal jsem se.

Přemožení hrůzou se nezmohli na slovo. Pokračoval jsem tedy: „Není to hrozný pohled? Měli byste vědět, že tato scéna znázorňuje cizoložství a nízkost chťičů."

Náhle se poblíž objevil anděl. Byl knězem a otevřel na západní straně peklo, do kterého bývají nakonec shromažďováni lidé s tímto charakterem. Vyzval je: „Podívejte se tam."

Tam spatřili něco, co z dálky vypadalo jako ohnivé jezero. Poznali v něm také některé své přátele, volající na ně, ať přijdou k nim.

Když to vše viděli a slyšeli, otočili se a dali se na úprk. Utíkali pryč od lesa, ale když jsem se podíval na jejich stopy, viděl jsem, že jen předstírali, že prchají pryč; ve skutečnosti se jejich stopy kruhovitě stáčely zpět k lesu. (52i)

Pak jsem se vrátil domů. Nazítří, když jsem si vzpomněl na tyto smutné scény, podíval jsem se znovu k lesu a viděl jsem, že zmizel. Místo toho tam byla písčitá pláň a uprostřed ní jezero s několika červenými hady.

Když jsem se stejným směrem podíval o několik týdnů později, spatřil jsem pravý okraj nějakého pole a na něm několik rolníků. A za několik dalších týdnů jsem viděl, jak na tomto poli, nyní obklopeném keři, rostou mladé výhonky. Uslyšel jsem pak hlas z nebe: „Běž do svého pokoje, zavři dveře a přilož ruku k dílu Apokalypsy. Svou práci dokončíš za dva roky." (522)

Prisouzení obou lásek, lásky smilné i lásky manželské

Pán říká: „Nesud'te, abyste nebyli souzeni" (*Mt 7, 1*). To však vůbec neznamená, že bychom neměli soudit morální nebo občanský život druhého člověka; co nemáme soudit, je jeho život duchovní a nebeský. Není snad očividné, že kdyby lidem nebylo dovoleno soudit morální život spoluobčanů, společnost by se zhroutila? Co by zůstalo ze společnosti, kdyby neexistovaly veřejné soudy a kdyby nikdo nesměl o druhém vynést žádný soud? Avšak soudit, jakou má někdo vnitřní mysl nebo duši, tedy v jakém je duchovním stavu, a jaký tedy bude jeho posmrtný osud, to nikdo nesmí, protože tyto věci zná jenom Pán. A Pán je nevyjeví dříve než po smrti, aby každý jednal svobodně, aby v něm bylo dobro i zlo a aby obojí konal ze sebe, a aby tak mohl žít svůj vlastní život a být sám sebou až do věčnosti.

Tyto vnitřní kvality mysli, skryté ve světě, bývají po smrti odkryty, protože je to důležité a prospěšné pro společenství, do nichž člověk přichází. Tam totiž žijí jen lidé s duchovní podstatou. Skutečnost, že všechny vnitřní kvality člověka budou odkryty, Pán potvrzuje následujícími slovy:

„Není nic zahaleného, co nebude jednou odhaleno, a nic skrytého, co nebude poznáno. Proto vše, co jste řekli ve tmě, bude slyšet na světle, a co jste šeptem mluvili v tajných úkrytech, bude se hlásat se střech." (*Lk 12,2-3*)

Je dovoleno pronášet obecné soudy jako: „Jsi-li vnitřně takový, jaký se jevíš navenek, pak budeš spasen nebo zatracen." Avšak specifické soudy, jako např.: „Jsi vnitřně takový a takový, proto budeš spasen či zatracen" - ty dovoleny nejsou.

Přisouzením, o kterém mluvíme v této kapitole, myslíme právě tyto soudy ve vztahu k duchovnímu životu člověka neboli k vnitřnímu životu duše. Který smrtelník může vědět, kdo je v srdci smilný a kdo je v srdci sezdáný? Každého totiž soudí myšlenky jeho srdce neboli záměry jeho vůle. (523)

Každý si po smrti sám přisuzuje zlo, kterým se zabývá. Totéž platí o dobru.

Toto tvrzení rozebereme v následujícím pořádku:

Za prvé - každý má svůj vlastní život. Této skutečnosti, tedy že všichni mají svůj vlastní život odlišný od všech ostatních, si je každý vědom. Ve všem se nachází nekonečná rozmanitost a neexistují dvě naprosto shodné věci. Každý má proto svou vlastní identitu. To se odráží i na tvářích. Nejsou dva lidé, kteří by vypadali úplně stejně, teď ani za věčného života. Neexistují totiž dvě naprosto shodné myslí, jejichž odrazem jsou právě tváře; a mysl vzniká a je formována životem člověka.

Kdyby člověk neměl svůj vlastní, jedinečný život, tak jako má svou vlastní, jedinečnou mysl a tvář, neměl by ani jedinečný, od druhých odlišný život po smrti. Neexistovalo by ani nebe, protože to se skládá z životů navěky rozdílných jedinců. Podoba nebe je opravdu vyvolána různorodostí duší a myslí, které jsou uspořádány tak, že tvoří jediný celek; a tento celek pochází z Jediného, Jehož život se tam nachází v každé jednotlivosti, tak jako se duše nachází v každé jednotlivé části člověka. Nebýt tomu tak, nebe by zmizelo, protože by se rozpadla jeho forma.

Tím Jediným, z něhož má jeden a každý život a díky kterému drží nebe pohromadě, je Pán.

Za druhé - každého po smrti očekává jeho vlastní život. To lidé vědí ze Slova, z následujících veršů:

.... přijde Syn člověka ... a odplatí každému podle jeho jednání."
(Mt 16, 27)

„Viděl jsem ... otevřené knihy. ... A všichni byli souzeni podle svých činů." (Zj 20, 12-13)

.... ve dne ... soudu ... (Bůh) odplatí každému podle jeho skutků.
(Ř 2, 5-6, cf. 2 K 5,10)

Tyto skutky, podle kterých Bůh každému odplatí, jsou životem člověka, protože život je tvořen skutky a člověk je koná v souladu se svým životem.

Protože mi bylo dovoleno pobývat řadu let ve společnosti andělů a mluvit s nově přichozími ze světa, mohu s určitostí dosvědčit, že každý je tam zkoumán co do svého minulého života a že život, který si ve světě osvojil, jej očekává pro věčnost. Mluvil jsem s lidmi, kteří žili před mnoha staletími a jejichž život jsem znal z historických záznamů; a zjistil jsem, že je takový, jak jej tyto záznamy popisují. Byl jsem také poučen anděly o tom, že život člověka nemůže být po smrti změněn, protože se utvářel z jeho lásky a následných skutků. Kdyby se měl změnit, zničila by se prý jeho organická struktura, což se nikdy nesmí stát. Tato organická struktura se prý může měnit jen za života v hmotném těle; v duchovním těle, když je hmotné tělo odloženo, se již měnit nemůže.

Za třetí - zlému člověku se přičítá zlo jeho vlastního života, a dobrému člověku dobro jeho vlastního života. Přičtení zla nevyžaduje obžalobu, usvědčení a odsouzení jako ve světě, ale zlo je přivolává samo. Zlí lidé se totiž z vlastní vůle oddělují od dobrých lidí, protože nemohou žít společně. To proto, že rozkoše zlých lásek si oškliví rozkoše dobrých lásek, a z každého v duchovním světě vychází sféra rozkoší podobně jako vůně z květin na zemi. Lidé tam totiž nemají hmotná těla, která by tyto sféry zachycovala a skrývala jako dřív, a tak mohou tyto sféry unikat z lásek člověka volně do duchovní atmosféry. A protože zlo se tam takto samo prozradí svým zápachem, je svým vlastním žalobcem i soudcem - a to ne před nějakým soudem, ale před každým, kdo je ve stavu dobra. To je ono již zmíněné přisouzení zla. Zlý člověk si navíc sám vybírá své společníky, se kterými chce sdílet své rozkoše, a protože si oškliví rozkoše dobra, sám se odebírá k lidem v pekle, kteří jsou mu podobní.

Obdobně dochází k přisuzování dobra. To se děje u lidí, kteří ve světě uznávali, že vše dobré je v nich od Pána a nic z nich samých. Tito lidé jsou po době přípravy uváděni do vnitřních rozkoší dobra, a pak se jim otevře cesta do nebe ke společenství lidí, jejichž rozkoše jsou stejnorodé s jejich. To vše způsobuje Pán. (524)

Žádný člověk nemůže předat druhému své vlastní dobro.

I toto tvrzení rozebereme popořádku.

Za prvé je nutno říci, že každý člověk se rodí do stavu zla. Tato skutečnost není v církvi ničím neznámým. Církev učí, že lidé dědí zlo od Adama, ale skutečnost je taková, že je dědí po svých rodičích. Každý člověk přebírá od rodičů vrozený charakter neboli vrozené vlastnosti. To víme rozumem i ze zkušenosti. Podoba rodičů se odráží v tvářích, v povahách a ve zvycích potomků v první i v dalších generacích. Lidé proto poznají, z které rodiny někdo pochází, a usuzují tak na jeho povahu. Proto se lidé rodí do zel, která si osvojili jejich rodiče a která předali svým potomkům.

Do stavu dobra přivádí člověka Pán znovuzrozením. Skutečnost, že znovuzrození je možné a že dokud není člověk znovuzrozen, nemůže vstoupit do nebe, vysvětluje jasně z Jeho slov u *Jana, kap. 3, verš 3 a 5*. Křesťané musí vědět, že znovuzrození znamená očistění od zel, a tedy obnovu života. To je jasné každému, uvědomí-li si, že se rodí do stavu zla a že zlo nemůže být odstraněno tak jako špína a prach mýdlem a vodou, ale pouze pokáním.

Pán přivádí člověka do stavu dobra, pokud člověk žije svůj život podle Jeho předpisů. Těchto předpisů, jejichž dodržování je nezbytné pro znovuzrození, je pět. Mezi nimi jsou následující: že se člověk musí vyhýbat zlům, protože jsou ďábla a od ďábla; že musí konat dobré skutky, protože jsou Boha a od Boha; a že se má obracet k Pánu, aby jej k těmto věcem vedl. Nechť každý sám pro sebe uváží, zda může získat dobro z nějakého jiného zdroje; a zda získá spasení, nezíská-li dobro.

Takto získané dobro nemůže být nikomu předáno. Z výše popsaných úvah vyplývá, že znovuzrozením je člověk zcela nově stvořen v duchu a že toho dosáhne životem podle Pánových předpisů. Není tedy zřejmé, že této obnovy se může dosáhnout jen postupně, stejně jako strom musí nejprve vyklíčit ze semene a postupně se vyvíjet?

Lidé s opačným názorem o znovuzrození nevědí nic o lidských stavech, o dobru a o zlu, o tom, že jsou protikladné a že nelze uvést dobro, dokud není odstraněno zlo. Nevědí ani to, že dokud člověk zůstává ve stavu zla, je v antagonistickém vztahu ke každému dobru, které je dobrem o sobě. Kdyby proto bylo možné předat dobro jednoho člověka někomu, kdo je ve stavu zla, bylo by to jako předhodit beránka vlkovi nebo jako ozdobit rypák prasete perlou. (525)

Nevede-li člověk život v souladu s Pánovými předpisy a není-li tak do jeho duchovního života zasazeno dobro, zůstává ve stavu zla, do kterého se narodil. Než dojde k této změně, nemůže se jej dotknout žádné dobro, a pokud se jej dotkne, okamžitě se od něj odrazí jako gumový balón při dopadu na skálu, nebo bude pohlceno jako diamant, který spadne do bažiny.

Člověk v duchu znovuzrozený je jako panter či sova, nebo jako ostružiník či kopřiva. Znovuzrozený člověk je naopak jako beránek či holubice, nebo jako olivovník či vinná réva. Kdyby přisouzení znamenalo prostě předání, zkuste si jen představit, jak by se takovým předáním mohl změnit člověk-panter na člověka-beránka a podobně. Nemusí snad být nejprve odstraněna divoká povaha pantera a sovy nebo škodlivá podstata ostružiníku a kopřivy, aby její místo mohla zaujmout vpravdě lidská a neškodná povaha? Jak k tomu dochází, to učí Pán v evangeliu sv. *Jana, kap. 15, verš 1-7*. (526)

Člověk přijímá zlo i dobro podle své vůle a podle svého intelektu.

Je známo, že lidský život je tvořen dvěma složkami, vůlí a intelektem, a že vše, co člověk dělá, vyvěrá z jeho vůle a intelektu. Bez nich by člověk nebyl schopen jediného činu ani slova a byl by jako stroj. Lidský charakter je proto takový, jaká je jeho vůle a intelekt.

Když se tedy říká, že člověka soudí jeho činy, myslí se tím soud jeho vlastní vůle a intelektu. Zlými činy se myslí činy jeho zlé vůle, ať se navenek jeví jakkoliv, a dobrými činy se rozumí činy jeho dobré vůle, i kdyby se zvnějšku jevíly jako činy zlého člověka.

Vše, co člověk koná ze své vnitřní vůle, koná účelně, protože tato vůle si ukládá za cíl vše, co zamýšlí. Stejně tak vše, co člověk činí z intelektu, činí vědomě. Proto si každý přisvojuje zlo nebo dobro podle charakteru vůle ve svých skutcích a podle svého rozumového chápání těchto skutků.

Mohu to potvrdit následující zkušeností. Setkal jsem se v duchovním světě s mnoha duchy, kteří v přírodním světě žili stejně jako druzí - draze se oblékali, chodili do elegantních restaurací, obchodovali kvůli zisku, chodili do divadel, vtipkovali o lásce jakoby ze smyslnosti a podobně. Přesto andělé někomu tyto věci přičítají za zlo a někomu ne, někoho pro ně označují za vinného a někoho za nevinného. Když jsem se jich na to zeptal, odpověděli, že každého posuzují podle jeho záměrů a cílů, a tak lidi rozlišují. Omlouvají ty, které omlouvají jejich vlastní cíle, a odsuzují ty, které odsuzují

jejich vlastní cíle - dobré cíle jsou totiž cíli všech v nebi, kdežto zlé cíle jsou cíli všech v pekle. (527)

Lidé v církvi říkají, že ten, kdo zhřeší proti jednomu přikázání desaterá, zhřeší i proti všem ostatním. Tato průpovídka se však nesmí chápat doslova - protože pouze ten, kdo účelně a vědomě jedná proti jednomu přikázání, ten jedná i proti všem ostatním. Toto účelné a uvážlivé konání znamená popření, že jde o hřích, a kdo jednou popře existenci hříchu, popře ji pokaždé, když porušuje další přikázání. (528)

Něco podobného platí i o lidech, kteří jsou ve stavu dobra z Pána. Pokud se ti ze své vůle a rozumu (neboli účelně a vědomě) zdrží jednoho zla, protože je hříchem, zdrží se i všech ostatních. O to více to platí, pokud se zdrží několika zel. Zdrží-li se totiž někdo účelně a vědomě jednoho zla, protože je to hřích, Pán jej udržuje v záměru zdržet se i ostatních zel. Když se pak dopustí nějakého zla nechtěně nebo pod nějakým návalem smyslnosti, není mu to přičteno za zlo, protože to nechtěl a neospravedlňuje to v sobě.

Do tohoto stavu přichází člověk, který se jednou nebo dvakrát za rok zkoumá a lituje zel, která v sobě najde. Ne však člověk, který se nikdy nezkoumá. (529)

Takto bývá přisuzována i smilná láska - tedy podle skutků tak, jak se jeví vnitřně před Pánem a z Něj i před anděly, a ne tak, jak se jeví zevně před lidmi. Závisí to na charakteru vůle, kterou měl člověk v těchto skutečích, a na jeho chápání těchto skutků.

Na světě existuje řada okolností, které omlouvají či zmírňují přestoupení, ale existují i takové okolnosti, které je ztěžují a zhoršují. Přesto se po smrti nebere ohled na vnější okolnosti, které skutek obklopovaly, ale jen na vnitřní podmínky mysli, které jsou posuzovány na základě vnitřního stavu církve v každém jednotlivci.

Abych to vysvětlil, vyjevím zde jedno tajemství. Nebe je rozděleno na nesčetná společenství, a obdobně je v opačném směru rozděleno i peklo. Mysl každého člověka tak přebývá v souladu s vůlí a následně i v souladu s rozumem v jednom z těchto společenství a zamýšlí a myslí podobně jako jeho obyvatelé. Pokud jeho mysl přebývá v některém nebeském společenství, zamýšlí a myslí podobně jako obyvatelé tohoto společenství, a přebývali jeho mysl v pekle, zamýšlí a myslí jako obyvatelé tohoto pekla. Dokud však

člověk žije na tomto světě, putuje z jednoho společenství do druhého podle toho, jak se mění pohnutky jeho vůle a následně jeho myšlení. Po smrti se však jeho celé putování sloučí a je z něj sestavena jediná cesta, jež jej dovede na určené místo - které je v pekle, jde-li o zlého člověka, a v nebi, jde-li o dobrého člověka.

Protože všichni v pekle mají vůli ke zlým skutkům a všichni v nebi k dobrým skutkům, posuzují se tam všichni právě podle této vůle. Po smrti je proto každému vše přisuzováno podle podstaty jeho vůle a rozumnosti.

Totéž platí i pro smilstvo, ať jde o případ styku dvou svobodných lidí, styku muže s prostitutkou, milenkou nebo případ cizoložství - protože nic se člověku nepřisuzuje podle vlastních skutků, ale jen podle toho, v jakém stavu mysli byl při těchto skutečích. Skutky totiž zůstanou spolu s tělem v hrobě, kdežto mysl povstane. (530)

Stejně se přisuzuje i manželská láska. Existují manželství, ve kterých není manželská láska patrná, a přesto tam je, a pak jsou manželství, která se zdají mít manželskou lásku, a přesto tam není. Důvodů k tomu je spousta a o některých z nich jsme v této knize mluvili. Tyto vnější zdánlivosti však nemají žádný vliv na přisouzení. Jediný podstatný vliv je manželská dispozice, která dlí a je uchovávána ve vůli člověka, ať se již člověk nalézá v kterémkoliv manželském stavu. Tato manželská dispozice je jako jazyček vah, které zavážují manželskou lásku - neboť manželský svazek jednoho muže s jednou ženou je drahokamem lidského života a pokladem křesťanského náboženství.

Proto je možné, aby manželská láska byla v jednom z partnerů, a zároveň nebyla ve druhém. Je také možné, aby byla v člověku tak hluboce skryta, že si toho vůbec není vědom. A také může být do člověka uvedena až v průběhu jeho života. Manželská láska a její rozvoj totiž doprovází náboženství, a protože náboženství je manželstvím Pána a církve, uvádí a zavádí do člověka i tuto lásku. Manželská láska se proto přičítá člověku po smrti podle kvality jeho duchovně-rozumového života. A komu byla tato láska přičtena, tomu je po smrti poskytnuto manželství bez ohledu na to, jakého charakteru bylo jeho manželství pozemské.

Z toho plyne závěr, že nikdo by se neměl řídit vnějšími zdánlivostmi manželství nebo zdánlivostmi smilných skutků a vyvozovat z toho, že někdo má či nemá manželskou lásku. Proto: „Nesud'te, abyste nebyli souzeni." (Mt 7, 1) (531)

Následuje příhoda z duchovního světa.

Jednou jsem se v duchu přenesl do jistého společenství andělského nebe. Přišlo ke mně několik andělů a zeptalo se mě: „Jaké noviny neseš ze země?"

„Nesu novinu," odpověděl jsem, „že Pán zjevil na zemi tajemství přisahující veškerá ostatní tajemství zjevená od počátku církve."

„Jaká to jsou tajemství?" zeptali se.

A tak jsem jim řekl následující: Bylo zjeveno, že Slovo i každá jeho jednotlivost obsahuje duchovní význam souvztažný s významem přírodním, a že prostřednictvím tohoto významu se lidé mohou spojit s Pánem a přicházet do společenství s anděly, a že právě v tom spočívá svatost Slova. Že byly odkryty souvztažné prvky, na nichž spočívá duchovní význam Slova.

Andělé se zeptali, zda obyvatelé země věděli už předtím něco o souvztažnostech. Odpověděl jsem, že vůbec nic. „Tato znalost byla skrytá již několik tisíc let, od doby Joba. Pro lidi, kteří tehdy žili, to byla věda věd, z níž čerpali moudrost, protože jim poskytovala znalosti o duchovních skutečnostech nebe, a tedy i církve. Protože se však časem z této vědy stalo modlářství, působením Pánovy Božské prozřetelnosti se úplně vytratila, takže po ní nezůstala jediná stopa. Nyní však Pán tuto znalost opět odhalil, aby se s Ním mohli lidé církve spojit a přicházet do společenství andělů. Do tohoto spojení a společenství mohou lidé přicházet prostřednictvím Slova, jehož každá jednotlivost má souvztažnou formu."

Andělé se velmi zaradovali nad tím, že se Pánovi zachtělo zjevit toto veliké tajemství tak hluboko skryté po několik tisíc let. Dodali, že se tak stalo proto, aby křesťanská církev, která je založena na Slovu a nyní dospěla ke svému konci, mohla znovu ožít a načerpat od Pána prostřednictvím nebe svého ducha.

Pak se mě zeptali, zda díky této znalosti bylo také odkryto, co znamená křest a svaté přijímání - svátosti, o kterých měli lidé doposud tolik různých názorů. Přisvědčil jsem, že ano. Také jsem jim řekl, že Pán zjevil i okolnosti lidského života po smrti.

Nato se andělé s údivem zeptali: „Proč okolnosti života po smrti? Nevědí snad všichni, že člověk žije po smrti dál?"

„Lidé to vědí a nevědí," vysvětloval jsem. „Říkají, že po životě nežije dál člověk, ale jeho duše, a ta že prý žije jako duch, kterého si představují

jako vítr či éter; a tvrdí, že nebudou žít jako lidé až do dne posledního soudu. Tehdy prý budou znovu shromážděny částice jejich mrtvých těl, která zanechali ve světě, a přestože je již sežrali červi, myši a ryby, jejich těla z nich budou stvořena znovu, a tak lidé vstanou z mrtvých."

„Kdo si jen může něco takového myslet?" užasli andělé. „Kdo nevidí, že člověk žije po smrti dál jako člověk - s jediným rozdílem, že pak žije jako člověk duchovní? A kdo neví, že duchovní člověk vidí jiného duchovního člověka tak, jako hmotný člověk člověka hmotného, a není si vědom jediného rozdílu kromě toho, že nyní je v dokonalejším stavu?"

Pak andělé pátrali dál: „A co vlastně lidé vědí o našem světě - o nebi a o pekle?"

Řekl jsem, že doposud nevěděli nic, ale že nyní Pán odkryl podstatu světů, ve kterých žijí andělé a duchové, tedy podstatu nebe a pekla, i skutečnost, že andělé a duchové žijí ve spolenectví s lidmi, a spoustu dalších poduhodných věcí.

Andělé se opět zaradovali nad tím, že Pán odkryl tyto věci, aby lidé již nemuseli žít v takové nevědomosti a nejistotě týkající se jejich nesmrtelnosti.

Potom jsem pokračoval: „Pán také zjevil, že ve vašem světě je slunce odlišné od slunce našeho světa, a že je čistou láskou, zatímco naše slunce je pouhým ohněm. Objasn timer také, že vše, co z vašeho slunce - čisté lásky - vyzařuje, přináší s sebou život; a protože naše slunce je pouhý oheň, nevyzařuje nic, co by přinášelo život. Pán také odkryl, že právě to je zdrojem rozdílu mezi duchovními a přírodními skutečnostmi - rozdílu, o kterém doposud nikdo nevěděl. Proto se nyní ví," pokračoval jsem, „z jakého zdroje pochází světlo, které osvětluje lidský intelekt moudrostí, a teplo, které zahřívá lidskou vůli láskou.

Navíc bylo odkryto, že existují tři stupně života, a tedy i tři nebe, že lidská mysl je rozdělena do těchto tří stupňů, a že se tedy člověk nalézá v souvztažném vztahu s těmito třemi nebi."

„Ani to lidé dříve nevěděli?"

Odpověděl jsem, že lidé znali pojem stupňů ve vztahu k nižšímu a vyššímu, ale nevěděli nic o stupních prvotních a následných.

Pak se andělé zeptali, zda bylo zjeveno ještě něco dalšího. „Řada věcí, zejména těch týkajících se posledního soudu a Pána: skutečnosti, že je Bohem nebe a země, že Bůh je jeden v osobě i v podstatě, že je v Něm

Božská trojnost a že je Pánem. Dále byly zjeveny mnohé věci o Nové církvi, kterou se On chystá založit, a o naukách této církve. Také skutečnosti o posvátnosti Písma a o tom, že byla zjevena Apokalypsa. Z nich by nikdo jiný než Pán nemohl zjevit ani jediný verš."

Pokračoval jsem, že bylo zjeveno také mnoho věcí o obyvatelích jiných planet a zemí ve vesmíru, stejně jako řada různých divů z duchovního světa, jimiž nebe odkrylo mnoho moudrosti. (532)

Když andělé vyslechli všechny tyto zprávy, velmi se zaradovali. Potom ale ze mě vycítili smutek a začali se vyptávat, proč jsem tak smutný. Řekl jsem, že přestože tato tajemství, která Pán v dnešní době zjevil, přesaň hují svou nádherou i významem veškeré myšlenky, které lidé kdy obdrželi, považují je na zemi za bezcenné.

To je velmi udivilo. Požádali tedy Pána, aby jim dovolil podívat se dolů na zemi. Pohlédli tam, a hle - viděli jen temnotu.

Pak jim bylo řečeno, aby napsali tato odhalená tajemství na kus papíru a spustili je na zem - uvidí prý znamení. Učinili tak, a co jsme nespátřili! Papír obsahující tajemství letěl dolů z nebe, a jak sestupoval duchovním světem, svítil jako hvězda. Když však sestoupil až do přírodního světa, světlo pohaslo, a čím níže klesal, tím byl temnější.

Andělé jej pak nasměrovali ke shromáždění učených zástupců kněžstva i světských lidí. Vzneslo se odtamtud reptání, ve kterém jsme zaslechli slova: „Co to je? Jaký to má význam? Záleží snad na tom, jestli takové věci víme nebo ne? Nejsou to jen výtvary lidského mozku?"

Někteří z nich navíc vypadali, jako by brali tento papír do rukou, skládali jej, svinovali a zase rozvinovali, aby tím vyhledali, co na něm bylo napsáno. Jiní jej jakoby trhali a někteří se jej snažili rozdupat. Pán jim však v takových ničemnostech zabránil a andělé dostali příkaz, aby od nich papír zase odebrali a střežili jej.

To vše anděly rozesmutilo. Uvažovali, jak dlouho takový stav ještě potrvá. Bylo jim řečeno: „Do času a časů, a do půl času." (*Zj 12, 14*) (533)

Pak jsme pokračovali v rozhovoru. Řekl jsem, že Pán ve světě zjevil ještě něco. Když se mě zeptali, co to je, pokračoval jsem: „Věci týkající se pravé manželské lásky a jejích nebeských rozkoší."

„Není snad každému jasné," překvapilo je znovu, „že rozkoše manželské lásky převyšují rozkoše všech ostatních lásek? A kdo neví, že existuje láska,

do které byla shromážděna veškerá požehnání, štěstí a rozkoše, jaké Pán jenom může lidem dát, a že jejich příjemcem je pravá manželská láska, která je dokáže přijímat a vnímat v plnosti?"

Odvětil jsem, že to lidé nevěděli, protože nešli k Pánu a nežili podle Jeho přikázání, nevyhýbali se zlům jako hříchům a nečinili dobro. Pravá manželská láska a její rozkoše totiž přicházejí pouze od Pána a On ji dává pouze těm, kteří žijí podle Jeho přikázání. Dává ji proto těm, kdo jsou přijati do Jeho Nové církve - církve, kterou se myslí Nový Jeruzalém v knize Zjevení.

K tomu jsem dodal, že si nejsem jistý, jestli budou lidé ve světě ochotni věřit, že tato láska je vnitřně duchovní a vychází z náboženství, neboť o ní chovají pouze tělesné představy.

Nato mě andělé požádali: „Popiš toto zjevení a napiš o tom knihu. My ji pak vezmeme a necháme ji sestoupit z nebe. Pak uvidíme, zda lidé její obsah přijmou a zda budou ochotni uznat, že charakter této lásky odpovídá stavu náboženství v člověku - že je duchovní v duchovních lidech, přírodní v přírodních a pouze tělesný v cizoložnících." (534)

Pak jsem dole zaslechl nepřátelské hučení, z něhož se nesl křik: „Učiň zázrak, a uvěříme!"

Otázal jsem se, zda již tato zjevení nejsou sama zázrakem, a v odpověď jsem uslyšel: „Ne, nejsou."

Zeptal jsem se tedy, jaký zázrak mají na mysli. Zaslechl jsem: „Zjev nám budoucí věci, a uvěříme ti."

Odpověděl jsem však: „Takové znalosti nebe nedovoluje, protože nakolik člověk zná budoucnost, natolik jeho rozum a chápání i rozvaha a moudrost upadají do pasivity, přestávají pracovat a rozkládají se."

A zeptal jsem se znovu: „Tak jaké jiné zázraky vám mám předvést?"

Uslyšel jsem volání: „Předved' nám takové zázraky, jaké dělal Mojžíš v Egyptě!"

Odvětil jsem však: „A nezatvrdíte před nimi svá srdce tak jako faraón a Egyptané?"

Prohlásili, že ne.

Pokračoval jsem však: „Přísahaňte, že nebudete tančit kolem zlatého telete a klanět se mu jako potomkově Jákobovi necelý měsíc poté, co viděli celou horu Sinaj v plamenech a slyšeli samého Jehovu mluvit z ohně, tedy bezprostředně po tom největším zázraku ze všech. Zlaté tele v duchovním smyslu znamená tělesné radosti."

A lidé zespodu zvolali: „My nebudeme jako potomkové Jákoba.“

Nato jsem uslyšel z nebe: „Nevěřite-li Mojžíšovi a prorokům, tedy Slovu Pána, neuvěříte ani díky zázrakům - o nic víc než děti Jákoba na poušti nebo jako ti, kdo viděli na vlastní oči zázraky, které konal sám Pán, když byl na světě.“ (535)

Obsah

Úvod.....	1
 část 1.....	 13
Manželství v nebi.....	15
Stavy manželů po smrti.....	27
Pravá manželská láska.....	35
Původ manželské lásky v manželství dobra a pravdy.....	41
Manželství Pána a církve a příslušné souvztažnosti.....	49
Čistota a její nepřítomnost.....	61
Spojení duší a myslí manželstvím.....	63
Změna životního stavu vstupem do manželství.....	73
Obecné skutečnosti týkající se manželství.....	81
Důvody chladných stavů, rozluk a rozvodů.....	87
Zdánlivá láska, přátelství a projevování přízně.....	91
Zásnuby a svatba.....	105
Druhá manželství.....	111
Polygamie.....	117
Spojem manželské lásky a lásky k malým dětem.....	129
 část 2.....	 137
Láska smilná a její protiklad k lásce manželské.....	139
Souvztažnost smilné lásky s násilím páchaným na duchovním manželství.....	151
Přisouzení obou lásek, lásky smilné i lásky manželské....	155

EMANUEL SWEDENBORG

(1 6 8 8 - 1 7 7 2)

Švédský mystik, vědec, prorok a náboženský reformátor a autor asi třiceti teologických spisů, které jsou unikátní tím, že spojují náboženskou a mystickou zkušenost s rozumem a racionalitou.

Náboženství, které je předmětem těchto knih, o sobě netvrdí, že je jedinou možnou cestou k Bohu, ale obsahuje mnoho jedinečných myšlenek a perspektiv týkajících se Boha, Písma a člověka.

• • •

Swedenborg se za svého života nesnažil zakládat novou církevní organizaci a nehledal pocty či následovníky. Svou práci však považoval za božské zjevení, které se stane počátkem rozvoje nové duchovní éry a návratu křesťanství ke svému pravému středu. Tímto středem je uznání, že Bůh je Ježíš Kristus, projev neviditelného Božství tak jako naše mysl a tělo jsou projevem neviditelné duše, a že nebe nedosáhneme pouhou vírou, ale pouze dobrým životem podle zásad, které známe a kterým rozumíme.